

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**“İLK VE ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA OKUTULMAKTA OLAN
ALMANCA DERS KİTAPLARININ KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIM
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Muhammet KOÇAK**

**Ankara
Mayıs, 2010**

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**“İLK VE ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA OKUTULMAKTA OLAN
ALMANCA DERS KİTAPLARININ KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIM
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammet KOÇAK

Danışman: Prof. Dr. Altan ALPEREN

**Ankara
Mayıs, 2010**

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Muhammet KOÇAK'ın İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Okutulmakta Olan Almanca Ders Kitaplarının Kültürlerarası Yaklaşım Bağlamında İncelenmesi başlıklı tezi **28.05.2010** tarihinde, jürimiz tarafından **Alman Dili Eğitimi** Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye: Prof. Dr. Tahsin AKTAŞ (Jüri Başkanı)

.....

Üye: Prof. Dr. Altan ALPEREN (Tez Danışmanı)

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ünal KAYA

.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2010

ÖNSÖZ

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin baş döndürücü bir hızla ilerlemesi neticesinde dünya gittikçe küçülmekte ve global bir köy haline gelmektedir. Bu ise farklı milletlerden ve kültürlerden olan insanların temaslarının sıklaşmasına neden olmaktadır. Söz konusu temaslar esnasında yabancı dil bilmenin yanı sıra yabancı kültüre vâkıf olmanın da önemi büyüktür. Doğru ve sağlıklı bir iletişim kurabilmenin yolu, sadece yabancı dili değil, aynı zamanda yabancı kültürü öğrenmekten de geçer. Bir ülkenin kültürüne vâkıf olmadan o ülkenin dilini iyi bilmek sağlıklı bir iletişim kurmak için yeterli değildir. Çünkü kültürel hatalar çoğu zaman dilbilgisel hatalardan daha vahim sonuçlar doğurmaktadır.

Eğitim, iş, ticaret vb. nedenlerden dolayı hayatın her alanında ve her meslek grubunda yabancı dil bilmek bir artı değer ifade etmektedir. Türkiye ile Almanya arasında tarihten gelen geleneksel ilişkiler, Almanya'nın AB'nin lokomotif gücü olması ve dünyada 110 milyon kişinin ana dili olarak Almanca konuşmasından dolayı Almanca ülkemizde İngilizcenin yanında ikinci yabancı dil olarak önem kazanmaktadır.

Bu anlayış doğrultusunda ülkemizde ilk ve orta dereceli okullarda okutulmakta olan “Hallo, Kinder!”, “Lern Mit Uns 1” ve “Deutsch ist Spitze” adlı ders kitaplarını son yıllarda yabancı dil öğretiminde oldukça popüler olan “kültürlerarası yaklaşım” kavramı çerçevesinde incelemeye karar verdik.

Bu çalışmam esnasında desteklerini gördüğüm bölümdeki hocalarıma, çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren ve benden hiçbir desteğini esirgemeyen sevgili danışmanım Prof. Dr. Altan ALPEREN'e, tezin oluşumunda büyük katkıları bulunan, bilgi ve tecrübesini paylaşarak bana destek olan, en önemlisi de yüreklendiren değerli hocam Prof. Dr. Tahsin AKTAŞ'a, yoğun çalışmam süresince göstermiş oldukları sağduyu ve sonsuz anlayış için sevgili eşim Ayşe KOÇAK ve biricik oğlum Osman Tunahan KOÇAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Muhammet KOÇAK

Ankara, 2010

ÖZET

İLK VE ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA OKUTULMAKTA OLAN ALMANCA DERS KİTAPLARININ KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIM BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

KOÇAK, Muhammet
Yüksek Lisans, Almanca Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Altan ALPEREN
Mayıs–2010, 161 sayfa

Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi uyarınca 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Almancanın öğretilmesine yönelik olarak ilköğretim birinci kademedeki okutulmakta olan “Hallo, Kinder!”, ilköğretim ikinci kademedeki okutulmakta olan “Lern Mit Uns 1” ve ortaöğretim düzeyinde okutulmakta olan “Deutsch ist Spitze” adlı ders kitapları kültürlerarası yaklaşım bağlamında incelenmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde çalışmanın amacı ve önemi gibi konular ele alındıktan sonra dil ve kültür kavramları çeşitli bakış açılarıyla tanıtılmıştır. Söz konusu kavramların izahında çeşitli bilim adamlarının görüşlerinden de yararlanılmıştır. Yabancı dil öğretiminde kültürel ifadelerin aktarımının gerekliliği ve kültürü dışlayan bir yabancı dil öğretiminin tam olarak başarılı sayılmayacağı hipotezi ileri sürülmüştür. Bu nedenle yabancı dilin öneminin yanı sıra yabancı dil öğretiminde kültürel ifadelerin aktarımının gerekliliği, kültürel öğelerden bihaber olarak öğrenilen yabancı dil neticesinde kültürel karşılaşmalar esnasında doğabilecek sorunlar tartışılmıştır. Çalışmanın ana konusunu oluşturan kültürlerarası yaklaşım kavramı çeşitli dilbilimcilerin görüşlerinden faydalanılarak tanıtılmıştır.

Araştırmanın teorik bölümü bu şekilde oluşturulduktan sonra ampirik bölümde betimlemeli ve karşılaştırmalı yöntemle yukarıda adları verilen Almanca ders kitapları ele alınmıştır. Söz konusu kitaplar üniteler düzeyinde taranmış ve kitapların ne tür kültürel aktivitelere yer verdiği örneklerle belirlenmiştir. 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan Diller İçin Ortak Başvuru Metni ve bazı bilim adamları tarafından ortaya konan yabancı dil kitaplarında aktarılması gereken kültürel konular kontrol listesi olarak kabul edilmiş ve adı geçen kitapların bu listede yer alan kültürel ifadelerle yer

verip vermediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra modern dil ğretim yöntemlerinin öngördüğü yabancı dil ğretiminde dört temel beceri ve dilbilgisi ile ilgili etkinlikler de yine söz konusu başvuru metni çerçevesinde incelenmiş ve bulgular ortaya konmuştur.

İncelenen her üç kitabın da kültürlerarası yaklaşımın öngördüğü ifadelere kısmen yer verdiği, istenilen bazı ifadeleri kullandığı, bazı ifadelerin ise göz ardı edildiği tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında elde edilen bulgular değerlendirilmiş, önerilerde bulunulmuş ve Almanca ğretiminde kullanılmakta olan uluslararası düzeydeki ders kitaplarından derlenen bazı kültürel sembol ve aktivite rnekleri, Türkiye’de yabancı dil Almanca ders kitaplarının hazırlanmasında dikkate alınması önerisiyle aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Dil, Kültürlerarası Yaklaşım, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, Yabancı Dil ğretimi, Almanca Ders Kitabı.

ABSTRACT

INVESTIGATING GERMAN COURSE BOOKS FOR PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION IN TERMS OF INTERCULTURAL APPROACH

KOÇAK, Muhammet
Master of Arts, German Language Teaching Programme
Thesis Advisor: Prof. Dr. Altan ALPEREN
May–2010, 161 pages

In this study the course books , 'Hallo, Kinder!' for primary state schools, 'Lern Mit Uns 1' for secondary schools, and 'Deutsch ist Spitze' for high schools, which are used to teach German in 2009-2010 academic year in accordance with Ministry of National Education Bulletin, are investigated in terms of intercultural approach.

In the first part of the study, the terms 'language' and 'culture' are introduced from different perspectives after presenting the aim and the significance of the study. To explain these terms, the points of the different scientists are used. The necessity of transferring cultural statements and the hypotheses that foreign language teaching excluding culture cannot be considered as being successful are suggested. Therefore, the problems which can arise during the cultural contacts as a result of foreign language learning without any cultural element, the significance of foreign language teaching, and the necessity of transferring the cultural statements are discussed. The term 'intercultural approach' is introduced with the help of various linguists' views.

After forming the theoretical part, the German course books mentioned above are investigated by a descriptive and comparative analysis. The suggested course books are examined throughout the units and the cultural activity types that are used in those course books are modified by examples. The cultural topics that are required to be transferred in course books set forth by some scientists and Common European Framework for Reference, published by European Council in 2001, are accepted as checklists and whether the chosen course books include the cultural statements in the list is determined.

In addition, four skills in language teaching conceived of by modern language methods and the activities related to grammar are analyzed and findings are presented.

It is found out that those three course books include the statements suggested by intercultural approach, that some required principles are used, and that some other principles are disregarded. In the conclusion part of the study, the findings are analyzed, implications are given and the suggestion that some cultural symbols and activity samples adapted from international course books used in German Language Teaching should be taken into consideration in preparing German Language Teaching course books in Turkey.

Key words: Culture, Language, Intercultural Approach, Common European Framework of Reference for Languages Foreign Language Teaching, German Language Course Book.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
BÖLÜM I	
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar.....	7
BÖLÜM II	
2. YÖNTEM.....	8
2.1. Araştırmanın Modeli.....	8
2.2. Evren ve Örneklem.....	8
2.3. Verilerin Toplanması.....	8
2.4. Verilerin Analizi.....	9
BÖLÜM III	
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
BÖLÜM IV	
4. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ.....	18
4.1. Dil.....	18
4.2. Kültür.....	21
4.3. Dil-Kültür İlişkisi.....	25
BÖLÜM V	
5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI.....	28

5.1. Yabancı Dilin Önemi	28
5.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Öğeler.....	30
5.3. Kültürü Dışlayarak Öğretilen Yabancı Dilin Doğurabileceği Sorunlar.....	33
BÖLÜM VI	
6. KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIM.....	40
6.1. Kültürlerarası Yaklaşım Nedir	40
6.2. Kültürlerarası Yaklaşımın Amacı	45
6.3. Kültürlerarası Yaklaşımın Sağladığı Kazanımlar	49
BÖLÜM VII	
7. YABANCI DİL ÖĞRETİM MATERYALLERİNDE KÜLTÜR AKTARIMI.....	53
7.1. “Hallo, Kinder!” Adlı Ders Kitabının Kültürlerarası Yaklaşım Bağlamında İncelenmesi	60
7.1.1. “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabı.....	61
7.1.2. Kazanımlar (Hallo, Kinder!).....	63
7.1.2.1. Dinleme.....	63
7.1.2.2. Konuşma	65
7.1.2.3. Okuma.....	67
7.1.2.4. Yazma	69
7.1.3. Kazanımlar ile ilgili bulgular ve değerlendirme	72
7.1.3.1. Dinleme.....	72
7.1.3.2. Konuşma	74
7.1.3.3. Okuma.....	74
7.1.3.4. Yazma	74
7.1.3.5. Dil Bilgisi.....	74
7.1.4. Kültürel öğeler (Hallo, Kinder!)	75
7.1.5. Kültürel öğeler ile ilgili bulgular ve değerlendirme	79
7.2. “Lern Mit Uns” Adlı Ders Kitabının Kültürlerarası Yaklaşım Bağlamında İncelenmesi	83
7.2.1. “Lern Mit Uns 1 ” adlı ders kitabı	84
7.2.2. Kazanımlar (Lern Mit Uns 1)	86
7.2.2.1. Dinleme.....	86
7.2.2.2. Konuşma	89

7.2.2.3. Okuma.....	92
7.2.2.4. Yazma	94
7.2.2.5. Dil Bilgisi.....	96
7.2.3. Kazanımlar ile ilgili bulgular ve değerlendirme	97
7.2.3.1. Dinleme.....	97
7.2.3.2. Konuşma	98
7.2.3.3. Okuma.....	98
7.2.3.4. Yazma	99
7.2.3.5. Dil Bilgisi.....	99
7.2.4. Kültürel öğeler (Lern Mit Uns 1).....	99
7.2.5. Kültürel öğeler ile ilgili bulgular ve değerlendirme	107
7.3. “Deutsch ist Spitze” Adlı Ders Kitabının Kültürlerarası Yaklaşım Bağlamında İncelenmesi	110
7.3.1. “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabı	111
7.3.2. Kazanımlar (Deutsch ist Spitze!).....	112
7.3.2.1. Dinleme.....	113
7.3.2.2. Konuşma	115
7.3.2.3. Okuma.....	118
7.3.2.4. Yazma	120
7.3.2.5. Dil Bilgisi.....	123
7.3.3. Kazanımlar ile ilgili bulgular ve değerlendirme	123
7.3.3.1. Dinleme.....	124
7.3.3.2. Konuşma	124
7.3.3.3. Okuma.....	125
7.3.3.4. Yazma	125
7.3.3.5. Dil Bilgisi.....	126
7.3.4. Kültürel öğeler (Deutsch ist Spitze!)	126
7.3.5. Kültürel öğeler ile ilgili bulgular ve değerlendirme	132
7.4. Öneriler	135
BÖLÜM-VIII	
8. SONUÇ	145
9. KAYNAKÇA.....	155

BÖLÜM-I

1. GİRİŞ

21. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin baş döndürücü hızı dünyayı küresel bir köy haline getirmiştir. Bilişim teknolojilerindeki muazzam gelişmeler sonucunda dünyanın neresinde bir olay olsa, ondan anında haberdar olabilmekteyiz. Bunun yanı sıra ulaşım araçlarının (uçak, hızlı tren vb.) gelişmesi ve ulaşım ücretlerinin ucuzlaması sonucu farklı ülkelere gitmek artık daha kolay hale gelmiştir. Örneğin turizm sektörü ulaşım araçlarının gelişimi sonucu ortaya çıkmıştır. Seyahatler daha önceki çağlarda olmadığı kadar sıklaşmış ve çoğalmıştır. Bunun sonucunda farklı kültürlere mensup insanların birbirleriyle temasları daha önceki dönemlerde hiç olmadığı kadar artmıştır. Farklı ülkelere yapılan siyasi, ticari, eğitimsel, kültürel, dinsel, turistik vb. ziyaretler, kültürlerarası iletişim ve temasları daha önceki dönemlerde görülmediği kadar arttırmıştır. Söz konusu olan bu kültürlerarası temaslarda farklı kültürlere mensup olan insanlar, kültürel farklılıkları aşabilmek, iyi ilişkiler geliştirebilmek ve birbirlerini doğru olarak anlayabilmek amacıyla ortak bir dil üzerinden sağlıklı bir iletişim kurmak zorundadırlar. Doğru ve sağlıklı bir iletişim kurabilmenin yolu, sadece yabancı dil öğrenmekle değil, aynı zamanda yabancı kültürü öğrenmekten de geçer. Bir ülkenin kültürüne vâkıf olmadan o ülkenin dilini iyi bilmek sağlıklı bir iletişim kurmak için yeterli değildir.

Pek çok dilbilimci, yabancı dili daha kolay öğretmek amacıyla birtakım yeni kuramlar ortaya atarak yeni yabancı dil öğretim yöntemleri geliştirmişlerdir. Bunların arasında tarih sırasına göre geliştirilen yabancı dil öğretim yöntemlerini şöyle sıralayabiliriz:

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Alm. Grammatik-Übersetzungs-Methode, İng. Grammar translation method), Direkt Yöntem (Alm. Direkte Methode, İng. Direct method), İşitsel-Dilsel Yöntem (Alm. Audiolinguale Methode, İng. Audio-lingual method), İşitsel-Görsel Yöntem (Alm. Audiovisuelle Methode, İng. Audio visual method), Eklektik Yöntem (Alm. Eklektische Methode, İng. Eclectic Method),

İletişimsel Yöntem (Alm. Kommunikative Methode, İng. Communicative Method),
Kültürlerarası Yaklaşım (Alm. Interkultureller Ansatz, İng. Intercultural Competence).

Kültürlerarası yaklaşımın dışında sözünü ettiğimiz bu yaklaşımların avantajları ve dezavantajları şu ana kadar yapılan bilimsel araştırmalarda enine boyuna tartışılmıştır. Kültürlerarası yaklaşımın ise henüz gelişim aşamasında olduğunu söyleyebiliriz.

Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası yaklaşım, son zamanlarda adından sıkça söz edilen ve uygulanmakta olan en popüler yöntemdir. Bu yöntemle, yabancı dil öğretiminde geliştirilmesi hedeflenen dört temel becerinin yanı sıra kültürel bir bilinç, yani yabancıyı anlama, empati kurabilme, ön yargıları kırabilme gibi insanın duygusal tarafının da geliştirilmesi hedeflenmektedir. Diğer bir ifadeyle, öğrencinin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesinin yanı sıra hedef toplumun kültürel öğelerine de yer vermek, bunları öğretmek suretiyle öğrencide o kültüre karşı oluşması muhtemel önyargıların önüne geçmek amacını taşır. Bu, çalışmamız içerisinde geniş bir şekilde yansıtmaya çalışacağımız hedeflerinden sadece birisidir.

Gerek kültürün, gerekse kültürlerarası yaklaşımın birbirinden farklı ve kullanıldığı alanlara göre çeşitlilik gösteren birçok tanımı yapılmıştır. Bu alanlarla ilgili sözlük tanımlarına şöyle bir göz atmak gerekirse TDK Türkçe Sözlükte (1992:947) kültür kelimesi: “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” şeklinde ifade edilmektedir. Eğitim Sözlüğünde (2000:91) ise kültürlerarası yaklaşım şu şekilde tanımlanmaktadır:

”Öğrenci grubunun ilgi ve isteklerinin dikkate alındığı bu yaklaşımda, konular gerçek yaşamla bağlantılıdır. Hedef dilin konuşulduğu ülke, medya aracılığıyla tanıtılmakta ve öğrenci sosyal, kültürel farklılıkları görerek, anlayarak kendi kültürünün de farkına varmakta; dilini, kültürünü vs. karşılaştırarak öğrenmektedir”.

Yabancı dil öğretiminde başarının artması için uygulanan yöntemler şüphesiz çok önemlidir. Fakat tek başına yeterli değildir. Bunun yanı sıra öğretmenin, ders araç ve gereçlerinin, fiziki ortamın ve ders kitaplarının yeterliliği gibi birçok şartın da yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Biz, bu çalışmamızda ders kitapları üzerinde durmaya çalışacağız. Kültürel öğelerin aktarılmasının niçin gerekli olduğunu tartışıp, bununla ilgili konuları geniş bir perspektiften ele aldıktan sonra, Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi uyarınca 2009–2010 eğitim-öğretim yılında okutulmakta olan Almanca ders kitapları arasından üç adet seçip, bu kitapların tezimizin ana konusunu oluşturan kültürlerarası yaklaşıma ne ölçüde yer verdiğini bilimsel literatürün ışığında analiz edeceğiz, bulguları ortaya koyacağız, önerilerde bulunacağız ve bir sonuca varmaya çalışacağız.

Yani, yukarıda kısaca bahsettiğimiz kültür, kültürlerarası yaklaşım gibi tanımları, yabancı dil öğretiminin önemini, gerekliliğini, yabancı dil öğretiminde kültürden kaynaklanan sorunları vb. kavramları tezimizin teorik bölümünde ele aldıktan sonra ampirik bölümde bu izah edilen kavramların ışığında ders kitaplarının arasından seçtiğimiz üç kitapta kültürlerarası yaklaşıma ne ölçüde yer verildiğini saptamaya çalışacağız.

1.1. Problem Durumu

Yıllardan beri ülkemizde yabancı dil öğretimi yapılmasına karşın, arzu edilen düzeyde bir başarıya ulaştığımızı söyleyemeyiz. Bu başarısızlığın pek çok nedeni arasında özellikle şu sorunları sayabiliriz:

- Öğretmeden kaynaklanan sorunlar
- Öğretmenin uyguladığı yöntemden kaynaklanan sorunlar
- Ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar

Bu sorunları çoğaltmak mümkündür. Ama biz bu çalışmamızda ağırlıklı olarak ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar üzerinde duracağız. Günümüzde yabancı dil öğretiminde Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde de vurgulandığı gibi kültürden kopuk ve yabancı dil öğretiminde esas alınması gereken dinleme-konuşma-okuma-yazma gibi dört temel dil becerisinin ve dilin grameriyle ilgili ifadelerin kazanılmasını

öngörmeyen bir yabancı dil öğretiminden söz edilemez. Ancak tüm bu becerilerin sağlanmasıyla bütüncül bir öğrenimden söz edebiliriz. Sözü ettiğimiz yöntemin dışında bir yaklaşımla yapılan ve ülkemizde de yıllardan beri uygulanan geleneksel yöntemlerle ve bu yöntemlere göre dizayn edilen kitaplarla yapılan dil öğretiminde öğrenciler öğrendikleri dili kültürden kopuk öğrendikleri için ilgili dili konuşamamakta, dilin konuşulduğu ülkelere gittiklerinde yabancılık çekmekte, o ülkedeki insanlarla sözlü ya da yazılı iletişim kuramamakta, kısacası kendilerini ifade etmekte zorlanmaktadırlar.

Bu sorunun hâlihazırda Milli Eğitim Bakanlığının ilk ve orta öğretim düzeylerinde okutulmakta olan Almanca ders kitaplarına nasıl yansıdığını ortaya koymak için söz konusu yabancı dil kitaplarını ele alıp, kültürlerarası yaklaşım bağlamında irdelemeye çalışacağız.

1.2. Amaç

Kültürlerarası yaklaşım, yabancı dil öğretiminde gerekli olan dinleme, konuşma, yazma ve okuma ile dilbilgisi becerilerinin geliştirilmesinin yanı sıra, dilin kültürden ayrı düşünülmemeyeceğini belirterek öğrenciye, ilgili dilin kültürünün de öğretilmesini hedeflemektedir. Bu yöntemle yetişen öğrenciler dört temel dil becerisini kazanmalarıyla birlikte, ilgili dilin dilbilgisel yapılarını kullanma becerisi ve aynı zamanda o dilin kültürünü de öğrenme imkânı bulacaktır. Biz bu araştırmamızda MEB Tebliğler Dergisinde yayınlanan 2009–2010 öğretim yılında ilköğretim birinci kademe 4. sınıfta okutulmakta olan “Hallo, Kinder!” ve ilköğretim ikinci kademe 6. sınıfta okutulmakta olan “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabının yanın sıra orta öğretim 10. sınıfta okutulmakta olan “Deutsch ist Spitze” adlı ders kitabını kültürlerarası yaklaşım bağlamında ele alıp, üniteler düzeyinde Alman ve Türk kültürüne ne derece yer verdiğini, ayrıca yukarıda değindiğimiz kazanımlarla ilgili ne gibi aktivite ve etkinlikleri içerdiğini bilimsel literatürün ışığında değerlendirmeye çalışacağız.

1.3. Önem

Küreselleşen dünyada bilim ve teknolojinin gelişmesiyle toplumlararası iletişim artık çok daha kolay hale gelmiştir. Bu bağlamda yabancı dil öğretiminin önemi gittikçe

artmakta ve yabancı dil bilmenin gerekliliği apaçık hissedilmektedir. Ülkemizde de özellikle iş hayatında çoğunlukla yabancı dil bilme şartının öne sürülmesi konunun önemini daha da arttırmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de ilk, orta ve yüksek öğretim kurumlarında yabancı dil öğretilmesine önem verilmektedir. Buna rağmen öğrenim hayatları boyunca bir yabancı dil öğrenen ve bunu başararak sınıflarını geçen pek çok öğrenci söz konusu dili değişik bağlamlarda maalesef yeterli düzeyde kullanamamaktadır. Yıllardır yabancı dil öğretiminde kullanılan klasik yöntemlerin yerini günümüzde artık modern yöntemler almıştır. Söz konusu yöntemlerden biri de son derece güncel olan kültürlerarası yaklaşımdır. Son zamanlarda çok sayıda bilim adamı ve pedagoğ tarafından desteklenen bu yaklaşım, dili kültürün bir aynası olarak görmekte ve kültürü dışlayan bir yabancı dil öğretiminin temel dil becerilerinin kazanılmasında başarısız olacağı görüşünü savunmaktadır.

Yabancı dilin toplumlar arasında bir köprü görevi üstlendiğini düşünürsek, kültür kavramının önemini bir kenara atamayız. Her toplumun kendine özgü bir kültürü ve yaşam biçimi vardır. Kültürü en basit ifadeyle; bir toplumun tarihsel süreç içerisinde geliştirdiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı kendine özgü olgulardır diye tanımlarsak, her ulusun kendine özgü bir kültürünün olduğu sonucuna varırız. Bu bağlamda hedef dilin kültürünü öğrenmekle var olan önyargılar da ortadan kalkacaktır. Kültür olgusu bağlamında bir halkın sıradan bir gün içinde karşılaştığı olağan durumları (alışveriş, selamlaşma biçimi, giyiniş vb.) öğrenmek de şüphesiz teknoloji vasıtasıyla ilgili ülkelere ulaşmanın maddi ve manevi yönden hiçte zor olmadığı günümüzde gerekli hale gelmiştir. İlgili yabancı dili öğrenen fakat ilgili dilin konuşulduğu ülkenin kültürünü bilmeyen bir kişi, eğitim, iş ve ticaret gibi nedenlerden dolayı gittiği o ülkede zorlanacak, yanlış anlamalara sebebiyet verecek ve ön yargılar edinecektir. Bu da toplumların içinde ön yargıların yaygınlaşmasına sebep olacaktır.

Kültürün öğrenilmesi önyargıları bertaraf edecek ve yabancılık çekme kavramını büyük ölçüde ortadan kaldıracaktır. Örneğin, günümüzde belli bir düzeyde Almanca bilmeyen kişilere artık Almanya'da uzun süreli kalma izni verilmemektedir. Eğitim, evlilik, iş veya başka nedenlerden dolayı Almanya'da yaşamak isteyen kişi, gitmeden önce öğrenmek zorunda olduğu Alman dilinin yanı sıra Alman kültürünü de öğrenmesi adaptasyon açısından son derece faydalı olacaktır. Bu bağlamda inceleyeceğimiz ders kitaplarında kültür olgusuna ne derecede yer verildiği saptanacaktır.

1.4. Varsayımlar

Geleneksel yöntemlerle yapılan yabancı dil öğretiminde sözlü ve yazılı iletişim kurmada zorlanılmaktadır. Günümüzde ise toplumlar ve bireylerarası iletişim kültür odaklı bir yabancı dil öğretimiyle mümkün olacaktır. Bu konu son zamanlarda ulusal ve uluslararası düzeyde düzenlenen çeşitli sempozyum ve kongrelerde tartışılmakta ve buna yönelik bilimsel araştırmalar ve kitaplar sunulmaktadır. Bu yaklaşımlar dikkate alınarak çalışmamızda aşağıdaki sayılılara yer verilecektir:

- Kültüre yer vermeyen ders kitapları öğrencinin ilgili kültüre yabancı olmasına ve o kültürü yanlış algılamasına neden olacak. Ayrıca öğrenciler söz konusu kültürde iletişim kurmada zorlanacaktır.
- Öğrenci yabancı dille birlikte o dili konuşan ülkenin kültürünü öğrenmezse, ilgili ülkeye gittiğinde kültürel uyum sorunları yaşayabilir.
- Farklı kültürleri kültürlerarası yaklaşım yöntemiyle öğrenmek önyargıları ortadan kaldıracaktır.
- Yabancı dil öğretiminde kültürün dışında sadece gramer ve diğer dil becerilerinin öğrenilmesi iletişimde sorunlar doğuracaktır.
- Yabancı dil öğretiminde doğru ifadenin, doğru beden dilinin, ilgili kültür bağlamında değişik yer ve zamanda kullanılması yanlış anlamaları ortadan kaldıracaktır.
- Kültürlerarası yaklaşımla öğrenilen yabancı dil, ilgili toplumu doğru tanımamıza, sosyalleşmeye ve sosyal ilişkilerimizi geliştirmemize katkı sağlar.
- Kültürlerarası öğrenme ırkçılık karşıtı bir eğitim süreci olduğu için toplumsal düşmanlıkları önlemede rol oynayabilir.
- Kültürlerarası öğrenme aynı zamanda siyasal bilinç geliştiren bir öğrenmedir.
- Kültürlerarası yaklaşımla yapılan öğrenme öğrencinin kişiliğini geliştirir.

— Kùltùrlerarası yaklaşıml toplumsal çatışmaları önleyen bir işleve sahiptir.

— Kùltùrlerarası yaklaşım günümüzde daha çok ihtiyacını hissettiğimiz toplumlararası barışa katkı sağlar.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmamızda ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulmakta olan “Hallo, Kinder!” “Lern Mit Uns 1” ve “Deutsch ist Spitze” adlı Almanca yabancı dil ders kitaplarındaki ünitelerden örnekler seçilerek, bu örneklerde kùltùrlerarası yaklaşım bağlamında kùltür olgusuna ve yukarıda varsayımlarda belirttiğimiz maddelere ne derecede ağırlık verilip verilmediği incelenecek ve somut önerilerde bulunulacaktır.

1.6. Tanımlar

Araştırmamızda sıklıkla kullanılacak kùltür, kùltùrlerarası yaklaşım ile ilgili kavramların içerikleri betimlenecek, bunların ilgili bağlamlarda kullanımını örneklerle sergilenecektir.

Dil: “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmadır” (TDK Türkçe Sözlük, 1992:374).

Kùltür: “Milletin içinde bulunduğu medeniyet şartlarına göre yarattığı bütün dil, ilim, sanat, felsefe, örf ve âdetler ve bunların toplamıdır (Ülken, 1948:7).

Metot: Belli bir sonuca erişmek için, bir plana göre izlenen yol.

Kùltùrlerarası edinç: “Başka dilsel kùltüre sahip insanlarla, onların dillerinde etkili ve uygun bir biçimde iletişim kurma becerisi” (Gökmen, 2005:70).

BÖLÜM-II

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

İki bölümden oluşacak olan araştırmamızın birinci bölümünde ilgili kavramları bilimsel literatürün ışığında kuramsal olarak tanıtacağız. Daha sonra da ikinci bölüm olan ampirik bölümde seçtiğimiz ders kitaplarının söz konusu yaklaşıma ne ölçüde yer verdiğini, Alman ve Türk kültürü ile ilgili ne gibi aktiviteleri, stratejileri ve etkinlikleri içerdiğini betimlemeli ve karşılaştırmalı yöntemlerle irdeleyip, somut öneriler sunacağız.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini günümüzde adından sıkça söz edilen yabancı dil öğretiminde “kültürlerarası yaklaşım” modeli oluşturacaktır.

Örneklemi ise, MEB Tebliğler Dergisinde yayınlanan 2009–2010 öğretim yılında ilköğretim birinci kademe 4. sınıfta okutulmakta olan “Hallo, Kinder!” ve ilköğretim ikinci kademe 6. sınıfta okutulmakta olan “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitaplarının yanın sıra orta öğretim 10. sınıfta okutulmakta olan “Deutsch ist Spitze” adlı Almanca ders kitabı oluşturacaktır.

2.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, ders kitaplarının incelenmeleri söz konusu olduğundan, öğrenim gören öğrencilerle etkileşim sağlanmayacaktır. Dolayısıyla, deney, sorvey ve saha teknikleri kullanılmayacaktır. Ağırlıklı olarak mevcut verilerden, diğer bir deyişle, ikincil veri kaynaklarından istifade edilecektir. Bu verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasıyla genel bir değerlendirme yapılması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda, Milli Kütüphane, Üniversite Kütüphaneleri (Gazi, Ankara, Bilkent vs), Alman Kültür Merkezi Kütüphanesi, Ankara YÖK Tez Tarama Merkezi ve çeşitli internet sitelerinden istifade edilecektir.

2.4. Verilerin Analizi

İlk aşamada literatüre dayalı veriler toplanacak ve araştırma raporunun kuramsal yapısının oluşturulması sağlanacak, araştırmada yabancı dil öğretim yöntemleri, temel dil becerileri ve bunların edinilmesine yönelik etkinliklerle ilgili kaynaklardaki bölümler özetlenecek, elde edilen bilgi, bulgu ve veriler ışığında adı geçen Almanca ders kitaplarının seçilen bölümleri betimlemeli ve karşılaştırmalı yöntemlerle incelenecek, eksiklikler tespit edilecek ve bunları gidermeye yönelik çözüm önerileri sunulacaktır.

BÖLÜM-III

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışmamızla yakından ilintili olan gerek kültürlerarası yaklaşımla, gerekse Almanca ders kitabı incelemeleri alanında yapılmış olan bilimsel çalışmalarla ilgili bilgiler verilecek ve bu çalışmalar sonucu elde edilen bulgulara değinilecektir.

İkinci dünya savaşının sona ermesiyle gelişen uluslararası ilişkiler, teknolojik imkânların artmasıyla üst düzeye çıkmıştır. Bu vesile ile insanlar ve dolayısıyla da kültürlerarası ilişkiler daha sık hale gelmiştir. Bu ilişkiler esnasında özellikle kültürel manada karşılaşılan sorunların üstesinden gelebilmek amacıyla “kültürlerarası yeti” kavramının yabancı dil öğrenen kişilerde bulunmasının gerekliliği tartışılmaya başlanmıştır. 90’lı yıllardan bu yana bir öğreti kavramı olarak geliştirilen kültürlerarası yaklaşım birçok yabancı dil ders araç gereçlerinde de bu doğrultuda yer almaya başlamıştır.

Yabancı dil öğretim yöntemleriyle ilgili pedagoglar ve bilim adamları tarafından günümüze dek bir dizi araştırma yapılmıştır. Çalışmamızın ana konusunu oluşturan kültürlerarası yaklaşım ile ilgili ulusal ve uluslararası alanda yayınlanmış birçok bilimsel yayın ve kitap göze çarpmaktadır.

Kültürlerarası yaklaşım ile ilgili en kapsamlı çalışma Jörg Roche’un 2001 yılında yayınlanan “Interkulturelle Sprachdidaktik” adlı kitabıdır. Roche, kültürün küresel, bölgesel, ulusal alanlarda, sanal dünyada, ailede, işte, tatilde, kısacası hayatımızın her alanında yaşamımızı belirlediğine dikkat çekmekte ve tarihi süreç içerisinde dahi dil ve kültür alışverişlerinin olduğunu belirtmektedir. Yazar, çok kültürlülüğün tarihin hiçbir safhasında olmadığı kadar bir yoğunluğa ve hıza ulaştığını belirtirken, kültürlerarası dil öğretiminin bir mucize yöntem olmadığını ifade etmektedir. İlk iş olarak dil ve kültürün birbirinin ayrılmaz parçaları olduğunu ispat etmeye çalışan yazar, kültürlerarası dil öğretim yönteminin hedefini, başarılı bir kültürlerarası iletişim kurmak için ilgili kültürlerin dillerinde daha etkili olmaya

yardımcı olmak olarak belirlemektedir. Ayrıca adı geçen kitapta günümüze dek yapılan çalışmalara da yer verilirken somut önerilerde de bulunulmuştur.

İlginç bulduğumuz bir başka araştırma da Ünver'in 2009 yılında kaleme aldığı "Exkursion in (inter)kulturellen Themen" adlı araştırmasıdır. Ünver, altı bölümden oluşan bu araştırmasında kültür ve kültürlerarası konuları irdelemiş, kültür kavramının karmaşık bir boyutunun olduğunu ortaya koymuş, ardından konuyla ilgili bilim adamlarının bakış açılarını gözler önüne sermiş ve her kültürün ortak yönleriyle birlikte kendine özgü gelenek görenek, örf adet gibi unsurlardan kaynaklanan bir özelliğe sahip olduğunu tartışmıştır.

Kültürlerarası yaklaşım yönteminin ön plana çıktığı bir diğer çalışma da 2007 yılında Filiz Pehlivan tarafından hazırlanan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları" adlı çalışmadır. Pehlivan 6 bölüm ve 116 sayfadan oluşan araştırmasında Hakan Yılmaz tarafından yazılan ve DİLMER'de okutulan "Türkçe Okuyorum 1,2,3" adlı ders kitaplarında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerle kültürel öğelerin aktarımını irdelemiştir. Pehlivan, çalışmasında kişinin öğrendiği yabancı dil vasıtasıyla o dilin konuşulduğu toplumun kültürüyle, dünya görüşüyle tanıştığını belirtmektedir. Yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin gerektiği gibi aktarılmaması durumunda kişilerin kendi kültürlerinin bakış açısıyla hareket edeceklerini ve bunun da iletişim kopukluklarına neden olacağı düşüncesiyle adı geçen iletişim kopukluklarıyla karşılaşmamak için yabancı dil öğrenen kişilere dünyada farklı toplumların farklı kültürlerinin, düşünce biçimlerinin, farklı sistemlerinin olduğunun ifade edilmesinin gerekliliği konusuna değinilmiştir. Pehlivan, tezinin sonuç bölümünde bu çalışmanın, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin, kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım uyarınca metin çalışmalarının nasıl yapılabileceğini, alışımlarla nasıl desteklenebileceğini ve gelecekte ne gibi eklemeler yapılması gerektiğini anlatmaya yönelik bir araştırma olduğunu belirtmiştir.

İlginç bulduğumuz diğer bir çalışma da Öznur Gülten tarafından kaleme alınan "Foreign language education today and intercultural communication theory" adlı çalışmadır. 2003 yılında 111 sayfa ve İngiliz dilinde karşımıza çıkan çalışmada Gülten "dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir" görüşünden yola çıkarak dil,

düşünce ve kültür olguları arasındaki karşılıklı etkileşimi irdelemiş ve daha sonra kültürlerarası yaklaşıma gelinceye kadar yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve yaklaşımların belli başlıları üzerinde durarak tarihsel bir artalan oluşturmaya çalışmıştır. Daha sonra söz konusu yaklaşımın ortaya çıkmasında etkili olan dönemin kültürel, politik ve ekonomik gelişimini sergileyerek, temel ilke ve kavramları ele almış ve yabancı dil öğretiminin değişen statusüncü üstlendiği yeni görevleri öğretmen, öğrenci, öğretim süresi, yöntem ve materyaller gibi eğitimin temel öğeleri açısından incelemiştir. Araştırmanın son kısmında İstanbul Üniversitesinin Yabancı Diller Bölümünde İngilizce Hazırlık sınıfı okuyan öğrencilere bir anket çalışması uygulanmış ve kültürlerarası yaklaşıma ilişkin olarak ülkemizde bugün yabancı dil öğretiminin içinde bulunduğu durum ortaya konmaya çalışılmıştır.

Değınmeden geçemeyeceğımız bir diğır araştırma da 2006 yılında Umut Balcı tarafından yazılan “Konkrete Poesie im Dienste interkulturellen Lernens am Beispiel von DaF-Unterricht. Eine empirische Untersuchung anhand deutscher und türkischer Texte“ adlı çalışmadır. Balcı, söz konusu çalışmasında kültür kavramını tanımlamış ve farklı bilim adamlarının kültüre bakış açılarını değerlendirdikten sonra kültür, kültürlerarasılık ve kültürlerarası eğitim arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Somut şiirlerin, kültürlerarası eğitim bağlamında öğrencilerdeki önyargıların ortadan kaldırılmasında önemli rol oynadıkları ve öğrencilerde kültürlerarası dayanışmaya yönelik olumlu önemli değişikliklerin ortaya çıkmasına katkıda bulduklarının tespit edildiği araştırmada ayrıca “Deutsch Aktiv Neu“ ve “Moment Mal“ adlı Almanca yabancı dil ders kitaplarında yer alan somut metinleri ve şiirleri kültürlerarası öğrenmenin ışığında incelemiştir. Sekiz ana bölümden oluşan çalışmada kültürlerarasına dayalı öğrenmenin farklı kültürlerdeki öğrencilerin kavgasız, nefretsiz ve önyargısız bir şekilde birlikte yaşamalarını sağladığı sonucuna ulaşılmış ve bu vesile ile öğrencilerin konuşma yetisinin ve kültür bilgisinin geliştiği ifade edilmiştir.

Kültürlerarasılığı esas alan ve Sertan Gür tarafından 2007 yılında hazırlanan “Alltagswissen und Landeskunde in den Lehrwerken Hier sind Wir & Hallo Freunde 8. Eine Bildanalyse im Bereich Deutsch als Fremdsprache” başlıklı araştırmada kültür bağlamında Türkiye’deki ilköğretim ve liselerde 2. yabancı dil olarak okutulan Almanca derslerindeki “Hier sind Wir” ve “Hallo Freunde 8” kitaplarının, salt resim çerçevesinde ne derecede günlük yaşam ve ülke bilgisini aktardığını saptamaya çalışılmıştır. Gür,

çalışmasında insanların birbirleriyle iletişim halinde olmak istediklerinde sadece kullandıkları dili bilmelerinin karşılıklı anlaşma için yetersiz olduğunu, bunu ise birbirlerinin yaşam tarzları hakkında bilgi sahibi olmak suretiyle giderebileceklerini savunmaktadır.

İlginç bulduğumuz diğer bir çalışmada Serpil Şahin Gönül tarafından 2007 yılında hazırlanan “Intercultural communicative competence: The assessment of a Turkish teaching set for foreign adult learners” adlı araştırmadır. Adı geçen çalışmada da kültürlerarasılık kavramı işlenmiştir. 363 sayfalık araştırmada Gönül, HİTİT 2 adlı Türkçe öğretim setini iletişimsel dil yeterlilikler ve kültürlerarası yeterlilik açılarındaki değerlendirmiştir. Çalışmanın amacı, Türkçenin yetişkinlere yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan söz konusu setin kültürlerarası yeterlilik ölçütlerini ne ölçüde karşıladığını tanımlamak ve materyali değerlendirmek olarak ifade edilmiştir. Öğretim materyalinin Türkçenin yetişkinlere yabancı dil olarak öğretilmesinde dilbilimsel, toplum-dilbilimsel, edimbilimsel ve kültürlerarası yeterlilikleri destekleme göz önünde bulundurulduğunda, HİTİT 2'nin daha çok dilbilimsel yeterliliklerden sözcüksel ve dilbilgisel yeterliliği desteklediğini gözleyen Gönül, ayrıca materyalde kültürel öğelerin daha çok hedef dilin kültürünü öğretmek amacıyla kullanıldığını izlemiştir. Bu bağlamda, öğretim materyalinin özellikle toplum-dilbilimsel, edimbilimsel ve kültürlerarası yeterlilikler açısından eksikleri olduğu ve gözden geçirilmesi gerektiğini ve son olarak bu alanda ilgili tüm öğeleri de içererek daha çok çalışma ve araştırma yapılmasının gerektiğini vurgulanmıştır.

Araştırma konumuzla ilgili yayınlanan makalelerin başında 2008 yılında Tahsin Aktaş tarafından ele alınan “Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım” başlıklı araştırma göze çarpmaktadır. Yabancı dil öğretim kuramlarının çağdaş dil bilim kuramlarından hiçbir zaman ayrı düşünülmeeyeceğini vurgulayan Aktaş, kültürlerarası yaklaşımla yetişen bir öğrencinin bir yandan kendi duygu ve düşüncelerini değişik doğal iletişim ortamlarında bir başkasına kolaylıkla aktarma olanağına kavuşacağını, diğer yandan da başkalarının duygu, düşünce ve fikirlerini öğrenme fırsatı elde edeceğini belirtmektedir. Çalışmasında, kültürü dışlayan bir yabancı dil öğretiminin başarılı olamayacağına ilişkin hipotezlerini kanıtlamak için Türk kültürünün değişik boyutlarından örnekler veren yazar, bunların Alman ve İngiliz kültüründe verilmiş şekillerini ve yabancı dil öğretim boyutunda ortaya çıkabilecek sorunları irdelemiştir.

Her üç kültürden verdiği örneklerle tezini güçlendiren Aktaş, yabancı dil öğretiminde öğretmene büyük bir görev düştüğünü belirterek, öğretmenin yabancı dil ile kendi ana dilini ve bu dillerin ardındaki medeniyeti, kültürü, uygarlığı iyi bilmesinin yanında çok bilgili ve deneyimli olması ve ayrıca iyi bir analiz ve sentez yapabilme becerisi ile geniş bir yorum bilgisine sahip olması gerektiğini vurgulamıştır.

2004 yılında Ayten Genç tarafından kaleme alınan “Lern Mit Uns Adlı Almanca Öğretmen Kitaplarında Ülkebilgisi” adlı makalede Lern Mit Uns 1, Lern Mit Uns 2 ve Lern Mit Uns 3 adlı Almanca kitap setlerinin öğretmen kitapları ülke bilgisi açısından incelenmiştir. Bunların yanı sıra Lern Mit Uns 4 adlı seti incelerken kültürlerarası yaklaşım kavramını ele alan Genç, konu hakkında bilgi verdikten sonra Lise 1 öğretim programında ve Lern Mit Uns 4 öğretmen kitabında yer alan ülke bilgisinin ve bu bilgiye erişme yollarının ilköğretimde okutulan Lern Mit Uns 1,2,3 kitaplarında bulunmadığını tespit etmiştir. Ayrıca aralarında bizimde çalışmamızda inceleyeceğimiz Lern Mit Uns 1 kitabının da yer aldığı Lern Mit Uns 1, 2 ve 3 ders kitaplarının 90’lı yıllarda yazıldığını ve halen okutulduğunu belirten yazar, söz konusu kitapların 10–15 yıl öncesinin toplumsal yaşantısını yansıttığını ve yenilenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

“Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimsel Edinç” adı altındaki makalesinde Mahmut Ertan Gökmen kültürlerarası iletişimsel edinç hakkında çeşitli bilgiler ve tanımlar verdikten sonra Bennett tarafından 1993 yılında oluşturulan “Kültürlerarası Duyarlılık Gelişmeli Modeli” (Developmental Model of Intercultural Sensitivity) hakkında okuyucuyu bilgilendirmiştir. 2005 yılında yayınlanan makalesinde Gökmen, kültürlerarası edinç vasfına sahip kişinin, aynı zamanda, kendisinin ya da başkalarının kültürlerini eleştirel ve çözümsel olarak anlayabilme becerisine sahip olmanın yanında, kendi bakış açısı bakımından bilinçliliğe de erişmekte olduğunu belirtmiştir. Yabancı dil öğretiminde kültür kavramının önemini vurgulayan yazar, iş hayatında ve özellikle dil öğretiminde, bireylerin kendi kültürlerinin dışındaki kültürlere de açık olmalarının diğer ülkelerle ilişkilerde ve kendi ülkelerinde farklı etnik gruplarla iletişim kurmalarında kolaylık sağlayacağını belirtmiştir.

Yabancı dil öğretimi alanında önemli çalışmaları olan Juliane House’ın 1997 yılında yayınlanan “Zum Erwerb interkultureller Kompetenz im Unterricht des

Deutschen als Fremdsprache” adlı makalesi kültürlerarası yaklaşımın yabancı dil derslerindeki edinimini konu almaktadır. Alman yazar, yüksek düzeydeki bir yabancı dil bilgisinin yüksek bir kültür bilgisi gerektirdiğini savunmaktadır. Alman, Amerikan ve İngiliz öğrencilerin kültürel farklılıklardan dolayı yaşadıkları sorunları gerçek hayattan örneklerle yansıtırken öğrencilere başkalarını her halükarda anlayabileceklerini ve ne de olsa başkalarının da kendilerini anlayabileceği düşüncesinden uzak durmaları gerektiğinin özellikle ifade edilmesinin önemine değinmektedir. Bir başka ifadeyle öğrencilerin her türlü iletişim sorununa hazırlanması gerektiğini belirtmektedir. Gerçek hayatın kargaşasının zorluğunun tabii ki derste tam olarak yansıtılamayacağını belirten House, bu şekilde öğrencilerin tam manasıyla gerçekçi bir şekilde gerçek hayata hazırlanamayacağını ortaya koymaktadır. Yazar, makalesinin sonunda kültürlerarası yetinin edinimi için önceden planlanmış çeşitli olanakların oluşturulmasının gerekliliği sonucuna varmıştır.

House ile aynı görüşü paylaşan Schmidt, 2006 yılında yayınlanan “Landeskunde und interkulturelles Lernen. Überregionaler Diskurs und Situation im Deutschunterricht der Türkei” başlıklı makalesinde yabancı dil öğretiminde kültürlerarası becerinin geliştirilmesine önem verilmesi gerektiğini belirtmekte ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde bu doğrultuda “kültürel bilinç” kavramına önem verildiğini ifade etmektedir. Yabancı kültürle temas esnasında kişinin kendi kültürüyle yabancı kültürü karşılaştırma olanağı bulabileceğini ve bunun da önyargıları kıracağını belirttiği makalesinde yazar, Milli Eğitim Bakanlığı orta öğretim kurumları yabancı dil Almanca dersi öğretim programında yer alan “Dili öğrenilen ülkeye ilişkin bilgileri edinme ve kültürlerarası empati becerisi geliştirme” ifadesine yer vermiştir. Bu ifade doğrultusunda Türkiye’deki Almanca dersleriyle ilgili yapılan bir araştırmaya yer vermiş ve sonuçlarının maalesef ilgili programda arzu edilenin aksine çok olumsuz olduğunu tespit etmiştir. Yapılan araştırmada hedef kültür hakkında öğrencilerin neredeyse hiç bilgilerinin olmadığını ifade eden Schmidt, adı geçen programın içeriğinde somut ifadelerin yer almadığını belirtmektedir. Orta öğretim kurumlarında okutulmakta olan “Hier sind wir” adlı Almanca ders kitabını inceleyen yazar, ülke bilgisi açısından önemli ifadelere yer verse de, bir kültür karşılaştırması yapmadığını ve bu tarz etkinliklerin de öğretmen kitabında belirtilmediğini tespit etmiştir. Kısacası yazar, öğretim programında yer almasına rağmen Türkiye’deki yabancı dil Almanca

derslerinde kültür ve ülke bilgisi kavramlarına yeterince yer verilmediğini ortaya koymuştur.

Dikkate değer diğer bir çalışma ise Roth tarafından kaleme alınan "Deutsch als Fremdsprache und interkulturelle Kommunikation" başlıklı makaledir. 1996 yılında yayınlanan çalışmada kültürlerarası iletişimde ortaya çıkan sorunların sadece sözlü alanlarda değil, aynı zamanda yazılı alanlarda da karşımıza çıktığını belirtilmektedir. Bu sorunlarla ilgili örnekler veren Roth, İngiliz ve Alman tarzında yazılmış bilimsel eserleri karşılaştırmıştır. Karşılaştırma esnasında her iki dildeki bilimsel yayınların yapılarının farklı olduğuna değinen yazar, Almanca'nın tanımlara, bilgi ve belgelere daha az yer verdiğini, bunun aksine ise İngilizcenin daha doğrusal bir şekilde oluşturulduğuna dikkat çekmektedir. Bu yapılara okuyucunun alışkın olduğunu ve örneğin bir İngiliz araştırmacının Almanca bilimsel metinler okuduğunda sadece dil becerisinden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmadığını, aynı zamanda yapıdan kaynaklanan sorunlarla da karşı karşıya kaldığını belirtmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkan yazar, yabancı dil derslerinde hedef kültüre ait sözlü becerilerin yanı sıra yazı kültüründe kullanılan ifadelerin de öğretilmesinin ve bu doğrultuda ders kitaplarında yer almasının doğru olacağını belirtmiştir.

1997 yılında yayınlanan "Fremdverstehen und interkulturelles Lernen" adlı makalesinde Herbert Christ yabancı dil eğitiminde kültürel öğelerin öğretilmesinin önemine değinirken öğrencinin farklı kültürel ve toplumsal bağlamlarda yaşayan insanlarla karşılaştıklarında onlarla sağlıklı iletişim kurabilmek amacıyla yabancı dil öğrendiklerini ifade etmektedir. Yabancı bir dil öğrenmenin aynı zamanda yabancı bir kültürü öğrenmek anlamına geleceğini belirten yazar, yabancı dil derslerinde yabancı kültürü tanıma konusunda birkaç örnek vermiştir. Bunlardan en dikkat çekicisinde video cihazlarıyla ilgili çalışma yapan öğrenci grupları konu edilmektedir. Alman ve Fransız öğrenciler karşılıklı olarak okulları ve okullarındaki günlük hayatı kayıt ederek birbirlerine göstermektedirler. Bu esnada her iki gruba da şaşırtıcı gelen farklılıklar ortaya çıkmıştır. Örneğin, Alman öğrencilere Fransız eğitim sisteminde uygulanan okullarda sabah töreni esnasında çizgide bekleme ve tören sonrası tekdüze halinde sınıflara gitme kültürü Alman öğrencilere kendi ülkelerinde bu tarz bir uygulama olmadığı için tuhaf ve anlamsız gelmiştir. Fransız öğrencilere de Alman okullarındaki hoparlörlerin ders zili amacıyla kullanılmasının yanı sıra okul yönetiminin duyurularını

iletmek amacıyla da kullanılması tuhaf gelmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkan Christ, ortak projelerin, ortak araştırmaların, karşılaştırmalı sunumların farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olmak için olağanüstü yararlı olacağını savunmaktadır.

BÖLÜM-IV

4. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Bu bölümde öncelikle dil ve kültür kavramları tanıtılacaktır. Ardından dil ile kültür arasındaki ilişkiye değinilecektir. Söz konusu kavramlar çeşitli düşünür ve bilim adamlarının bakış açılarıyla tartışılacaktır. Birbirinden ayrılmaz bir bütün olan bu kavramların izahına ilk olarak dil ile başlamayı uygun gördük.

4.1. Dil

İnsanlığın doğuşu kadar eski olan dil kavramı üzerindeki tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Son derece karmaşık ve dolaşık olan dil kavramını uzmanlar değişik şekilde tanımlamaktadır. Bu nedenle dil kavramının 350 den fazla (Çelik, 1998:41) tanımının yapıldığı söylenmektedir. Biz burada dil kavramı üzerinde yapılmış bazı tanımlara ve dilin bazı özelliklerine yer vermeye çalışacağız.

İnsanların birbirleriyle iletişim kurmaları, anlaşabilmeleri için en önemli unsur şüphesiz dildir. TDK Türkçe Sözlükte (1992:374) dil kavramı “insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Ergin ise (1985:3) dili, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessese” diye tanımlamaktadır.

Ünlü dilbilimci Saussure‘ye göre (1980:18) ise dil, kavramları belirten bir göstergeler dizgesidir. Onun için de, yazıyla, sağır-dilsiz abecesiyle, simgesel nitelikli

kutsal törenlerle, incelik belirtisi sayılan davranış biçimleriyle, askerlerin belirtkeleriyle, vb. karşılaştırılabilir. Yalnız, dil bu dizgelerin en önemlisidir.

Banguoğlu'na (2007:9) göre dil, insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir. Elle, başla, gözle kaşla işaretler yaparak da bazı duygularımızı, düşünce ve dileklerimizi anlatırız. Fakat en mükemmel anlatma (expression) vasıtamız dilimizdir.

Konuşma (parole) kişiöğluna vergi olan ve insanı hayvandan ayıran bir yüksek işleyiştir (function). İnsan konuşma yeteneği ile doğar. Fakat dil doğuştan bilinmez. Çocuk içinde yaşadığı topluluğun dilini, anadilini (langue maternelle) uzun bir çıraklık devresi süresince öğrenir. Aslında her dil (langue) insanlar topluluğu arasında binyıllar boyunca gelişerek meydana gelmiş bir sosyal kurumdur.

Vardar ise (1982:9) dili şöyle tarif eder: “Dil, çok değişik görünümüne sunan, ancak bir soyutlama işlemiyle birbirinden ayrı olarak ele alınabilecek yönler içeren karmaşık bir bütündür. [...] Her türlü anlatım ve anlaşma yönteminin ‘dil’ terimiyle belirtildiği dilbilim dışı, benzetili ya da eğretilmeli kullanımlar, örneğin resim, yontu, sinema vb. sanatların ya da arıların, karıncaların, yunusların, vb. hayvanların ‘dil’inden söz edilen durumlar sorunları bir kat daha yoğunlaştırır, karmaşıklığı büsbütün arttırır.”

Aksan (2007:55), dilden söz ederken, onu, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge olarak tanımlamaktadır.

Akerson (2000:19) dilin işlevini üç başlık altında değerlendirmektedir:

1- İletişim kurma, 2- Bilgi aktarma, 3- Düşünceyi geliştirme (hatta mümkün kılma).

Çetinkaya (2008:6) Geier'in görüşünden yola çıkarak dil ile nelerin yapılabileceğine değinmektedir. Geier'e göre, dille gündelik her şeyi yapabilmek kendimize güven veriyor. Dil ile duyguları ifade edebiliyoruz ve olaylarla ilgili gerçek ifadeleri gizleyebiliyor veya diğer insanları kandırabiliyoruz. Dil ile etkileyebilir ve

terbiye edebiliriz, soru sorabilir ve cevaplayabiliriz, nasihat edebilir ve söz verebiliriz, şiir yazabilir, hikâyeler uydurabilir ve fıkralar anlatabiliriz

Çelik (1998:42), dilin bazı özelliklerini aşağıdaki şekilde dile getirmektedir:

— **Dil bir anlaşma aracıdır.** İnsanlar duygu, düşünce, istek ve kanılarını dil aracılığıyla karşısındaki insanlara anlatmaktadır.

— Dilin **temeli, bilinmeyen bir zamanda atılmıştır.** Dilin ne zaman doğduğu, nasıl doğduğu kesinlik kazanmamış bir konudur.

— Dil **bir kurallar dizgesidir.** Her dilin kendine özgü kuralları vardır. Ağızdan çıkan her ses konuşmayı oluşturmaz. Bu sesler belirli kurallar doğrultusunda yan yana gelerek seslemi (hece), sesletimlerin yan yana gelmesi sözcükleri, sözcüklerin yan yana gelmesi cümleleri (tümce) oluşturmaktadır. İşte bu yan yana gelişler bir kurallar zinciri doğrultusunda olur. Yargı bildiren bu cümleler de isteklerin anlatılmasını sağlar.

— Dil **sosyal bir kurumdur.** İnsan sosyal bir canlıdır. Tek başına yaşamaz, yaşayamaz. Bir toplum içinde toplumla birlikte yaşamak zorundadır. Onun kullandığı dil de sosyal bir kurumdur. İnsan konuşma yetisiyle doğar; ama kullanacağı dil doğduğu toplumda vardır. Yani birey dili hazır bulur. Dil, bireylerin üstünde, toplumun malı olan ve bütün toplumu içine alan bir kurumdur.

— Dil **kültürün aynasıdır.** Dil bir toplumun kültürünün özelliklerini kendisinde taşır. Kültürün önemli bir ögesi olan dil aynı zamanda kültürün gelişmesini sağlar. Kültürün gelecek kuşaklara taşınması dilin yardımıyla olur.

— Dil **doğal bir araçtır.** Dil insanların kullandığı herhangi bir araca benzemez. İnsan kendisinin ürettiği araçlara istediği biçimi verebilir, onu yönlendirebilir; ama dilin doğallığı buna engel olur. Dilin kendi kuralları vardır. İnsanlar bu kurallara uyarak dilden yararlanabilirler. Dil yapay bir araç değildir. Ortak dil olarak oluşturulmaya çalışılan *Esperanto* dilinin kullanılmayışının, yaygınlaşmamasının bir nedeni de budur. Dil maddi bir araç gibi oluşturulamaz. Oluşturulmaya çalışıldığı zaman doğallığı yok olur, kendi kendini üretmez.

— Dil **düşünceyi etkilemektedir**. Düşüncenin mi, dili; dilin mi düşünceyi doğurduğu tartışılan bir konudur. Bu iki kavramın da birbirini etkilediği bilinen bir gerçektir. Dil zenginliği düşünce zenginliğinin bir göstergesidir. Bir dilin bilim dili olmadığını ileri sürmek, o dili konuşan insanların bilim üretmediklerini kabul ettikleri anlamına gelmektedir.

— Dil **canlı bir varlıktır**. Dil kendi kuralları doğrultusunda gelişen canlı bir varlıktır. Dil de canlı bir varlık gibi doğar, büyür, gelişir, değişir ve ölür. Bunun en güzel örneği dili oluşturan öğelerden sözcüklerin zaman içinde uğradıkları değişikliklerdir. Günümüzde, Türkiye Türkçesinde değişikliğe uğramış veya kullanılmayan birçok Türkçe sözcük vardır. Bugün kullanılan Türkçe de zaman içinde dilin kendi kuralları doğrultusunda değişecektir. Dilin donup kalması olası değildir.

Yukarıda sadece birkaçına yer verebildiğimiz tanımlardan da anlaşılacağı üzere insanların birbirleriyle iletişimleri için en önemli öncelik olan dil kavramı üzerinde birbirinden farklı birçok tanım yapılmıştır.

Kısaca özetlemek gerekirse Toklu'nun da (2007:13) belirttiği gibi, dile bir iletişim aracıdır demek, dilin birçok önemli özelliğini ve işlevini görmezden gelmek olur. Dil, o dili konuşan toplumun kültürünü yansıtan bir ayna, o kültürün düşünüş biçimini, dünyayı algılayışını belirleyen belki de en önemli etken, toplum içi ve toplumlararası ilişkilerin ön koşuludur. Dil olmasaydı, ne geçmişimize ilişkin bilgimiz olur ne de bilimde ve teknolojide bugünkü duruma gelinebilirdi. Dil, savaş ilan etmekten gönüller fethetmeye kadar çok ayrı amaçlarla kullanılabilen bir varlıktır.

4.2. Kültür

Yabancı dilin toplumlar arasında bir köprü görevi üstlendiğini düşünürsek, kültür kavramının önemini bir kenara atamayız. Kültürlerarası yaklaşımın ne anlama geldiğini ifade edebilmek için öncelikle “kültür” kavramının kısaca izah edilmesi gerekmektedir. Kültür, Latince “Cultura” sözcüğünden gelmektedir. “Culture” sözcüğü XVII. yüzyıla kadar Fransızcada aynı anlamda kullanılmıştır. İlk kez Voltaire, Culture

sözcüğünü, insan zekâsının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanmıştır. Sözcük buradan Almancaya geçmiş ve 1739 tarihli bir Alman Dili Sözlüğünde “Cultur” olarak yer almıştır. Etnolog G. Klemm, “İnsanın Genel Kültür Tarihi” adlı on ciltlik eserinde “Cultur” sözcüğünü uygarlık ve kültürel evrim karşılığında kullanmıştır. Sözcük ve kavram buradan, İspanyolca, İngilizce ve Slav dillerine geçmiştir (Güvenç, 1991:96).

Kültür kavramının kullanıldığı alanlara göre farklı tanımları yapılmıştır. Bilim adamları yüzyıllardır belli bir tanım üzerine uzlaşmamışlardır. Laskavceva (2002:283), kültürün 500’den fazla tanımının var olduğunu belirtmektedir.

Cemil Meriç (1986:9), kültürün tarımdan idmana, balıkçılıktan medeniyete kadar akla gelen ve gelmeyen düzinelerce manası vardır der.

Meriç, “Kültürden İrfana” adlı eserine kültürün 161 tanımının bulunduğunu vurgular ve 39 sayfa süren açıklamalarıyla kültürün ne kadar kaypak ve muğlâk bir kelime olduğunu ortaya koyar (S.9–48). Bir konferansında ise Meriç bu konuda şunları söylemiştir: “161 manası olan (bir) kelimenin hiçbir manası yoktur.” Meriç, kültür kelimesinin ne kadar kaypak olduğu konusunda A. Lawrence Lowell’in şu sözlerine katıldığını vurgular: “Kültürden söz etmek zorunda kaldım. Güç bir işti bu. Dünyada kültürden daha kaypak bir mefhum tanımıyorum. Tahlil edemezsiniz, çünkü unsurları sonsuzdur. Tasvir edemezsiniz çünkü bir yerde durmaz. Manasını kelimelerle belirtmeye kalkıştınız mı elinizde havayı tutmuş gibi olursunuz. Bakarsınız ki, her yerde hava var ve avuçlarınız bomboş (Yılmaz, 2006:274).”

Güvenç’e göre (1991:95). Kültür, antropoloji dilinde ve eserlerinde şu dört temel kavram karşılığında kullanılan soyut bir sözcüktür.

- 1- Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır.
- 2- Kültür, belli bir toplumun kendisidir.

3- Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.

4- Kültür, bir insan ve toplum kuramıdır.

Kültür kavramının aslında ne kadar geniş alanları kapsadığına değinen Uygur, kültürü şöyle tanımlamaktadır (1984:17):

“Kültür, doğanın insanlaştırma biçimi, bu insanlaştırmaya özgü süreç ve verimdir. Kültür, insanın kendini kendi evinde duymasını sağlayacak bir dünya ortaya koymasıdır. Buna göre kültür, böylesi bir dünyanın anlam-varlığına ilişkin tüm d ş n lebilirlikleri içerir: insan varoluşunun nasıl ve ne olduğudur kültür. İnsanın nasıl düşündüğü, duyduğu, yaptığı, istediği; insanın kendisine nasıl baktığı, özünü nasıl gördüğü; değerlerini, ülkülerini, isteklerini nasıl düzenlediği, -bütün bunlar hep kültürün öğeleridir.”

Taylor, kültürü, toplumun bir  yesi olarak insanoğlunun kazandığı (iktisab ettiği) bilgi, sanat, ahlak, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütün olarak değerlendirmektedir (Güvenç, 1985:22).

Kültürün insanı hayvandan ayıran, sadece insana has olan bir özellik olduğuna değinen Arslanoğlu, kültürün ne olduğunu hayvanlarla insanları karşılaştırmak suretiyle ortaya koyduğu somut bir örnekle yansıtımtır:

“Hayvanların kültürü yoktur, bunun için ilkçağda kuş yuvasını, arı bal ve peteğini nasıl yapıyorsa bugün de aynı şekilde yapmaktadır. Oysa insan ilkçağda mağaralarda ve ağaç kovuklarında yaşarken bugün modern ve sağlıklı meskenler yapmakta ve oralarda barınmakta ve her geçen gün bunu geliştirmektedir. İşte kültür bu olsa gerektir. (2000:246)”

Nalcioğlu (2001:1), Williams'ın görüşünden yola çıkarak kültürün, insanın yaşam boyunca yaşayarak öğrendiklerinin tümü, onun yaşam biçimi olduğunu dile getirmektedir.

Kültür üretimi konusunda araştırmalar yapan Bilgiç, (1977:2) kültürü, bir millete şahsiyetini veren, diğer milletlerle arasındaki farkı tayine yarayan, tarihin seyri içerisinde teşekkül etmiş, o millete mahsus maddî ve manevî değerlerin ahenkli bütünü olarak tanımlamaktadır.

Aynı görüşü paylaşan Kongar (2005:19), her türlü araç gereçleri, makineleri, giyim kuşamları, inançları, değerleri ve tutumları kültürü oluşturan öğeler olarak ifade etmektedir.

Nalcioğlu (2001:11) ise kültürü, insanın, yaşayış ve düşünüş tarzında, günlük ilişkilerinde, sanatta, yazında, dinde, sevinç ve eğlencelerinde kendisini ifade etmesi olarak tanımlamaktadır.

Özetlemek gerekirse, son derece karmaşık olan kültür kavramını, Arslanoğlu'nun da belirttiği gibi; bir toplumun konuşma ve yazı dili, edebiyatı, sanatı, bilimi, felsefesi, örf ve adetleri, gelenekleri, töreleri, halk inançları, alışkanlıkları, ahlak ve hukuku, değerleri, sembolleri, ekonomik anlayışı, ayin ve törenleri, müzik, resim, oyun, heykel ve mimari tarzı, kısaca, bir toplumun tarihin seyri içerisinde geliştirdiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı kendine özgü değerler olarak ifade edebiliriz.

Kültür kavramı, somut nesnelere (sanat, edebiyat) yanında davranışlarımızı belirleyen soyut kavramlar (örf, adet, tutumlar) tarafından belirlenir. Kültür kavramının belli başlı özellikleri; öğrenilebilir olması, mensubiyetlik duygusunu vererek kimlik gelişimine katkı sağlaması, sembolik anlamlar içermesi, sosyalleşmeyle aktarılması ve zaman içinde değişim geçirmesidir. Kültürün zaman içerisinde değişmesine örnek olarak Türklerin tarih içindeki kültürel değişimlerini verebiliriz (Örn. Gök Tanrı dininden İslamiyet'e geçiş).

4.3. Dil-Kültür İlişkisi

Dil ile kültür birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Aksan'ın (2007:64) belirttiği gibi dil, toplumun başlıca temel taşlarındandır; ulusu ulus yapan öğelerin en başta gelenidir; kültürün belkemiğidir. Özcan (2008:683) ise bir dili öğrenmenin, [...] o dilin konuşulduğu ülkenin kültürünü, yaşam ve hareket tarzlarını, kısaca sosyodilbilim ve pragmatik bilimin öngördüğü (neyi, nerede, ne zaman, kiminle, nasıl, hangi koşullarda konuşabileceğini öğrenmek gibi) davranış şekilleriyle birlikte o ülkenin insanlarıyla sözlü ve yazılı olarak iletişim kurmayı öğrenmek demek anlamına geldiğini ifade etmektedir.

Kültürle, dil iç içe geçmiş, ayrılmaz bir bütün gibidir. Bu görüşü destekleyen Uygur (1984:19), dil ile kültür arasında sıkı bir bağ bulunduğuna dikkat çekerek, dili; kültür yapısını bir arada tutan çimentoya, kültür alanının her yanını aydınlatan güneşe, kültür kilimini dokuyan ipliğe ve tüm kültür anıtlarının yansıdığı akarsuya benzetmektedir.

Dil ile toplum arasındaki sıkı bağa değinen Güvenç (2002:47f.), dilin kültürle, insanın sosyal yaşamıyla ne derece ilintili olduğunu irdelerken, onu; bir iletişim aracı, toplumu bir arada tutan harç, kültürü taşıyan ortak bir hazine, toplumu yansıtan bir ayna, bireyle, gruplar ve kümeler arasındaki ilişkileri düzenleyen hakem, hâkim veya hekim olarak tanımlamaktadır.

Ünlü dilbilimci Humboldt, dille bireyin birbiri karşısındaki durumunu incelerken, ne bireyi dilin karşısında büsbütün özgür olarak kabul etmiş, ne de dili bireyden bağımsız saymıştı. Dille ulusun da birbirleri üzerine aynı şekilde etki yaptıklarını görmüştü. Bunun gibi, ne kültürü dilden bağımsız bir şey olarak incelemiş, ne de dili kültürün dışında görmüştür (Akarsu, 1998:81).

Aksan'a (2007:67) göre, kimi zaman bir tek sözcüğün bile bir kültür varlığı sayılan dilin en ufak birliği olarak ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddi ve manevi kültürü üzerinde fikir verebilir.

Kongar ise (1998:41), dil ve uygarlığın birebir ilişki içerisinde olduğunu ve toplumun taşıdığı inanç ve değerlerin, hem maddi hem de manevi alanda iletilmesi ve taşınmasının dil aracılığıyla gerçekleştiğini vurgulamaktadır.

Herder ise dil ile kültür arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade etmektedir: “Dil, yaşamın tüm alanlarında, günlük yaşamın en yalın olaylarında, bilimin ana şekillerinde, geleneklerde, inançlarda ortaya çıkar, dil her türlü maddesel yaşamın, tekniğin, ekonominin koşuludur, dinde, hukukta, felsefe ve sanatta yeri vardır.” (Nalcıoğlu, 2001:13).

Kültürle dilin birbirlerinden ayıramayacağına, birlikte gelişeceklerine değinen Akarsu (1998:88), insanın düşüncesinin ancak dille olanaklı olabildiğinden, dille üstünlük yaratamayan bir ulusun düşüncelerinin de kapalı, dar ve sınırlı kalacağını ifade etmektedir. Akarsu ayrıca, kültürde üstün olan ulusların dillerinde de üstün olduklarını bütün tarih boyunca ve günümüzde açıkça görebildiğimizi, dili ilkel halde kalmış ve gelişmemiş bir ulusun kültürünün de pek ilerleme göstermediğini belirtmektedir.

Kültürle dil arasındaki bağlar, ilişkiler sorununa gelince, bu sorunun özellikle XVIII. yüzyıldan bu yana önem kazandığını görüyoruz. Herder, Wilhelm von Humboldt, Whorf gibi pek çok düşünür ve araştırmacı bu konu üzerinde önemle durmuşlardır (Aksan, 2007:64).

Dilin kültür açısından ne denli önemli olduğunu derinlemesine araştıran Huvaj (2010), dinamik bir süreç olarak gördüğü dil değişiminin ve kültürleştirmenin başlıca üç şekilde meydana geldiğini ifade etmektedir:

- 1- İlişki içinde bulunduğu kültürlerden yeni kelimeler almak suretiyle.
- 2- Yeni kelimeler yapılandırarak.
- 3- Mevcut kelimelere yeni anlamlar yükleyerek.

Özetle, dil kültürün temelidir, aynasıdır, kültürel birliğin harcıdır. Dil, duygu ve düşüncelerimizi aktarmada kullanılan en önemli iletişim aracıdır. Bir toplumun kültürel

sistemini edebiyat, sanat, müzik, gelenek, örf, adet, toplumsal tutumlar, dnce sistematiği, davranış ve algı kalıpları oluşturur. İte dil denilen iletişim sistemi bu kültürel kodların aynasıdır. Kültürlerarası iletişim odaklı yabancı dil eğitimi hem kendi kültürünü, hem de öğrenilen yabancı kültürü dil-kültür ilişkisi bağlamında ele alır.

BÖLÜM-V

5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

Bu bölümde yabancı dil öğrenmenin önemini, yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarımının gerekliliğini, kültürel öğeleri göz ardı ederek öğrenilen yabancı dilin doğurabileceği sosyal sorunları, kültürel farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlamaları, beden dilinden kaynaklanan yanlış anlamaları inceledik. Kültürel farklılıklarla ilgili birkaç örnek vererek kültürlerarası yaklaşım bölümüne geçmeden önce konunun önemini ortaya koymaya çalıştık.

5.1. Yabancı Dilin Önemi

Çalışmamızın giriş bölümünde de bahsettiğimiz gibi küreselleşen dünyada ülkelerarası mesafeler çok kısalmış ve televizyon, internet gibi iletişim araçları vasıtasıyla yabancı ülkelere mensup insanlarla temas etmek, iletişim kurmak daha kolay hale gelmiştir. Aynı zamanda gelişen ekonomik pazarlar nedeniyle ülkelerarası ticari münasebetlerin artması, evlilik veya eğitim gibi nedenlerden dolayı yurt dışında yaşama zorunluluğu ve burada açıklamadığımız onlarca nedenden dolayı farklı ülkelerin dillerini öğrenmek, kişinin sağlıklı iletişim kurabilmesi için zorunlu hale gelmiştir.

Günümüzde yabancı dil öğrenmek bir lüks değil, doğal bir zorunluluktur. Dilin tanımını yaptığımızda onu her şeyden önce bir iletişim aracı olarak ifade etmiştik. Dil olmadan insanların iletişim kurup anlaşabilmeleri çok zordur. Yabancı dil öğrenmek, yabancı ülkenin insanlarıyla gerek yurt içinde gerekse yurt dışında sağlıklı iletişim kurabilmenin ilk ve en önemli şartıdır. İlgili ülkenin kültürünü öğrenmeden dilini bilmek, sağlıklı iletişim kurmayı engeller. Bu görüşten yola çıkarak çalışmamızın da ana konusunu oluşturan kültürle dilin birlikte öğretilmesi konusundaki savımızı destekleyen birkaç bilim adamının görüşlerine burada yer vermeyi uygun gördük.

Yabancı dilin önemine değinen Demircan (2005:17), insanlar, toplumlar, uluslar arasında bireysel, kurumsal, ulusal düzeyde ticaret, ekonomi, siyaset, askerlik, bilim,

çalışma, turizm, eğitim, kültür, sanat, haberleşme alanlarında türlü yoğunlukta ikili, çoklu olmak üzere her türlü ilişkinin kurulup yürütülmesi için anadilinden başka uluslararası ortak dillerin öğrenilmesinin gerektiğini belirtmektedir.

Aynı görüşü paylaşan Çetinkaya (2008:14), Gündoğdu'nun görüşüne yer vererek yabancı dil bilmenin gerekliliği şu şekilde ifade etmektedir:

“Bilim, teknik, ekonomi, kültür ve sanat alanındaki hızlı değişimler, uluslararası işbirliğinin gün geçtikçe gelişmesi, dünyanın giderek küçüldüğünü; ülkeler, toplumlar ve bireyler arasındaki ilişkilerin arttığını, bir yabancı dil bilmenin artık kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Birçok ülke toplumsal, ekonomik, bilimsel ve kültürel alanda bilgi, birikim, deneyim ve düşüncelerini ortak bir dille paylaşmaktadır. Yaşamın her alanında uluslararası işbirliği ve ilişkilerin bu denli yoğunluk kazanması yabancı dil öğrenmenin önemini daha da arttırmıştır.”

Yabancı dilin önemini farklı bir bakış açısıyla ele alan Genç (2004b:92), yabancı dil öğrenmenin; bir ülkenin dilini öğrenmenin, kültürünü tanımanın ötesinde yabancı olanın aslında kişinin kendisinden uzak olmadığını, farklılıklar olsa da yabancıyla anlaşılabilirliğini öğrenmek, çağdaş bir dünya görüşü edinebilmek olduğunu belirtmektedir. Ona göre, yabancı dil dersi, bu hedefi gerçekleştirmek, öğrenenlerin gelişimine, kültür bilincine katkıda bulunmak için en uygun ortamdır.

Yabancı dil öğrenmenin dile hâkim olmanın ötesinde farklı artılarının da olacağını belirten Pehlivan (2007:11), Tapan'ın görüşünden yola çıkarak yabancı dil öğrenmenin bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak demek olduğunu belirtmektedir. Yabancı olanı anlamaya, çözmeye çalışmanın ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakışını, ufkunu genişleteceğini vurgulamaktadır.

Yabancı dil ile ilgili görüşlerini dile getiren Durukafa ve Pekmezcilere göre yabancı dil önemlidir, çünkü yabancı dil sayesinde insanlar birbirleriyle doğrudan ilişki

ve iletişim kurarak kültürlerarası işbirliğinin oluşmasına ve dünya barışına katkıda bulunurlar (Çetinkaya, 2008:14).

Cangül (2004:73) ise günümüzde yabancı dil öğrenmenin kültür öğrenmeyle eş değerde tutulduğunu ifade etmektedir. Başka bir deyişle, yabancı dil yardımıyla kişi dilini öğrendiği ülkenin kültürünü oluşturan etmenleri tanımaya başlar.

Özetle, ikinci milenyumda küreselleşen dünyamızda insanlık, yeni bir bilgi, algı, imaj ve iletişim çağına girmiştir. Bu nedenle yabancı dilin önemi, daha önceki yüzyıllarda olmadığı kadar artmıştır. Kültürlerarası iletişim odaklı dil eğitimi almayan kimse, gittiği ülkede sadece uyum sorunları yaşamakla kalmayacak, aynı zamanda kültürel yabancılaşma yaşayacaktır. Bunun sonucunda gittiği toplumla sağlıklı iletişim kuramadığı için söz konusu toplum onu dışlayacaktır (Örn. Almanya’da yaşayan birinci kuşak Türkler). Bu nedenle devletlerarasında kurulan siyasal, ekonomik, sosyal, diplomatik, kültürel, ticari, eğitimsel, sportif vb. ilişkiler yabancı dil ve kültürü öğrenmeyi, sağlıklı bir iletişim kurmak amacıyla zorunlu hale getirmektedir.

Bunun yanı sıra yabancı dil öğrenmek hem kişiye bir vizyon kazandırır, hem de onun kişiliğini geliştirir. Ayrıca dünyadaki bilimsel, teknolojik, sosyal, siyasal, kültürel gelişmeleri doğru okur. Bu sayede dünyaya açık, hoş görülü, entelektüel, bilge bir insan olur.

5.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Öğeler

Farklı çevrelerde yetişmiş ve farklı kültürlerle mensup insanların birbirleriyle olan kültürlerarası iletişimlerinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunların ve çatışmaların olması doğaldır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin öğretilmesi bu sorunların üstesinden gelmek için kullanılması gereken bir yöntemdir.

Çünkü Ozil’inde (1991:96) belirttiği gibi, yabancı bir dil edinme, ana dilimizdeki kavramların, anlatımların karşılığını o dilde bulup kullanma değildir. Çeşitli toplumların dünyaya bakış açılarına, düşünme ve değer sistemlerine açılan bir kapıdır

yabancı dil. Bir toplumun, ya da bir toplumun bireylerinin çeşitli etkinliklerini, davranış biçimlerini kavrayabilmenin yolu, o toplumun dilini öğrenmek, bilmekten geçer.

Aynı görüşü paylaşan Aktaş (2008:61), yabancı dil öğretiminden söz edildiğinde ilk akla gelen şeyin kuşkusuz bir toplumun maddi ve manevi varlığı ile yazılı ve sözlü tüm değerlerini oluşturan kültür olgusu olduğunu ve bu nedenle yabancı dil öğretirken kültürün göz ardı edilemeyeceğini vurgulamaktadır.

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının sağlayacağı kazanımlara değinen Çetinkaya (2008:f.), Durukafa ve Pekmezçilerin düşüncelerinden yola çıkarak, yabancı dilin öğrencilerin kişilerle olan iletişimlerinin gelişmesini sağladığını, öğrencilerin, dilini öğrendikleri ulusun kültürüne ve yaşam tarzına anlayış göstermeyi öğrendiğini ve bu arada kendi kültürlerini başka kültürlerle karşılaştırma olanağı elde edebilme şansını sağladığını ifade etmektedir. Bununla birlikte öğrenci, yabancı dil öğrenme süresinde kendi rolünü, benliğini ve değerlerini daha iyi anlayarak, üretici düşünce oluşturmayı da öğrenmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının gerekliliğine değinen Demircan'a (2005:26) göre, yabancı dil öğrenen kişi iletişim açısından gerekli olan kültürel verileri öğrenmeli, iletişim becerilerini geliştirmelidir.

İçinde bulunduğumuz çağın bilgi çağı olduğunu ve bu çağda toplumları birbirine yaklaştıran, onlar arasında dostlukların kurulmasında en önemli öğenin yabancı dil olduğunu vurgulayan Aktaş (2008:61), kültürümüzün, bilgi ve becerilerimizin gelişmesi, çağın düşüncesini yakalamamız, ona ayak uydurmamız yahut onun gelişmesine katkıda bulunmamız gibi etkenlerin yabancı dil öğretiminde kültür olgusunu ve kültürlerarası yaklaşımı zorunlu hale getirdiğini ifade etmektedir.

Genç'in de (2004a:107) belirttiği gibi, yabancı dil bilgisi, diplomatik, bilimsel, ekonomik vs. alanlarda uluslararası iş birliği için ön koşuldur ve bu yolları açmak için adeta bir anahtar konumundadır.

Genç'e göre, Yabancı dil öğretimi, yabancı bir ülkenin dil bilgisini ve kurallarını öğretmekle sınırlandırılmaz. Öğrencinin yabancı bir dünyaya kapı aralaması, bu kapı

aracılığıyla yabancıları, yabancı kültürleri tanıyabilmesi, anlayabilmesi, öz kültürün, öz olanın ayırtına varması ve olaylara, insanlara bakış açısını genişletmesi sağlanmalıdır. Bu nedenle, okul yaşamı sürecinde ve küçük yaşlarda bu amaçlar doğrultusunda öğretilen yabancı dil bilgi ve becerisi, bu olanakların gerçekleşmesine katkıda bulunabilir.

Değer yargıları toplumdan topluma göre farklılıklar göstermektedir. Bunun için kişi öğrendiği dilin yanı sıra kültürel değerleri de öğrenmelidir. Bunun önemine değinen Gökmen (2005:72), Bhawuk ve Brislin'in görüşlerine yer vererek, kişinin bir diğer kültürde etkili olabilmesi için başka kültürlerle ilgilenmesinin gerekli olduğunu ve kültürel farklılıkları ayırt edebilecek yeterli duyarlılıkta olmasının gerektiği, ayrıca başka kültürlerle ait kişilere hoşgörülü olabilmek için kendi davranışlarını düzeltebilme isteğine sahip olması gerektiğinin önemini vurgulamaktadır.

Adına kültür dediğimiz çok boyutlu, büyüleyici bir varlığın değişik boyutlarını irdeleyen Brook, kültür öğeleri aktarılmazsa öğrencinin yabancı dili konuşmasının, kendi kültür çerçevesinden gördüğü kavramları farklı sembollerle dile getirmesinden başka bir şey olmayacağı görüşünü savunmaktadır (Özışık, 2009).

Bu arada, söz konusu kültür öğelerinin aktarımı konusunu örneklerle inceleyen Aktaş (2008:63), Türk kültüründe "bayramın kutlu olsun" ve dilencileri için "Allah versin" ayrıca "doğumdan sonra bebekler için "Allah ömürler versin" veya uyumadan önce "Allah rahatlık versin" gibi deyimlerin İngiliz ve Alman kültüründe birebir karşılıklarının kültür farklılığından dolayı görülmediğini belirtmektedir. Aktaş, bu nedenle yabancı dil öğretmenin her iki dilin kültürüyle ilgili geniş bilgi sahibi olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Özetlemeye çalıştığımız bu görüşlerden yola çıkarak yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımı benimseyen kuramcıların öngördüğü dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi becerilerinin kişinin sağlıklı iletişim kurabilmesi için tek başına yeterli olmadığı, bu becerilerin yanı sıra kültürel kavramların ve sembollerin kişiye kazandırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

5.3. Kùltürü Dışlayarak Öğretilen Yabancı Dilin Doğurabileceği Sorunlar

Daha önceki bölümde yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarımının gerekliliğinden bahsetmiştik. Burada ise konuyu pekiştirmek adına kültür öğelerini göz ardı ederek öğretilen yabancı dilin doğurabileceği bazı sorunlar üzerinde durmaya çalışacağız.

Aktaş (2008:62), kültürü, bir ulusun tarihi ve toplumsal gelişim süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler sistemi olarak tanımlar. Ona göre, bütün bu değerlerin başka bir dilin kültürüne aktarılmasıyla o dilin kültüründe birebir bir eşdeğerlilik kurulamaz ve bu konuda özellikle yabancı dil öğretiminde sorunlar yaşanması kaçınılmaz olur.

Kültürel hataların iletişim esnasında dilbilgisi hatalarından daha etkili olduğunu belirten Çetinkaya (2008:15), Huneke ve Steinig'in görüşlerinden yola çıkarak ana dilin yanında yabancı bir dile hâkim olmanın ve düşüncelerini iki farklı dilde ifade etmenin kolay edinilen bir yetenek olmadığını, iki dilliliğin çoğu zaman düşüncelerde, duygularda ve davranışlarda zıtlıklara yol açabileceğini ve bu durumun bütün kişiliği etkilediğini vurgulamaktadır.

Aynı düşünceleri paylaşan Aksan, Humbolt'un görüşünden yola çıkarak, kültürün dil aynası vasıtasıyla yansıtıldığını belirtmektedir. Buna göre, dil olgusunu kültür kavramından ayırmanın mümkün olmayacağını, dili kültürden ayırdığımızda da özellikle yabancı dil öğretiminde büyük sıkıntıların ortaya çıkabileceğini söyleyebiliriz (Aktaş, 2008:64).

Konuyla ilgili birkaç örnek veren Özışık (2009), kişilerin iyilik yapmak isterken yanlış anlaşılacaklarını, kendilerinden farklı olana yanlış gözle bakabileceklerini, hatta dalga bile geçebileceklerini belirtmektedir.

Yurt dışından gelen erkek turistlerle, uzun saçları, küpeleri, giyiniş biçimleri sebebiyle dalga geçen insanlarımız; yine yurt dışından gelen ve kendi kültürlerinde çok normal sayılan tarzlarda giyinen bayan turistler hakkında olumsuz önyargılarda bulunan

insanlarımız; yurt dışındaki ulaşım araçlarında yaşlılara yer vermek isteyip de karşı taraftakilerin bunu bir hakaret olarak algılaması sonucu terslenen insanlarımız ve ülkemizdeki fast food restoranlarında yemeğini yedikten sonra tepsiyi masada bırakarak çıkan ama yurtdışında aynı hareketi yaptığı için uyarılan insanlarımız. Özişik'in ortaya koyduğu bu birkaç örnekten bile yabancı dil öğretiminde kültürün dışlanmasının doğurabileceği sorunları görebilmekteyiz.

Kültür farklılığının iletişimi engelleyen en önemli unsur olduğunu aktaran ve verdiği örneklerle Özişik'in düşüncelerini destekleyen Aktaş, Türkçe-Almanca ve İngilizcedeki beddualardan örnekler vererek konunun önemine işaret etmektedir. Aktaş (2008:65), Türkçedeki bir beddua türü olan "Allah kahretsin", "Allah cezanı (belanı) versin" gibi kavramların Almanca ve İngilizcede "Devil, Deman, Teufel" gibi kavramlarla ifade edildiğini belirterek şu sonuca varmaktadır:

"Görüldüğü gibi gerek dil öğretiminde, gerekse çeviri yaparken kültürden kaynaklanan gösterge farkını dikkate almazsak, ana dildeki göstergenin dengini arayarak çevirmeye çalışırsak, o zaman ilgili kültürlerin iletişiminde hiç kullanılmayan, anlamsız bir söylem üretmiş oluruz."

Buradan da anlaşılacağı üzere insanlar, kültürlerarası yaklaşımla dil öğrenmeden, sadece ilgili dilin yapısını ve gramerini bilmek suretiyle gittikleri ülkelerde sosyal ve kültürel yapıya uyum sağlayamayacakları için birer kapalı toplum üyesi haline geleceklerdir. Aynı zamanda dışa açılmayan, kendileri gibi olan insanlarla daha yakın ilişkiler kurarak gettolaşma eğilimine gireceklerdir. Bu ise kitle psikolojisinin gelişmesine neden olacak ve neticede insanların pek çok olumsuz durumlara maruz kalmalarına sebebiyet verecektir. Günümüzde gündemin ilk sıralarında kendisine yer bulan Fransa'nın başkenti Paris'te göçmenlerin çıkardıkları araba yakma gibi toplumsal hareketlerin ve dünyanın birçok noktasında göçmenlerin karşı karşıya kaldıkları sorunların temeline inilirse, varılacak sonuçlardan birisi de, ilgili toplumun kültürünün bilinmemesi, öğretilmemesi nedeniyle kişilerin söz konusu topluma uyum sağlayamamaları olacaktır.

İnsanlar yaşamları süresince bağlı buldukları toplumun kültürü üzerine hayatlarını idame ettirirler. Belli bir olaya karşı takınacakları tavır, gösterecekleri tepki genellikle benzer durumdadır. Fakat olaylara karşı gösterilen tepkiler toplumların kültürlerine göre değişiklikler arz etmektedir. Yabancı bir toplum içerisinde tamamen iyi niyeti bir hareket yapmak isteyen kişi yanlış anlaşılabilir, tepki çekebilir. Ya da bir toplumda normal olarak karşılanan bir olay diğer bir toplumun ferdine tuhaf ve anlamsız gelebilir. Bu ise kültürel farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlamalara neden olmaktadır. Söz konusu yanlış anlamalara ve bu neticede edinilen önyargılara ilişkin sayıyız örnekler verilebilir.

Çetinkaya'nın (2008:54), Padros ve Biechele'nin konu ile ilgili örneklerine yer verdiği çalışmada, bir Fransız değişim öğrencisi yanında kaldığı aileyle ilgili şikayette bulunuyor. Öğrenci, onların yanında kalırken hiç akşam yemeği yemediğini söylüyor. Çünkü yanında kaldığı ailenin yemek kültürü kendi kültürüne göre farklı. Aile sadece ekmek, peynir ve soğuk et ikram etmiş. Bir diğer örnekte, bir Rus seminer katılımcısı yanında kaldığı Alman aile tarafından şöyle bir cümle duyuyor ve şaşırıyor: "Lütfen kendinizi evinizde gibi hissedin. Dolapta yemek ve kilerde de içecek var. Ne isterseniz her zaman alınız!". Rus katılımcı kendini konuk gibi hissetmediğini ifade ediyor. Brezilyalı bir öğrenci ise Almanların soğuk olduğunu ve selamlaşma esnasında sadece tokalaştıklarını söylüyor. Oysaki Brezilya kültürüne göre selamlaşırken birbirinin yanaklarından öpme geleneği de vardır.

Yukarıdaki örnekte her üç kişinin de şikâyetçi olduğunu görmekteyiz. Şikâyetleri kültürel farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Oysaki şikâyet edilen insanlar şikâyet eden kişilerin ülkelerine gitseler, onlar da farklı konularda farklı şaşkınlıklar yaşayacaklardır. Görüldüğü üzere her kültür farklıdır ve bu farklılıkları önceden bilmemek hoşnutsuzluklara yol açmaktadır.

Özışık (2009), Lado'dan yaptığı alıntıyla konu ile ilgili verilebilecek bazı örnekleri şöyle sıralamıştır:

— İspanya'da boğa güreşi geleneksel bir spor ve eğlence aracıdır. İspanyol arkadaşının ısrarıyla arenaya giden bir Amerikalı ile İspanyol arkadaşının olaya bakış açıları farklı olacaktır. İspanyollar bu eğlenceyi seyretmek için arenaları doldurur ve

matadorun boğayı öldürmesiyle kazanılan zaferi alkışlarlar. Fakat farklı bir kültürden gelmiş olan Amerikalı için durum hiç de böyle değildir. Onun gözünde savunmasız bir boğa, elinde kılıç olan bir matador tarafından katledilmekte ve binlerce insan bu olayı alkışlamaktadır. Bu, hayvanlara karşı yapılan bir zulümdür ve insanlar da buna ortak olduklarından zalimdirler.

— Genç bir İranlı, Amerika'nın küçük bir kasabasında trenden iner ve bir taksi çevirmeye çalışır. Beyaz plakalı bir arabaya durması için el işareti yapar, fakat araba geçip gider. Bu olay birkaç kere tekrarlanır ve en sonunda genç, Amerika'da taksilerin onu almak istemediğini düşünüp oteline kadar elinde bavuluyla sinirli bir şekilde yürür. Hâlbuki Amerika'da taksiler, İran'da olduğu gibi beyaz plakalı oluşlarıyla değil, yanıp sönen parlak işaretleriyle diğer araçlardan ayrılırlar. Bu genç de üniversite seviyesinde olmasına rağmen kültür öğesinin eksikliği sonucu böyle bir problem yaşamıştır.

— Amerika'da “s” harfini uzatarak uzun bir “sssssss” sesi çıkarmak bir olumsuzluk ifadesidir. Konuşmacıyı dinleyen topluluğun yapılan işi beğenmediğini gösterir. Fakat İspanyolca konuşan ülkelerde bu sessiz olunması için yapılan bir çağrı anlamını taşır. İspanyolca konuşan bir topluluk önünde, konuşmasının ortalarında “sssssss” sesini duyan Amerikalı bir yazar önce şaşırıp, dinleyicilerin kendisini protesto ettiğini düşünür, daha sonra bunun sessizliği sağlamak için kullanılan bir yöntem olduğunu anlar.

Buna benzer bir örnek olarak kapalı alanlarda Almanların alkış yerine ellerini yumruk şekline getirip masaya vurmaları gösterilebilir. Ülkemizde daha çok protesto olarak bilinen bu hareket, bilinmemesi durumunda yanlış anlamalara sebebiyet verebilir.

Zeuner (2001:19) ise çalışmasında Günther'den yola çıkarak Çin kültürü ile ilgili birkaç örnek aktarmaktadır. Çin de yabancı bir kişiyle tanışma esnasında özel hayatla ilgili samimi sorular sorulmaktadır. Evli misiniz veya ne kadar kazanıyorsunuz gibi sorular henüz ilk tanışma esnasında yöneltilmektedir. Bir Çinlinin yönelteceği bu tarz sorular birçok toplumda nahoş karşılanmaktadır. Çinlilerle ilgili bir diğer kültürel farklılık ise nezaket kuralları çerçevesinde karşımıza çıkmaktadır. Çince “rica”, “teşekkür” veya “özür” ifadeleri oldukça az kullanılmaktadır. Otobüste bir insanın bütün gücüyle ayağınza basması ve ardından özür dilememesi karşılaşılmaması muhtemel

durumlardandır. Çin yönetiminin ön ayak olduğu “nezaket ayları” süresince reklam panolarına “birbirinize karşı kibar olun”, “rica edin”, “teşekkür ederim”, “özür dilerim” gibi ifadeleri görmek mümkündür.

Görüldüğü üzere alışık olduğumuz kültürde bize son derece normal gelen bazı durumlar, yabancı kültürlerde nezaketsizlik olarak değerlendirilebilmektedir. İnsanın sahip olduğu kültürel değerler, davranışlarına ve tavırlarına yön vermektedir. Farklı bir toplumda yetişen kişiye de, kendi toplumunun kültürel değerleri yön vermektedir. Bu nedenle aynı koşullarda farklı tepkiler ortaya çıkmaktadır. Kişilerin farklı kültürleri tanımaları ve empati kurmaları sonucu ortaya çıkacak olan tolerans, kültürlerarası temaslar esnasında doğabilecek sorunların üstesinden gelecektir.

Kültürel farklılıkların sorun oluşturduğu diğer bir alan da beden dilidir. El ve beden hareketleri, yüz ifadeleri, gözle iletişim ve konuşma mesafesi beden diline birer örnektir. Sözsüz iletişim olarak adlandırabileceğimiz beden dili, iletişim esnasında önemli bir yer tutmaktadır. Rohler (1990:12), insanların iletişimde kelimelerin yüzde 7, ses tonunun yüzde 38, beden dilinin ise yüzde 55 oranında etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Beden dilinin önemine değinen Baltaş (2002:22), hem yakın çevremizde, hem daha geniş sosyal hayatımızda, hem de farklı ülke insanları ile ilişkilerimizde öncelikle beden dilini kullandığımızı ve onların beden dilleri ile anlattıklarını çözmeye çalıştığımızı ifade etmektedir.

Bir Alman, işaret parmağını şakağına değdirerek birisine aptal olduğunu işaret ederken, Türk, aynı durumu ifade etmek için parmak uçlarını şakağına yakın tutarak sağa sola çevirir.

Benzer bir örnek veren Cangül’e (2004:74) göre, Türkler birisini uyarırken ya da tehdit ederken sağ/sol ellerinin işaret parmağını göğüs hizasında öne arkaya doğru sallarken Almanlar bu hareketin ne anlama geldiğini bilmezler, çünkü onlar uyarılmak için ellerini avuç içleri kendilerine dönük olarak yine işaret parmaklarıyla sağa sola doğru sallarlar.

Görüldüğü üzere karşılıklı iletişim esnasında beden dilinin bilinmemesi nedeniyle kastedilenden farklı durumlar algılanmaktadır. Oldukça geniş bir konu olan beden dili ve toplumlara özgü kültürel öğeler ile ilgili farklı ülkelerden örneklere yer vermek doğru olacaktır:

Uzakdoğu ve Pasifik Ülkeleri:

Kişiler ancak önemli bir şey söylemek için ya da sorulduğu zaman kendilerini kısmen ifade ederler. Güç durumlarda mümkün olduğunca duygular açığa vurulmamalıdır. Bu kültürün insanları gizemli kabul edilir. Kadınların eve bağlı olması, ev işlerini yapması, çocukları yetiştirmesi ve itaat etmesi beklenir. Göz temasından kaçınılır. Selamlaşma sırasında kucaklaşma ve öpüşme olmaz. Eğilerek selamlamada düşük statülü kimse önce selam verir; yüksek statüdeki kişi bu selamı cevaplarırken daha aşağı seviyeye eğilir. Avuç içleri yere bakarken parmakların hepsi ile işaret edilir. İşaret ederken parmakları kullanmaktan kaçınılır. Batılılara göre kişisel alan daha dardır ancak başkalarına temastan kaçınılır. Kalabalık içinde yürürken insanlar birbirine çarpabilir. Bunun için özür dilenmez. Bayanlar konuşurken ağızlarını göstermezler ve yelpaze arkasında saklarlar. Bayanlar sesli gülmezler. Duruşları kambur değil, dik ve canlıdır.

Amerika ve Avrupa Ülkeleri:

Sert ve katı el sıkışma esnasında karşıdaki kişinin gözlerinin içine bakılır. İnsan veya cisimler işaret edilirken işaret parmağı rahatlıkla kullanılır. Kişisel alan oldukça geniştir. İnsanlar birbirine bir metreden fazla yaklaşmaz. Başkasına temastan kaçınılır. Başın aşağı yukarı sallanması "evet", sağa sola sallanması ise "hayır" anlamındadır.

Ortadoğu Ülkeleri:

Dini inançlar gereği insanlar kanaat etmeye, kadere rıza göstermeye ve maddi konularda çok hırslı olmamaya dikkat ederler. İnsanlar karşılaştıkları ve ayrılacakları her seferde el sıkışırlar. El sıkışma oldukça uzun sürer. Topluluk içerisinde insanlar işaret edilerek gösterilmez. Kişisel alan dardır. Aynı cinsiyetten insanlar birbirlerine rahatça dokunurlar. Ancak karşı cinsler arası temas dine göre sakıncalı sayılır. Kahve ve su gibi içecekler içilmeden önce bir kısmı yere dökülür. Bu davranış, kurban etme düşüncesinin bir yansımasıdır.

Afrika Ülkeleri:

Kabilelerin fazlalığından dolayı kültürel farklılıklar çok fazladır. Bu nedenle ev sahibinin jestlerinin taklit edilmesi en uygun davranış olarak görülür. Gana'da çocukların yetişkinlerin gözlerine bakması küstahlık ve saygısızlıktır. Kenya'da yerel kabileler ellerinin avuç içlerini karşılıklı vurarak selamlaşmaktadırlar. Bir şey uzatırken yalnızca sağ el kullanılır. Yabancıların kendi fotoğraflarını çekmeleri hoş karşılanmaz çünkü ruhlarının fotoğrafa hapsedileceğine inanırlar (Uyurgezer, 2010).

Özetlemek gerekirse, gerek beden dilinde, gerekse konuşma dilinde kültürel öğelere vakıf olmak, iletişim sırasında birçok sorunun üstesinden gelecektir. Bir Almanın karşılaşma veya vedalaşma esnasında mesafeli durarak, sadece tokalaşması, ilgili kültürü bilen yabancıda neden ve niçin gibi soruların oluşmasına engel olacaktır. Bu hareketin Alman toplumuna özgü olduğunu bilecek ve karşısındaki insanın ona soğuk davranmadığı kanaatine varacaktır. Bu ve bunun gibi olumsuz düşüncelere neden olabilecek, kültürlere mahsus öğelerin yabancı dil öğretiminde öğrencilere anlatılması ve aktarılması, bir sonraki bölümde detaylı bir şekilde ele alacağımız kültürlerarası yaklaşımın ana hedefini oluşturmaktadır.

BÖLÜM-VI

6. KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIM

Çalışmamızın başından beri yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarımının gerekliliğini sürekli vurguladık. Öğretilmeyen ve bilinmeyen kültürel olguların beraberinde getireceği sorunların altını çizdik. Bu bölümde ise tezimizin ana konusunu oluşturan kültürlerarası yaklaşım kavramını geniş bir perspektiften ele almaya çalışacağız. Kültürlerarası yaklaşımın ne olduğunu, neyi amaçladığını ve hedefinin neler olduğunu farklı bakış açılarından yola çıkarak izah etmeye çalışacağız.

6.1. Kültürlerarası Yaklaşım Nedir

Daha önce de belirttiğimiz gibi ikinci dünya savaşının sona ermesiyle gelişen uluslararası ilişkiler, teknolojik imkânların artmasıyla üst düzeye çıkmıştır. Bu vesile ile insanlar ve dolayısıyla da kültürlerarası ilişkiler daha sık hale gelmiştir. Bu ilişkiler esnasında özellikle kültürel manada karşılaşılan sorunların üstesinden gelebilmek amacıyla “kültürlerarası yeti” kavramının yabancı dil öğrenen kişilerde bulunmasının gerekliliği tartışılmaya başlanmıştır. 90’lı yıllardan bu yana bir öğreti kavramı olarak geliştirilen kültürlerarası yaklaşım birçok yabancı dil ders araç gereçlerinde de bu doğrultuda yer almaya başlamıştır.

Aktaş (2008:61), Wierlacher’in görüşüne yer verdiği makalesinde, yabancı dil öğretimi konusunda çalışan bilim adamlarının kültürlerarası yaklaşım kavramını irdelerken, bu kavramın öğrencilerde küresel bilincin oluşmasını sağladığını yansıtmaktadır. Aynı zamanda İngilizcede bu kavram için “multicultural”, Almanca ve Fransızcada ise “interkulturell” terimlerinin kullandığını belirtmektedir.

Kautz (1993:106), kültürlerarası yaklaşımın, seksenli yılların sonunda bildirişimsel yaklaşımın içerisinden doğarak, bunun bir kolu olarak pragmatik açının gelişmesi ile özellikle hedef kitleye yönelik özellikleri gözetilen ve bölgesel bir yaklaşım olarak ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Yine Kautz’a (1993:124) göre, burada

önemsenen öğrencinin öğrenme tecrübeleri, öğrenme geçmişi, kültürel ve bireysel özellikleridir. Yani öğrencinin dünya bilgisi göz önüne alınır. Bu yöntemde, öğrenmeye öğrenci açısından bakılır. Ait olduğu kaynak kültür ve dilini öğrendiği hedef kültür arasındaki ilişki (kültürel açıdan, toplumsal ve dilsel açıdan) bireysel motivasyon, öğrenme başarısı ve kurumsal olanaklar (ders saatlerinden başlayarak yabancı dil dersinde kullanılacak olan teknik araçlara kadar uzanır) ve öğretmenin hedefe yönelik eğitilmesi ön plandadır. Dilin kullanıldığı yabancı olan dünya ile direk bir bağlantı çoğunlukla mümkün olamadığı için teknik araçlardan yararlanır. Teknik araçlarla derste aktarılmaya çalışılan kültür ve topluma ait durumlara belli bir mesafeden bakması, onları bilmesi hedeflenir. Aynı zamanda öğrencinin karşılaştırma suretiyle kendi kültürüne de belli bir mesafeden bakması hedeflenir. Hiçbir zaman bir kültürü eleştirmek ya da bir kültürün diğer kültüre göre daha iyi durumda olduğunu düşündürecek bir tutum hedeflenmez (Gürsu,2008:61).

Almanya’da ülke bilgisinin içeriği ve önemi ile ilgili tartışmalar 70’li yıllarda doruk noktasına ulaşmış ve 80’li yıllardan sonra bu alanda kültürlerarası öğrenme (Interkulturelles Lernen) içerikli bir yaklaşım geliştirilmiştir (Uyar, 2007:46).

Henüz gelişim aşamasında olan bu yaklaşımla ilgili farklı düşünce ve görüşler ortaya atılmıştır. Eğitim Sözlüğünde (2000:91) kültürlerarası yaklaşım şu şekilde tanımlanmaktadır:

”Öğrenci grubunun ilgi ve isteklerinin dikkate alındığı bu yaklaşımda, konular gerçek yaşamla bağlantılıdır. Hedef dilin konuşulduğu ülke, medya aracılığıyla tanıtılmakta ve öğrenci sosyal, kültürel farklılıkları görerek, anlayarak kendi kültürünün de farkına varmakta; dilini, kültürünü vs. karşılaştırarak öğrenmektedir”.

House (1997:1) kültürlerarası yaklaşımın yabancı dil olarak Almanca dersinde iletişimsel yaklaşımın nerdeyse yerini aldığını ifade ederken kültürlerarası yetinin genellikle “yabancı kültürü anlamak”, “önyarguları kırmak”, “tolerans göstermek” vb. anlamlarda tanımlandığını belirtmektedir.

Roche (2000:217), kültürlerarası yaklaşımın hedefini, başarılı bir kültürlerarası iletişim kurmak için ilgili kültürlerin dillerinde daha etkili olmaya yardımcı olmak olarak belirlemektedir.

Genç, (2004b:97) Pauldrach'ın görüşünden yola çıkarak iletişimsel yaklaşımın kültürlerarası yaklaşım yönünde geliştirildiğini, bu şekilde öğrencinin kendi dünyasını daha iyi anlamasının yanı sıra, yabancı olanı daha iyi algılamasına yönelik konuların ele alınarak, ön yargıların yok edilmesi ve böylelikle öğrencinin algılama, empati vb. gibi becerilerinin gelişiminin amaçlandığını vurgulamaktadır.

Bu konuyla ilgili görüşlerini dile getiren Aktaş (2008:62), yabancı dil öğretim kuramlarının çağdaş dil bilim kuramlarından hiçbir zaman ayrı düşünülemediğini vurgulamakta ve kültürlerarası yaklaşımla yetişen bir öğrencinin bir yandan kendi duygu ve düşüncelerini değişik doğal iletişim ortamlarında bir başkasına kolaylıkla aktarma olanağına kavuşacağını diğer yandan da başkalarının duygu, düşünce ve fikirlerini öğrenme fırsatı elde edeceğini belirtmektedir.

Gürsu'nun (2008:60) aktarımıyla Sayın, kültürlerarasılığı bir yaşam biçimi, bir yaşam şekli olarak tanımlayarak günümüz insanı için bir şans olarak görülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ona göre kültürlerarası etkileşime kapalı kişilerin davranışlarının kökeni, ya kültürlerinin aşağılık duygusundan ya da kültürlerini üstün tutma duygusundan kaynaklanmaktadır. Bu anlamda savunma mekanizmaları geliştirilir ve kültürlerarası bariyerler sağlanmaz. Bu davranış bir arada olma, birbirini anlama fırsatının elden kaçmasına sebep olur. Sayın, kültürlerarası kimliklerin bir köprü olarak iki kültür içerisinde de olmadan iki kültürü barışçı bir şekilde birleştirerek bir sentez yarattığını ifade etmektedir.

1997 yılında iletişimsel yaklaşımın ardından ülkemizde adından söz edilmeye başlanan kültürlerarası yaklaşımın iletişimsel yaklaşımın yerini tuttuğunu ve ülkemizde bu tarihten sonra bu konuyla ilgili bilimsel çalışmalara daha fazla yer verildiğini ve bu bağlamda yabancı dil programlarında ve ders kitaplarında köklü değişiklikler yapılarak bu yaklaşımın içerdiği teknikler, stratejiler ve aktivitelere yer verildiğini ve bunların şu anda benimsendiğini belirten Genç'in bu yaklaşımından (2003:142), öğrencinin bu yöntemle hem kendi kimliğini ve kültürünü öğreneceğini, hem de yabancı dilin

kültürünü algılama ve anlama becerisi kazanacağını ve bununla birlikte bu yaklaşımda dört temel dil becerisini içeren iletişimsel yetiyle birlikte söz konusu dilin dilbilgisel becerisini geliştirmiş olacağını da anlıyoruz (Aktaş, 2008:62).

Kültürlerarası edinç'i, başka dilsel kültüre sahip insanlarla, onların dillerinde etkili ve uygun bir biçimde iletişim kurma becerisi, olarak tanımlayan Gökmen'e göre (2005:70f.) kültürlerarasılık herhangi bir dil öğrencisine daha önceki yöntemlerde verilmeye çalışılan bireylerarasılığın eğitim düzlemindeki karşıtı olarak da düşünülebilir. Geçmişte kullanılan dil öğretim yöntemleri, öğrenilen dilin ait olduğu kültürü öğrenmekten çok, o dili konuşan bireylerin dilsel becerilerini taklit etmeye yöneliktir.

Krumm (1994:13) ise kültürlerarası yaklaşımın iletişimsel yaklaşımı da içerdiğini söylemektedir. Ona göre kültürlerarası yaklaşım, dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın yanı sıra dilbilgisel unsurların da öğretilmesini hedeflemektedir.

Krumm'a göre kültürlerarası öğrenme, iletişim ortamında kendiliğinden ortaya çıkmaz. Yabancı kültüre özgü özelliklerin görülmesinin öğrenilmesi için hedefe yönelik bir algılamanın öğrenilmesine gerek duyar. Burada sözü edilen kişinin kendine ait kültürlerarası bir yetkinliğe sahip olma gayretidir. Kişi öncelikle kendi kültürünü tam olarak bilmeye yönelik bir gayret içine girer, daha sonra kendi kültürünü bilinçli bir şekilde yabancı kültür ile karşılaştırır. Bu sayede karşı duyarlılık kazanılması, ön yargıların ortadan kalkarak kültürlerarası bariyerlerin yok olması sağlanır (Gürsu:2008:61f.).

Aynı görüşü paylaşan Uyar (2007:46), bu yaklaşımla öğrencinin, derste ve dersin uzanımında gerçekleştirilen farklı etkinliklerde, amaç dilin kültürü hakkında etkin bir biçimde biçimlendirilmesinin, ona kendi kültürünü de farklı açılardan değerlendirme yeteneği kazandıracığı konusunda bir açılım sağladığını ifade etmektedir.

Kültürlerarası yaklaşımın doğal iletişim ortamlarında da sorunların yaşanmaması için gerekli olduğunu yansıtan Aktaş (2008:61), Abalı'nın görüşlerine yer verdiği

çalışmasında, bu yaklaşımla öğrenci sınıfta yapay ortamlarda öğrenmeye çalıştığı yabancı dilin her bir söyleminin o dilin yazılı ve sözlü iletişim kültüründe nasıl yapıldığını, kullanılan göstergelerin tümce içinde nasıl organize edildiğini göz önünde bulundurarak öğrendiği için, doğal iletişim ortamlarında da herhangi bir sorun yaşamayacağını vurgulamaktadır.

Gökmen (2005:70), Hammer'den yola çıkarak kültürlerarası edinç'i, kültürlerarasılığa uygun davranma ve düşünme becerisi olarak ifade etmektedir. Bu becerinin gelişmesi ve kullanılması için bireylerde kendi kültürleri ve diğer kültürler hakkında duyarlılık olması gerekir ki, Hammer bu duyarlılığı kültürlerarası duyarlılık (intercultural sensitivity) olarak tanımlamaktadır. Hammer'e göre kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıklarla ilgili olarak deneyimleme ve farkında olma becerisidir.

Çetinkaya (2008:48) çalışmasında Saxer'in kültürlerarası öğrenme ile ilgili görüşlerine yer vermektedir. Saxer'e göre kültürlerarası öğrenmenin üç önemli özelliği vardır:

— İlk olarak, dil öğrenen kişinin Almanca konuşanlarla sadece dil açısından değil, tematik ve pragmatik açıdan –bununla kastedilen bilhassa ülke bilgisi alanıdır- ve davranış itibarıyla –bununla kastedilen kişisel, sosyal ve kültürel iletişim biçimlerine- hazırlanmadır.

— İkinci olarak, tüm kültür ve eğitim sisteminin planlanması ve yürütülmesinde sınırları aşan bir işbirliği yapılmalıdır.

— Üçüncü olarak, insanın dilini öğrendiği o dil ve kültür çevresinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir.

Yukarıdaki tanım ve görüşlerden yola çıkarak henüz gelişim aşamasında olan kültürlerarası yaklaşımda iletişimsel yöntemden farklı olarak duygusal yönlerin ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Empati, anlama, tolerans gibi kavramlar farklı ortamlarda ortaya çıkabilecek zararları önlemektedir.

Özetlemek gerekirse, Saxer'in de belirttiği gibi, kültürlerarası öğrenmenin perspektifinden bakıldığında yabancı dil edimi, farklı bir dili konuşan ve farklı bir kültüre sahip –bununla geniş anlamda genel olarak günlük kültürden ve hayat kültüründen elit olan yüksek kültüre kadar hepsi kastedilmiştir- insanlarla karşılaşmaya hazırlanmaktır. Yani dil öğrenme, bazen yabancı olan, bazen de kendi yaşam şekline benzeyen bir kültüre nüfuz etmek olarak anlaşılmaktadır.

6.2. Kültürlerarası Yaklaşımın Amacı

Yukarıda tanımlarına yer verdiğimiz kültürlerarası yaklaşımın birçok amacı vardır. Bunlardan en önemlisi kişinin ilgili kültürle tanıştığında sorun yaşamaması için gerekli kültürel öğelerin henüz yabancı dil dersi aşamasında öğretilmesidir. Çünkü daha önce de bahsettiğimiz gibi kültürel hatalar dilbilgisel hatalardan daha etkili olmaktadır.

Zeuner (2001:11), kültürlerarasılık doğrultusunda uygulanan yabancı dil dersinin amacının ilk etapta bilgi iletmeye yardımcı olmak olmadığını, her şeyden önce yabancı kültür ve toplumlarla ilişkilerde yeterli strateji ve becerilerin gelişmesinin sağlanması olarak belirtmektedir.

Uyar (2007:57) ise kültürlerarası yaklaşımın amacının öğrencinin farklı kültürler arasındaki bildirişim sırasında ortaya çıkabilecek tüm sorunları, kendiyle de barışık kalarak çözebilme ve ilişkisini bu çerçevede sürdürebilmesini sağlamak olduğunu vurgulamaktadır.

Hedef Kültürün Aktarılmasının Amaçları ve Öğretim Teknikleri başlıklı çalışmasında Songül (1991:81f.), yabancı dil öğretiminde kültürel amaçları şu şekilde belirlemiştir:

— Hedef dilin konuşulduğu ülkelerin coğrafi özelliklerini bilmek.

— Bu ülkelerin önemli tarihi olaylarını bilmek.

— Hedef kültürdeki mimari, edebiyat ve diğer sanatları tanımak.

— Yemek yemek, alışveriş yapmak, kişilerle tanışmak gibi günlük aktif kültürel kalıpları bilmek.

— Evlilik, eğitim, politika gibi günlük pasif kültürel kalıpları bilmek.

— Günlük olaylarda uygun hareket etmek.

— Hedef dil kültürünün yaygın mimiklerini kullanmak.

— Hedef kültür hakkındaki genellemeleri[n] geçerliliğini değerlendirmek.

— Hedef kültürü araştırmada gerekli bilgiyi tespit etme ve düzenleme gibi becerileri geliştirmek.

— Farklı kişi ve toplumlara değer vermek.

— Hedef kültürdeki etnik grupların kültürlerini tanımak.

— Hedef dilin anadil olarak konuşulduğu bütün ülkelerin kültürlerini tanımak.

Songül'le aynı görüşü paylaşan Özışık (2009), Tomalin ve Stempleski'nin görüşlerine yer vererek kültür öğelerinin aktarılmasının yedi amacının olduğunu ortaya koymaktadır:

— Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.

— Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.

— Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.

— Öğrencilerin, bazı kelime ve cümleciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı şekilde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak.

— Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri objektif gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.

— Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.

— Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak.

Pehlivan (2007:18f.), iletişim esnasında meydana gelebilecek muhtemel sorunların üstesinden gelmek amacıyla derslerde belli prensiplerin uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu amaçla Neuner'in görüşüne yer vererek kültürlerarası yaklaşımın amacını, öğrencinin derslerde iki kültürün yan yana geldiği bir eğitim sürecinde farklı kültürleri kendi başlıkları içinde kavramayı, böylece yabancı olana karşı daha hoşgörülü olmayı, önyargısız bakmayı kısaca, yabancı ile birlikte olabilmeyi öğrenmesi olarak ifade etmektedir. Bu süreç içinde bildirişim durumunda ortaya çıkabilecek engellerin ise, günümüz eğitiminde önemli rol oynayan aşağıdaki ilkelerin derslere temel alınması ile giderilebileceğini yansıtmaktadır:

— Öğrencinin alışık olduğu bakış açısını bırakarak, kendisini yabancıya yerine koyabilmeyi, olaylara onun bakış açısıyla bakabilmeyi öğrenmesi (Empathie).

— Kendi dünyasına yabancı bir gözle bakabilmeyi öğrenmesi (Rollendistanz).

— Yabancı olanın başkılığını kavrayabilmesi ve buna katlanabilmeyi öğrenmesi (Ambiguitätstoleranz).

— Kendi dünyasını anlaşılır kılmayı öğrenmesi (Identitätsdarstellung).

Öte yandan Uyar (2007:51), kültürlerarası yaklaşımın amacının öğrencinin, olay ve olgulara sadece kendi bakış açısından değil, karşı kültürün bakış açısıyla da bakabilmesinin sağlanması olduğu, karşı kültürle empati kurabilmesi ve önyargılardan kurtulabilmesinin kolaylaştırılarak bilgiye ulaşma becerisinin geliştirilmesi, öğrencinin kültürlerarasında bir köprü kurabilme yeteneğinin geliştirilmesi, öğrencinin, yabancı bir kültürü anlama becerisinin kendi kültüründe anlama yetkinliğini geliştireceğinin bilincine vardırma olduğunu söylemektedir. Ona göre (2007:58) amaç, Zeuner'in de belirttiği gibi öğrencinin, karşısındakinin de kendi bakış açıları olduğunu öğrenmesi/farkına varması ve bunu "normal" bir şey olarak değerlendirmesi, yani karşısındakile empati kurabilmeyi öğrenmesi, karşı tarafa "onun gözlüklerini takarak" bakabilme becerisini geliştirmesidir.

Tüm bu görüş ve düşüncelerden yola çıkarak Çetinkaya'nın (2008:43) da vurguladığı gibi kültürlerarası yaklaşımın amacı ulusal yaşam tecrübelerinin ders aracılığıyla insanlara aktarılmasıdır.

Kültürlerarası yaklaşım öğrencilere aşağıdaki bakış açılarını kazandırır:

— İnsanlar biyolojik olarak eşit, ama kültürel açıdan farklıdır.

— Bir insanın kişiliğini içinde doğduğu kültürel ortam belirler. Bu kişilik hayat boyunca değişebilir ve gelişebilir.

—Farklı kùltùrlere mensup bireylerle bir arada yaşamak mümkündür.

—Farklı kùltùrlere mensup bireyler birbirlerinden bir şeyler öğrenebilirler, farklı kùltürel çevrelerde gelmelerine rağmen birbirlerine saygı duyabilir, birbirlerine yardım edebilir ve barış içinde bir arada yaşayabilirler.

6.3. Kùltürlerarası Yaklaşımın Sağladığı Kazanımlar

Yabancı dil derslerinde dört temel becerinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) yanı sıra kùltürel arka planın da aktarılması öğrencilere kùltürlerarası etkileşim odaklı iletişim becerisi kazandıracaktır. Aynı zamanda kùltürlerarası yaklaşım öğrencilere bir yandan sosyo-politik ve psiko-sosyal boyut kazandırırken, öte yandan onlara pragmatik-iletişimsel bir boyut kazandırmaktadır. Kùltürlerarası yaklaşımın sosyo-politik ve psiko-sosyal boyutu, uluslararası ve çok kùltürlü ortamlarda birbirini doğru olarak anlayabilmeyi teşvik eden bir anlayışla hem kendi kùltürünün farkındalığını, hem de yabancı kùltür çevrelerinin doğru algılanmasını geliştirir. Kùltürlerarası yaklaşımın pragmatik-iletişimsel boyutu ise farklı kùltürel ortamlarda iletişim davranışı konusunda kùltürlerarası yaklaşım yöntemiyle yabancı dil öğrenenlere hem doğru anlama, hem de kendini doğru ifade edebilme becerileri kazandırır.

Kùltürlerarası iletişim duyarlılığının gelişiminin altı aşamadan oluştuğuna değinen Çakır (2008:205), bunların ret, savunma, azaltma, kabul, uyarılma ve bütünleşme olduğunu (Bennett, 1998) ifade etmektedir:

— **Ret** aşamasındakiler, ya kùltürel farklılığın karmaşık yapısının bilincinde olmazlar ya da onu yanlış kalıplarla algırlarlar.

— Savunma aşamasındaki kişi kùltürel farklılığın farkına varır, ancak onun hakkında olumsuz değerlendirmelerde bulunur.

— **Azaltma** aşamasında, kişi hâlihazırda aşına olduğu fiziki ve felsefi benzerlik alanlarından beslenerek kùltürel farklılıkları geri plana atar.

— **Kabul** aşamasındakiler kültürel farklılıkları fark etmekten ve keşfetmekten hoşlanırlar, kültürel varlık olduklarının bilincine ulaşırlar, anlam belirsizliklerini dert etmezler, hoşlanmadıkları ve hemfikir olmadıkları şeylere saygıyla yaklaşırlar.

— **Uyarılama** aşamasında, kişi kendi kültürü ve ötekinin kültürü hakkındaki bilgiyi kullanarak farklı bir kültürel çerçeveye bilinçli olarak geçer; yani, kültürel sınırların ötesinde başkalarını anlamak ve onlar tarafından anlaşılacak için eşduyuş yapar.

— Son aşama olan **bütünleşme**, kişi başkasınıkiyle zaman zaman çatışan, içselleşmiş olduğu kültürel kalıplar konusunda uzlaşmacılığı tercih eder ve davranışları çok çeşitli kültür çevrelerine başvurarak yorumlama ve değerlendirme yoluna gider. Kendi oluşturduğu ahlaki ilkeleri aracılığıyla sürekli olarak davranışlarını yönetir.

Aktaş'a (2008:61) göre kültürlerarası yaklaşım, küreselleşmenin bir sonucu olarak toplumların ve bireylerin birbirine yakınlaşmasını ve onlar arasında bilim, teknik, sosyal ve ekonomik alanlarda olduğu kadar enformasyon teknolojisi ve kültürel alanlarda her türlü diyalogun ya da iletişimin kurulmasını gerekli kılmaktadır. Bu yaklaşım, özellikle yabancı kültür ürünlerini tanıma, kendi kültürümüzü dünyaya tanıtmaya gibi hedefleri öngörmektedir.

Aynı düşüncede olan Özışık (2009), kültürel öğelerin gerektiği şekilde aktarılabildiği takdirde şunların gerçekleşeceğini söylemektedir:

— Öğrenci kendi yaşantısından farklı bir yaşantı tarzını öğrenmek isteyecek, bu da derse motive olmasını ve ilgi göstermesini kolaylaştıracaktır.

— Kendi kültürüyle bu yeni kültürü karşılaştıran öğrenci kendi kültürüne daha inceleyici bir gözle bakacak ve daha önce fark etmediği noktaları keşfedebilecektir.

— Dilin asıl amacı olan iletişim sağlanacak ve daha da önemlisi hedef dili ana dili olarak konuşan kişilerle iletişimde empati duyma becerisi gelişmiş olan öğrenci sıkıntıya ve yanlış anlamalara maruz kalmayacaktır.

— Bunun doğal sonucu olarak da karşısındaki kişilere hoşgörü gösterecek, “diğerleri” kavramına olumsuz bir önyargıyla değil objektif bir şekilde yaklaşacaktır.

Kültürlerarası yaklaşımın öğrencilere sağlayacağı kazanımlara değinen Aktaş (2008:61), Nieve'nin görüşlerine yer vererek, öğrencinin bu yaklaşımla kendi özgüveninin de gelişeceğini, kendisiyle barışık, dünyaya açık, ufku geniş, paylaşımcı bir bakış açısı kazanabileceğini ileri sürmektedir.

Gökmen (2005:77) ise, kültürlerarası edincin [yaklaşımın] herhangi bir derecesinde olan bir kişinin, hem kendi toplumunda hem de başka toplumlarda, diğer kültürlerle arasında ilişkileri görebilen ve aynı zamanda, hem diğer kültürlerden insanlar hem de o kültüre ait insanlar için yorum yapabilen ve uzlaştırıcı olmayı becerebilen kişi olduğu için tek kültürden kurtulmuş, çok kültürlü dünyada var olmayı başarabilen bir kişi olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre kültürlerarası edinç vasfına sahip kişi, aynı zamanda, kendisinin ya da başkalarının kültürlerini eleştirel ve çözümsel olarak anlayabilme becerisine sahip olma yanında, kendi bakış açıları bakımından bilinçliliğe de erişmektedir.

Yabancı dil dersinin kültürel öğelere yer verilmesi suretiyle işlenmesi neticesinde Krumm'un (1995:157) da belirttiği gibi, öğrenci yabancı dil ve kültürün yanı sıra kendi kültürünü de daha bilinçli ve sistemli öğrenme olanağı elde edecektir. Bu arada öğrenci iletişimsel becerisini de geliştirmiş olacak ayrıca görsel/işitsel yöntem (audio-visual/audio-lingual) ile iletişimsel (communicative) yöntemin sağlayamadığı sosyal ve bilişsel becerileri de kazanmış olacaktır. Krumm'a göre bu yaklaşım iletişimsel becerinin yanında uluslararası iletişim kurma becerisini kazandırma işlevini de hedeflemektedir. Böylelikle öğrenciler, her iki dilin ve kültürün özelliklerini derslerde yapay ortamlar yaratılmak suretiyle öğrenmiş olur. Değişik bir deyişle, öğrenci kültürün taşıyıcısı olan dili, ilgili kültürle birlikte, onunla iç içe öğrenme fırsatı

elde edebilir. Ve o kültürün ait olduğu ülkeye gitmesi halinde de kolayca iletişim kurabilir (Aktaş, 2008:65).

Günümüzde kültürlerarası etkileşimin hızla arttığına değinen Ozil (1991:87), yabancı dillerin kültürleriyle donanmış kişilerle her alanda daha iyi iletişim kurulabildiğini, bunun ise kendi düşüncemizi geliştirdiğini, çevremizi genişlettiğini ve bunun da ötesinde kültürler arasında değişik ve aynı olan yanların kendi varlığımızı ve kendi konumumuzu daha iyi belirlememize yardımcı olduğunun altını çizmektedir.

Özetlemek gerekirse, kültürlerarası yaklaşımın öngördüğü ifadelere yer vererek işlenen yabancı dil dersinin dilsel becerilerin yanı sıra sosyal ve kültürel becerilerin gelişmesini sağladığını söyleyebiliriz. Kültürel becerilerle donanmış bir kişi ön yargılardan kurtulur ve diğer toplumlarla olan iletişiminde daha sıcak ve canlı diyaloglar kurabilir.

Söz konusu becerilerin aktarılmasında kullanılan araç gereçlerden biri de ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının içerisinde yer alan kültürel ifadeler vasıtasıyla öğrenci hedef kültürü tanıyabilme olanağını elde edebilir.

Çalışmamızın ampirik bölümünde bütün bu tanım ve düşüncelerin ışığında Milli Eğitim Bakanlığınca ilk ve orta öğretim kurumlarında 2009–2010 yılında okutulması istenen Almanca ders kitaplarında söz konusu ifadelere ne ölçüde yer verildiğini saptamaya çalışacağız. Bunu yaparken de 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”nde (2001:104f.) yer alan “belli bir Avrupa toplumu için belirleyici özellikler olan kültüre bağlı özellikler” adı altında sıralanan örneklerin yanı sıra Neuner’in ve Brooks’un belirttiği öğeleri temel alacağız. Diğer bir ifadeyle, söz konusu ders kitaplarının adı geçen başvuru metninde ve diğer çalışmalarda yer alan örneklere yer verip vermediğini saptamaya çalışacağız.

BÖLÜM-VII

7. YABANCI DİL ÖĞRETİM MATERYALLERİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

Yabancı dil öğretiminde en önemli araçlardan birisi de şüphesiz ders kitaplarıdır. Başarılı bir ders kitabı, içerisinde birçok özelliği barındırır. Kitapların belli bir yöntemle göre yazılmış olması, konuların belli bir sıralamayla ve tutarlı yazılmış olması, ilgi çekici olması gibi birçok özellik yabancı dil öğretiminde başarıyı yakalamaya yardımcı olmaktadır. Kültürlerarası yaklaşıma göre ders kitaplarında öğrencilere kültürlerarası edinç kazandırılmak istenirse öğretilen yabancı kültürün sosyo-politik, psiko-sosyal, konuşma odaklı iletişim özellikleri de dikkate alınmalıdır. Farklı kültür dünyası öğretilirken aile ilişkilerine, cinsiyetler arası ilişkilere, kamu ve özel hayata ait organizasyonlara, yabancı kültüre mensup toplum, grup ve bireylerin düşünce sistematiğine, gelenek, örf ve adetlerine, toplumsal reflekslerine, klişe davranışlarına, düşünce kalıplarına vb. yer verilmelidir.

Doğru algı ve doğru ifade bağlamında (anlama ve konuşma becerisi) ise yabancı kültür çevrelerinde sağlıklı iletişim kurabilme becerileri geliştirilmelidir. Bunun için öğretilen yabancı dilin münferit kullanım alanlarına değinilmelidir. Örneğin kültürel açıdan tezat teşkil eden kelime haznesi ve deyimlerin semantiğinin doğru öğretilmesi, dil kullanımının pragmatik yönlerinin gösterilmesi kültürlerarası dil öğretim yaklaşımının bir gereğidir. Farklı kültürel çevrelerde yerine göre uygun olan davranış kurallarının öğretilmesi de müfredat programında mutlaka yer almalıdır.

Bir ders kitabı birçok açıdan incelenebilmektedir. Çakmak (2001:44f.), ders kitabı seçiminde dikkate alınabilecek bazı boyutlardan bahsetmektedir. Ona göre kitap, iletişimsel olup olmadığı, amaçlara uygunluğu, kitabın öğretilirliği, destekleyici malzemelerin olması, seviyesi, ilgi çekiciliği, denenmiş ve test edilmiş olması, fiziksel özelliklerinin uygunluğu, kültür olarak uygunluğu gibi bazı özelliklere göre değerlendirilebilir.

Çalışmamız içerisinde yer alan ders kitapları incelenirken adı geçen özelliklere de kısaca değinilecektir. Fakat ağırlıklı olarak kültürel ifadeler aranacaktır. Bu açıdan bakıldığında ders kitaplarında kültür aktarımı yöntemlerine değinen Pehlivan (2007:20),

Neuner'in belirttiği, karşılaştırılarak aktarılması gereken konulara yer vermiştir ve başlıca aktarılması gereken konuları aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Aile içinde yaşam.
- Aileyi aşan daha geniş bir topluluk içinde yaşam.
- Doğum ve ölüm.
- Yerleşim.
- Çalışma.
- Öğrenme.
- Yeme, içme.
- Boş zamanların değerlendirilmesi.
- Zamanla ilgili deneyimler (ne oldu, ne oluyor, ne olacak).
- Dinsel deneyimler.
- Otorite ile ilişkiler.
- Bağımsızlık kazanma.
- Yaratıcı olma, hayal gücünü geliştirme.

Özışık (2009) ise, Brooks'un sunulabilecek bazı kültür öğeleri adı altında oluşturduğu örneklere yer verdiği makalesinde günlük hayatla ilgili birçok konuyu ortaya koymuştur. Brooks'a göre, bir yabancı dil sınıfında sunulabilecek bazı kültürel öğeler şunlardır:

- Selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırma.
- Kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmi durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplar.
- Hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkiler.
- Söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorular.
- Kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklar.
- Gelenekler, efsaneler, hikâyeler.
- Edebiyat, okunan kitaplar, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları.
- Evde, okulda, halka açık alanlarda, askeri kurumlarda, törenlerde, vb. yerlerdeki kurallar.
- Festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri.
- Tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, yapılanlar.
- Oyunlar.
- Müzik.
- Ev hayvanları.
- Telefon konuşmaları.
- Arkadaşlık ilişkileri, kulüpler, gruplar.

- Bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalar.
- İklim şartları.
- Temizlik standartları.
- Sigara içme konusundaki yaklaşımlar.
- Sağlık sistemi.
- Yarışmalar, sporlar, hobiler.
- Randevu verilmesi ve randevuya geliş saatleri.
- Birini bir yere davet etme, çıkma teklif etme, flört.
- Trafik.
- Radyo ve televizyon programları.
- Mektup yazma, postane sistemi.
- Evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar.
- Dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerler.
- İçecek ve alkol kullanımı.
- Yemek arası yiyip içme.
- Tiyatro, sinema.
- Oyun alanları.

- Gece hayatı.
- Müzeler, sergiler, hayvanat bahçeleri.
- Ulaşım.
- Şehir ve kırsal kesim arasındaki farklar.
- Para biriktirme, tasarruf yöntemleri.
- Meslek çeşitleri, gözde meslekler, iş olanakları.

Bütün bu örneklerin yanı sıra yukarıda da bahsettiğimiz gibi Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan ve dokuz kişilik bir heyet tarafından Türkçeye çevrilen “ Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”nde yer alan “belli bir Avrupa toplumu için belirleyici özellikler olan kültüre bağlı özellikler” aşağıdaki gibidir (2001:104f.):

- Günlük **Yaşam**; örneğin,
Yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı,

Ulusal bayramlar,

Çalışma saatleri ve uygulamaları,

Boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya).
- Yaşam **şartları**; örneğin,
Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar),

Barınma olanakları,

Sosyal yardım düzenlemeleri.

— Kişiler **arası ilişkiler** (güç ve çıkar ilişkileri dâhil) aşağıdaki ilişkiler bağlamında;

Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler,

Cinsler arası ilişkiler,

Aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler,

Nesiller arası ilişkiler,

İş ortamındaki ilişkiler,

Toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler,

İrk ve toplum ilişkileri,

Siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler.

—Değerler, **inanışlar ve tutumlar**, aşağıdaki etmenlerle ilişkili olarak;

Sosyal sınıf,

Meslek grubu (akademik, yönetici, sosyal hizmet, usta ve el emekçisi skilled & manual forces),

Sağlık (kazanılmış ve kalıtsal),

Bölgesel kültür,

Güvenlik,

Kurumlar,

Gelenek ve sosyal değişim,

Tarih; özellikle ikonlaşmış tarihi kişi ve olaylar,

Azınlıklar (etnik ve dini),

Ulusal kimlik,

İdeolojiler,

Yabancı üniversiteler, yabancı kişiler,

Sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik),

Mizah (gülmece).

— **Beden Dili**

— Sosyal (**toplumsal**) **âdetler (gelenekler)**; örneğin, misafir olma ve ağırlamada,

Dakiklik,

Hediye,

Giyecek,

Yiyecek ve içecekler,

Davranış ve söyleyiş âdetleri,

Kalış (ziyaret) süresi,

Vedalaşma.

— Törenselle davranışlar

Dini tören ve ayinler,

Doğum, evlilik, ölüm,

Halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları (tavırları),

Kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb.

Özetlersek, yukarıda yer verdiğimiz ve yabancı dil ders kitaplarında verilmesi gerektiğini düşündüğümüz bu kültürel öğelere inceleyeceğimiz üç ders kitabının ne ölçüde yer verdiğini saptamaya çalışacağız. Bunu yaparken de diğerlerinin yanı sıra özellikle 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”nde (2001:104f.) yer alan “belli bir Avrupa toplumu için belirleyici özellikler olan kültüre bağlı özellikler” adı altında sıralanan örnekleri temel alacağız. Ayrıca ilgili kitaplarda kültür öğelerini arayacağımız gibi, bunların çocukların yaş gruplarına uygun olup olmadığını da ortaya çıkarmaya çalışacağız.

7.1. “Hallo, Kinder!” Adlı Ders Kitabının Kültürlerarası Yaklaşım Bağlamında İncelenmesi

Sekiz yıllık temel eğitim programlarının uygulanmasıyla birlikte ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda yabancı dil (Almanca, İngilizce, Fransızca) öğretimi de başlamıştır. Bu doğrultuda MEB tarafından programlar geliştirilmiş ve yabancı dil öğretimine 4. ve 5. sınıflarda başlamanın gerekçeleri, derslerin genel ve özel amaçları, içerikleri vs. Ekim 1997 tarihinde 2481 sayılı Tebliğler dergisinde yayınlanmıştır (Durukafa, 2009).

Yukarıdaki veri tabanını oluşturduğumuz kuramsal bölümün ışığında incelemeye çalışacağımız “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabı 1997–1998 öğretim yılından itibaren ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda Almancanın öğretilmesine yönelik olarak Oya Kerman, Kerim Barçın, Nazmiye Tükenmez ve Jörg Hartenburg tarafından hazırlanmıştır.

Resim, Grafik ve Sayfa düzenini Mesude Özcan ve Ayten Eltetik'in üstendiği kitap Talim ve Terbiye Kurulunca 2006 yılında ders kitabı olarak kabul edilmiş ve 2008 yılında Ankara'da Tuna Matbaacılık tarafından üçüncü defa basılmıştır. İnceleyeceğimiz kitap seti 75 sayfadan oluşan ders kitabının yanı sıra aynı adı taşıyan 61 sayfalık bir çalışma kitabı, 43 sayfalık bir öğretmen kitabı ve 60 dakikalık bir ses kasetinden oluşmaktadır.

7.1.1. “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabı

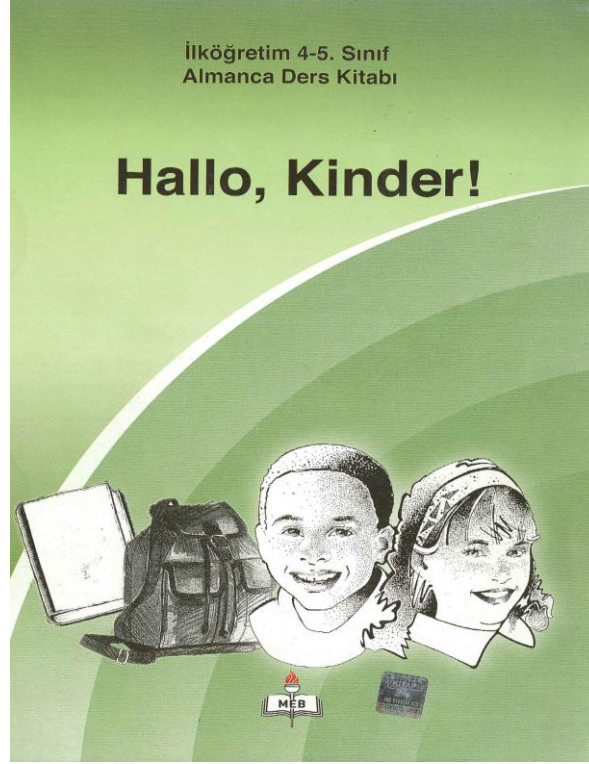
Araştırmamızda incelemeye çalışacağımız ders kitabının ön kapağında yeşil fon üzerinde “Hallo, Kinder!” başlığının altında kara kalem çalışmasıyla çizilmiş iki öğrenci resmi yer almaktadır. Giriş sayfalarında Türk bayrağı altında İstiklal Marşı, renkli Atatürk fotoğrafı ve Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi bulunmaktadır. İçindekiler kısmından sonra yer alan “Klassenzimmerdeutsch” başlığı altında Almanca dersinde sıklıkla kullanılacak Almanca ifadelerin ve kitap içerisinde kullanılan simgelerin Türkçe karşılıklarına yer verilmektedir. Her ünitenin sonunda ve kitabın en sonunda yer alan Almanca kelimelerin Türkçe karşılıklarının alfabetik sıra içerisinde verilmesinin haricinde gerek ünite gerekse konu başlıkları tamamen Alman dilinde yazılmıştır. Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'nin öngördüğü şekilde modern yabancı dil öğretim kitaplarında kullanılan ve söz konusu kitabın hangi dil düzeyini içerdiğini belirten (A1-A2, B1-B2, C1-C2) ifadeler bu kitapta rastlanmamaktadır.

Kâğıt ve baskı kalitesinin düşüklüğü hemen göze çarpan ders kitabı aşağıdaki ünitelerden oluşmaktadır:

- 1- “Guten Tag!”
- 2- “Wie alt bist du?”
- 3- “Das ist meine Familie”
- 4- “Schule, Schule!”
- 5- “Guten Tag!”
- 6- “Wie spät ist es?”

İçindekiler bölümünde yukarıdaki şekilde karşımıza çıkan ve altı üniteden oluşan ders kitabında birinci ve beşinci ünitenin başlıklarının aynı olduğu gözümüze

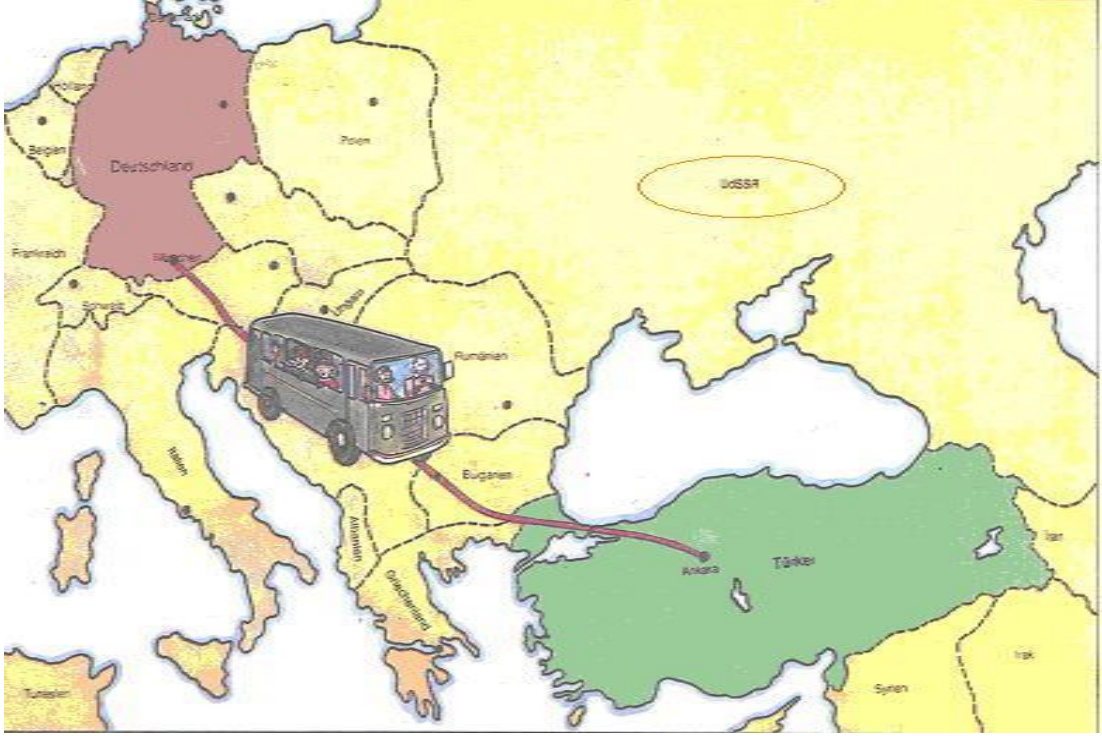
çarpmaktadır. Kitap içerisinde “Was machen wir am Wochenende?” adı altında yer alan beşinci ünite, tipolojik bir hatadan dolayı içindekiler bölümünde birinci ünitenin adıyla yer almaktadır.

Resim 1: “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabının ön kapağı

Birinci ünitenin hemen öncesinde tam sayfa üzerine çizilmiş bir Avrupa haritasında Almanya'nın Münih şehrinden Ankara'ya doğru seyahat etmekte olan bir otobüs yol güzergâhıyla birlikte sunulmaktadır. Araştırmamızın ana konusunu oluşturan “kültür” kavramına uygun olarak burada öğrenciye dilini öğreneceği ülkenin nerede bulunduğu, hangi uzaklıkta olduğu, her iki ülkenin komşularının hangi devletler olduğu ve Türkiye ile aralarında kaç ülke bulunduğu hakkında bilgiler vermek hedeflenmektedir. Öğrencilerin yaş grubuna hitap edecek şekilde çizilmiş olan bu haritada gerek Almanya ve Türkiye'nin komşularının ve gerekse her iki ülke arasında yer alan diğer ülkelerin adları Almanca olarak verilirken 1991 yılında dağılan ve günümüzde var olmayan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin (SSCB) UdSSR adında Türkiye'nin kuzeyinde gösterilmesi son baskısı henüz 2008 yılı olan bu kitabın hazırlanmasında gözden kaçmaması gereken bir hata olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle bu ders kitabında bir anakronizmden söz edebiliriz. Aslında bunda korkunç bir güncelleme hatası vardır, çünkü eski SSCB'nin

yerini günümüzde Rusya Federasyonu almıştır. Rusya Federasyonu ve bağımsızlığını kazanan Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan ve Nahçıvan Cumhuriyetlerinin adlarının haritada geçmemesi yazarlar komisyonunun büyük bir hatasıdır.

Resim 2: “Hallo, Kinder!” adlı kitapta yer alan Avrupa haritası

7.1.2. Kazanımlar (Hallo, Kinder!)

Altı üniteden oluşan kitabımızda modern dil öğretim yöntemlerinin öngördüğü dört temel beceriye (dinleme-konuşma-okuma-yazma) yönelik ne gibi aktivitelere yer verildiğini irdelemeye çalışacağız.

7.1.2.1. Dinleme

Birinci ünite (S.2) “Guten Tag” adlı dinleme aktivitesine yer verildiği ve çocuklara yönelik çizilmiş resimlerle Almandaki selamlaşma biçimlerinin gerek görsel, gerekse işitsel olarak tanıtılmasının hedeflendiğini görmekteyiz. Dinleme becerisini geliştirmek amacıyla “Sing mit!” adındaki bölümde (S.3) bir çocuk şarkısı eşliğinde hem dinleme becerisi geliştirilmek istenmekte, hem de söz konusu selamlaşma ve hitabet şekilleri pekiştirilmek istenmektedir. Ünitelerin bütün bölümlerinde yer alan

aktiviteler, diyaloglar ve benzer etkinlikler kasetle dinleme imkânı ile işitsel olarak desteklenmiştir.

Diyalogların, sayılarla ilgili ifadelerin, şarkıların, uyakların ve okuma parçalarının ikinci üniteye yine dinleme aktivitesi olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Örneğin, sayıların ve “kaç yaşındasın” gibi ifadelerin öğretilmesinin hedeflendiği ”Wie alt bist du?” adındaki ikinci üniteye (S.12) çocukların ilgilerini çekmek amacıyla hazırlanmış olan rengârenk bir sayfada okul bahçesinde öğretmen ve öğrenciler arasında geçen diyaloglara yer verilmiştir. Dinleme aktivitesinin ön planda olduğunu gördüğümüz bu sayfada özellikle olumsuzluk anlamı veren ifadelerin nasıl söylenebileceği hakkında örneklerin yer aldığını görmekteyiz.

Aile fertleri ile ilgili bilgilerin aktarıldığı üçüncü üniteye dinleme aktivitesinin ön planda olduğunu görmekteyiz. Gerek diyalogların, gerekse şarkıların ve okuma etkinliklerinin aktarılmasında dinleme aktivitesi ön plana çıkarılmıştır. Çocukların yaşlarına uygun olarak “Brüderchen komm ‘tanz’ mit mir” adındaki bir çocuk şarkısıyla (S.25) hem dinleme aktivitesinin hem de şarkı söyleyerek üniteye yer alan ifadelerin pekiştirilmesine çalışılmaktadır.

Dördüncü üniteye öğrencilerin üniteye yer alan diyalogları, renklerle ilgili ifadeleri, şarkıları ve okuma metinlerini kasetten dinleme şansını yakaladığını görmekteyiz. Örneğin, öğrencinin gününün önemli bir kısmını geçirdiği okul ile ilgili bilgilerin yer aldığı “Schule, Schule!” adlı dördüncü üniteye (S.32) öğrencilere iki arkadaş arasında geçen bir diyalogun aktarıldığını görmekteyiz. Okuldaki derslerin konu edildiği diyalog, dinleme etkinliğiyle burada pekiştirilmek istenmiştir.

Neler yapmayı seversin adındaki bir diyalogda (S.48) ve günleri konu alan bir manide (S.50) dinleme ile ilgili etkinlikler kitabımızın beşinci ünitesinde yer almaktadır. Ayrıca okuma parçaları ve “Am Sonntag schlaf” ich lange” (S.49) adlı bir şarkıyla dinleme becerisinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

“Ich muss nach Hause!” adındaki diyalogda (S.56) yer alan konuşmalar ve sayıların yer aldığı maniler ile (S.60) altıncı üniteye dinleme aktivitelerine yer verdiğini

söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra okuma parçalarının da kasetten dinleme yoluyla işitsel olarak desteklendiğini görmekteyiz.

Özetlersek, hemen hemen tüm ünitelerde dinleme aktivitesinin ön planda tutulmuş olduğunu görmekteyiz. Ayrıca tüm ünitelerde “Hör zu und sprich nach! (dinle ve tekrar et) adındaki bölümlere yer verilmiş olması bu aktivitenin önemsenmiş olduğunu göstermektedir.

Was machen wir am Wochenende? 5

KUNTERBUNT

Sing mit!

(Am Sonntag schlaf' ich lange)

Am Mon- tag fahr' ich Fahr- rad. Am

Diens- tag seh' ich fern. Am Mitt- woch spiel' ich

FuB- ball, das mach' ich sehr, sehr gern. Am

Don- ners- tag, da schwim- men wir. Am

Frei- tag spie- le ich Kla- vier. Am Sams- tag kommt Frau

Stan- ge. Am Sonn- tag schlaf' ich lan- ge.

Resim 3: “Hallo, Kinder!” adlı kitaptan dinleme aktivitesine yönelik bir örnek

7.1.2.2. Konuşma

Birinci ünite arkadaşlık ortamlarında veya daha samimi ortamlarda kişilerin nasıl tanıştıkları görsel öğelerle yansıtılmış ve konuşma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin birbirlerini selamlamaları, tanıtmaları ve birbirlerine nerede oturuyorsun, bu kim, siz kimsiniz gibi kısa sorular yönelmeleri istenmektedir.

“Woher kommst du?”, “Wo wohnst du?” gibi soru cümlelerinin (S.14) diyaloglar vasıtasıyla öğrencilerin birbirlerine sormalarıyla konuşma becerilerine katkıda bulunulmasının hedeflendiği görülmektedir. İkinci ünite yer alan bu

alıştırmaların yanı sıra söz konusu ünite de üçüncü şahıslar hakkında soruların nasıl sorulacağı hakkında örneklerin yer alması (S.16) gerek okuma gerekse konuşma becerilerinin gelişmesine yönelik aktiviteler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konuşma becerisinin gelişmesi amacıyla üçüncü ünite de öğrencilerden birbirlerine aile fertleriyle ilgili sorular sormaları istenmektedir (S.24). Bunun yanı sıra konuşma etkinliğinin gerçekleşmesi amacıyla öğrencilerden “Wie geht’s dir?” gibi sorular sormaları istenmektedir (S.23).

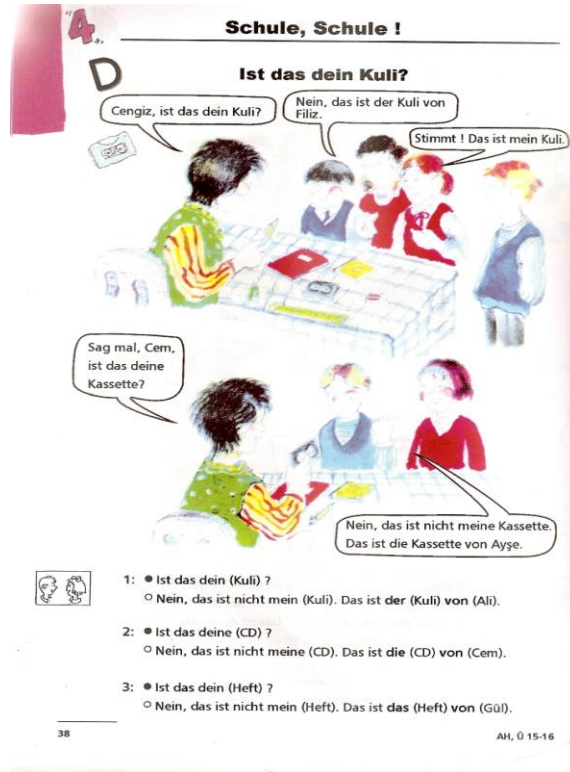
Dördüncü ünite de Almanca anlamları öğretilen ders adlarıyla öğrencilerden konuşma etkinliği adı altında (S.32) birbirlerine hangi gün hangi derslerinin olduğu konusunda sorular sormaları istenmektedir. Okulda yoğun olarak kullanılan araç gereçleri artikellerine göre gruplandırarak yansıtan kitapta (S.34-36-37) öğrencilerden konuyla ilgili sık sık diyaloglar kurmalarını istemiştir. Konuşma becerisiyle ilgili “telaffuz ve vurgulama” bölümünde de (S.40) söz konusu becerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

“Was machen wir am Wochenende?” adı altındaki beşinci ünite de hafta sonu aktivitelerinin yer aldığını görmekteyiz. Burada öğrencilerin hobilerine yer verilmekte ve sıklıkla kullanılan diyaloglarla öğrencilerin “boş zamanlarında ne yapmayı seversin?” (S.48) gibi sorulara nasıl cevap verecekleri hakkındaki ifadelere yer verilmektedir. Ünite de öğrencilerin yaş gruplarına uygun olarak yer alan bir spor alanı ve bir ev resimlerinde futbol, basketbol, yüzme, okuma, resim yapma gibi aktiviteleri yerine getiren kişiler resmedilmiştir (S.46). Öğrencilerden ise resimlerin altında verdiği kelimelerin resimdeki yerlerine yerleştirilmeleri ve bu aktivitenin sözlü alıştırma şeklinde uygulanması istenmiştir.

“Wie spät ist es?” başlığıyla karşımıza çıkan altıncı ünite de öğrencilere sayıların Almanca karşılıkları öğretilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerden saati sorma ve cevaplama konusunda diyaloglar kurmalarının istendiğini görmekteyiz (S.57). Konuşma becerisinin gelişmesine yönelik sunulan bu etkinlikle birlikte karşımıza “Güls Samstag” (S.59) adı altında bir bölüm çıkmaktadır. Adı geçen bölümde Gül karakterinin gün içinde gerçekleştirdiği etkinliklerin yer aldığı bir resim göze çarpmaktadır. Söz

konusu bölümde öğrencilerin Gül'ün hangi saatlerde neler yaptığı konusunda konuşmaları istenmektedir.

Özetlersek, kitabımızın bütün ünitelerinde konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verildiğini görmekteyiz. Ayrıca her üniteye yer alan "Aussprache/Betonung" (telaffuz/vurgulama) adlı bölümlerde güzel ve doğru konuşma ile ilgili ipuçlarının yer alması konunun önemsendiğinin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 4: "Hallo, Kinder!" adlı kitaptan konuşma aktivitesine yönelik bir örnek

7.1.2.3. Okuma

Birinci üniteye Almanca ile henüz yeni tanışan öğrenciler selamlaşma şekillerini ve kendini tanıtmaya gibi ifadeleri okuma şansı elde etmektedirler. Ayrıca ünitenin sonunda Toni ve Tina adındaki iki karakterin yer aldığı sayfada (S.10) üniteye yer alan tüm konuların bir hikâye vasıtasıyla resmedildiğini görmekteyiz. Bu hikâye vasıtasıyla öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

“Jetzt lesen wir!” başlığı altında ikinci ünite (S.19) birkaç cümlelik bir okuma parçasının yer aldığı, ünitenin sonunda ise içerisinde Toni ve Tina'nın yer aldığı ve üniteye yer alan konuları özetleyen bir metni (S.20) görmekteyiz.

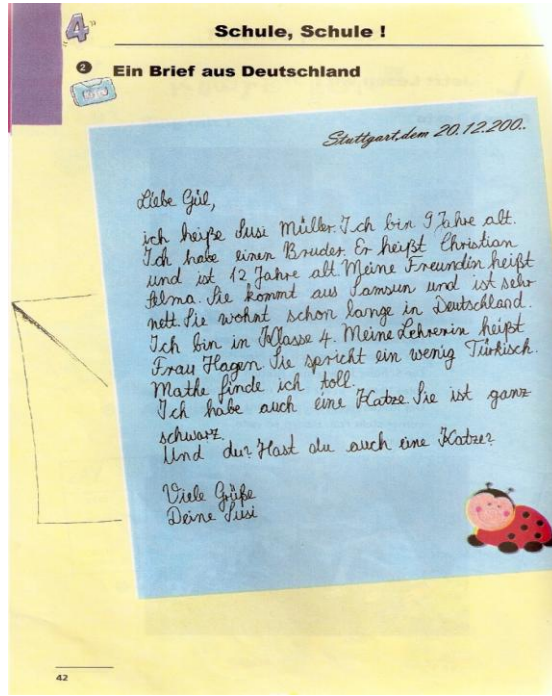
Üçüncü ünite okuma etkinliği altında bir Alman ve bir Türk aile hakkında bilgiler verilmiştir (S.27) ve ünitenin sonunda Toni ve Tina adlı karakterlerin yer aldığı (S.28) bir okuma parçasıyla üniteye işlenen konuların bir tekrarı yapılmıştır.

Alman alfabesinin işlendiği dördüncü ünite okuma becerisi ile ilgili aktivitelere rastlamaktayız. Alfabeyle bir şarkı eşliğinde sunan kitap (S.35), öğrencilerin kullandığı kalem, silgi defter gibi okul araç gereçlerini harf harf söyleyerek (S.34) hem okulda kullanılan söz konusu eşyaları tanıtmakta hem de bunlar vasıtasıyla alfabede yer alan harflerin pekiştirilmesini sağlamaktadır. Almanya'da bir sınıfta çekilmiş fotoğrafların yer aldığı kısa bir metinle (S.41) ve Almanya'dan gönderilmiş bir mektup örneğiyle (S.42) okuma aktivitesi gerçekleştirilmek istenmiştir.

Beşinci üniteye yer alan diyaloglarla okuma aktivitesini gerçekleştirme fırsatı elde eden öğrenci ayrıca “okuma” başlığını taşıyan bölümde (S.51) Almanya'da yaşlılarının boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri hakkında bilgiler edinmektedir. Diğer bütün ünitelerde olduğu gibi Toni ve Tina adındaki karakterlerin yer aldığı okuma parçasına (S.52) burada da rastlamaktayız.

Sayılar ve zaman kavramı hakkındaki ifadelerle yer verilen altıncı ünite ilgili alıştırmalar vasıtasıyla okuma becerisinin gelişmesine katkıda bulunmak istenmiştir. Ayrıca Almanya'nın Münih şehrinin bir evinde yaşayan bir ailenin Pazar günündeki olağan gündelik yaşamı hakkında bir kısa metnin (S.61) okuma aktivitesi adında bu son üniteye yer aldığını görmekteyiz.

Özetlemek gerekirse, okuma aktivitesi olarak yer alan metinlerin öğrencilerin yaş gruplarına uygun konuları içerdiğini söyleyebiliriz. Her ünitenin sonunda bir nevi çizgi roman olarak karşımıza çıkan Toni ve Tina adındaki karakterlerin yer aldığı okuma parçası henüz 9-10 yaşlarında olan bu öğrenciler için ilgi çekici niteliktedir. Diğer metinlerin ise hemen hemen birer paragraf uzunluğunda olması Almancayla yeni tanışan bu insanlar için ideal boyuttadır.

Resim 5: “Hallo, Kinder!” adlı kitaptan okuma aktivitesine yönelik bir örnek

7.1.2.4. Yazma

“Hallo, Kinder!” adlı ders kitabının hiçbir ünitesinde doğrudan yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik aktivitelere rastlanmamaktadır. Fakat kitapla birlikte verilen alıştıırma kitabında yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik aktivitelere yer verildiğini görmekteyiz. Bu nedenle yazma becerisine yönelik ne türden etkinliklere yer verildiğini alıştıırma kitabında irdeleyeceğiz.

Birinci üniteye yazma becerisine yönelik aralarında boşluk bırakılan kelimelere yer verilmiştir (S.2) ve bu boşluklara gelecek harflerin öğrenci tarafından doldurulması istenmiştir. Yine çocukların ilgisini çekecek karikatürlerle süslenmiş üniteye ayrıca çeşitli diyaloglarda bırakılan boşlukların doldurulması istenmiş ve karışık halde verilen harflerdeki kelimeyi bulmaları konusunda bir alıştıırmaya (S.4) da yer verilmiştir. Ayrıca ünitenin sonunda karşımıza çıkan genel testte yer alan bulmaca sorusu da (S.9) yazma becerisine yönelik bir aktivite olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrenciden artık yavaş yavaş bireysel olarak cümleler yazabilmesinin istendiğini ikinci ünite de görmekteyiz. “Bu Selma mı” ya da “bu kim” gibi soruların cevaplarını (S.11) öğrencilerin herhangi bir seçenek olmadan bireysel olarak yazmaları istenmiştir. Ayrıca diyaloglarda geçen boşlukların doldurulması, aralarında boşluk bırakılmadan yazılmış olan cümleyi kelime kelime ayırarak yazmaları (S.12) gibi alıştırmalarla yazma becerisinin gelişmesine katkıda bulunulmak istenmektedir. İlginç bulduğumuz bir diğer alıştırmada kasetten dinleyecek yazma olarak karşımıza çıkan boşluk doldurma sorusudur (S.12). Burada içerisinde boşlukların yer aldığı diyalogun, kasetten dinlenerek tamamlanması istenmektedir. Bulmacalarla öğrencilerin sıkılmamalarını hedefleyen ünite de göze çarpan diğer bir nokta ise (S.15) öğrencilerden artık kısa cümlelerle kendilerini ve üçüncü şahısları ifade edebilecek şekilde kısa metinler yazmalarının istenmiş olmasıdır.

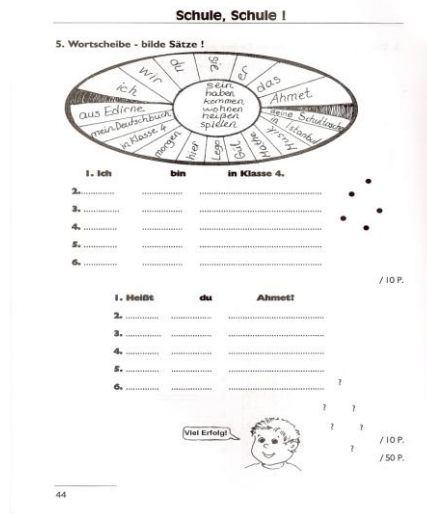
Üçüncü ünite de öğrencilerden bireysel olarak cümleler kurmaları istenmektedir. Ders kitabının üçüncü ünitesinde öğrencilerin öğrendikleri aile bireyleri ile ilgili ifadelerin ve aile bireylerini üçüncü şahıslara tanıtmaya şekillerinin alıştırmada yer alan alıştırmalarla (S.22-23) sık sık yazılması istenmiştir. Ayrıca öğrencilerden, dinleme aktivitesiyle birlikte duyduklarını yazmaları istenilmiş (S.24) ve bulmacalarla (S.27) doğru ve noksansız yazma konusunda becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ünitenin sonunda yer alan test bölümünde ise ünite de yer alan bütün konular hakkında soruların yer aldığını görmekteyiz. Fakat bu sorulara verilecek bütün cevapların yazılı olması istenmiştir.

Okul araç ve gereçleri, okuldaki derslerin adları, soru cümleleri, Alman alfabesi gibi ifadelerin yazılı bir şekilde pekiştirilmesinin hedeflendiğini dördüncü ünite de görmekteyiz. Bunu yaparken yine bulmacalardan ve boşluk doldurmalarından yararlandığımızı söyleyebiliriz. Ayrıca öğrencilerden ders programları hakkında bir paragraf yazmaları istenmiştir (S.30). Ders kitabının dördüncü ünitesinde Almanya’da Susi adındaki bir kişi tarafından kaleme alınmış bir mektup yer almaktadır. Alıştırma kitabında ise (S.40) yazma becerisinin geliştirilmesi amacıyla Susi’ye bir mektup yazılması istenmiştir. Ünitenin sonunda yer alan test bölümünde bir önceki ünite de olduğu gibi tüm konuların bir tekrarı niteliğinde oyunlar ve bulmacaların yardımıyla boşlukların doldurulmasının istendiğini görmekteyiz.

Boş zaman aktiviteleri ile ilgili konular beşinci üniteye yer almaktadır. Alıştırma kitabında yine yazma becerisinin ön planda olduğunu söyleyebiliriz. Alıştırmalarda yer alan resimlerin karşılıklarına isimlerinin yazılması (S.45), hangi günlerde hangi hobilerin yapıldığı ile ilgili kısa bir metnin yazılmasının istenmesi (S.46) gösterebileceğimiz örneklerden bazılarıdır. Dinleme aktivitesiyle desteklenen bu üniteye öğrencilere bir diyalog dinletilmektedir. Söz konusu diyalogun (S.49) kitapta yer alan boşluklara yerleştirilmesi talep edilmektedir. Bu alıştırmada öğrencilerden gördüklerini değil de duyduklarını yazmaları istenmektedir. Test bölümünde ise öğrencilerden yerleri değiştirilmiş harflerden anlamlı birer kelime türetmeleri alıştırmalarına yer verilmektedir (S.51).

Altıncı üniteye saat kavramlarının yazılışları hakkında boşluk doldurmalarla yer verildiğini söyleyebiliriz (S.54). Ezgi adında bir karakterin ne zaman ne yaptığı ile ilgili kısa bir paragraf yazılması istenmektedir (S.60). Ayrıca test bölümünde (S.61) öğrencilerden kendi gündelik hayatları hakkında sorulan soruları yazılı olarak cevaplamalarının istendiğini görmekteyiz.

Kısaca özetlemek gerekirse “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabında yazma becerisine yönelik herhangi bir aktiviteye rastlamadık. Fakat alıştırma kitabında yer alan hemen hemen tüm etkinliklerin yazma becerisini geliştirmeye yönelik hazırlandığını tespit ettik. Bunun yanı sıra öğrencilerin alıştırmaları eğlenerek yapmaları için oyunlara, bulmacalara başvurulduğunu ve alıştırma kitabının onların yaş gruplarına uygun resim ve karikatürlerle süslediğini gözlemledik.

Resim 6: “Hallo, Kinder!” adlı kitaptan yazma aktivitesine yönelik bir örnek

7.1.3. Kazanımlar ile ilgili bulgular ve değerlendirme

Her ünitesinde dinleme, duyduğunu anlama, konuşma, şarkı söyleme, okuma aktivitelerine ve dil bilgisi yapılarına yer veren kitapta yazma becerisine yer verilmemektedir. İlgili becerinin alıştırmaya kitabında geliştirilmesi hedeflenmektedir. Her üniteye bir önceki ünitenin tekrarının yapılması ve hem her ünitenin sonunda hem de kitabın en sonunda kitapta yer alan Almanca kelimelerin Türkçe karşılıklarıyla verilmesi öğrencilere kolaylıklar sağlamaktadır. Yaş grubuna uygun olarak renkli karikatürlere sıklıkla yer verilmekte ve her üniteye öğrencilere verilmesi arzu edilen bilgiler konu ile ilgili şarkılarla pekiştirilmektedir.

“Hallo, Kinder!” adlı ders kitabının adından da anlaşılacağı üzere Almanca ile henüz yeni tanışan çocuklara Almanca öğretmek amacıyla bir giriş niteliğinde olmasından dolayı Avrupa Konseyi Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nin öngördüğü başlangıç düzeyi yani A1 düzeyinde bir beceriye sahip olması beklenmektedir. Ortak başvuru metninde (2001:35) A1 düzeyinde olan bir kişinin şu özelliklere sahip olması gerektiği yer almaktadır:

“Sıradan ve gündelik değişlerle somut gereksinimleri karşılamayı hedefleyen son derece yalın ifadeleri anlayabilir ve kullanabilir. Kendini veya bir başkasını tanıtabilir ve bir kişiye, kendisiyle ilgili sorular –Örneğin oturduğu yer, ilişkileri, sahip olduğu şeyler, vb. üzerine– aynı türden sorulara yanıt verebilir. Eğer kendisiyle konuşan kişi yavaş yavaş ve tane tane kendisine yardımcı olacak biçimde konuşuyorsa, basit bir biçimde iletişim kurabilir.”

Görüldüğü üzere yukarıda incelediğimiz ders kitabı başvuru metninin öngördüğü ifadeleri içermektedir ve öğrencinin kendisini ifade etmesi ve basit bir iletişim kurması yönünde aktivitelere yer vermektedir.

7.1.3.1. Dinleme

Başvuru metninde (2001:36), dinleme aktivitesi neticesinde kişinin karşısındakilerin yavaş yavaş ve anlaşılır biçimde konuşmaları durumunda, kendisiyle,

ailesiyle ve somut ve yakın çevresi konusundaki kolay sözcükleri ve çok bilinen deyişleri anlayabilecek seviyede olacağı belirtilmiştir.

Kitabımızda dinleme aktivitelerine oldukça çok yer verildiğini görmekteyiz. Bu nedenle dinleme aktivitelerine derste eksiksiz yer verilmesi durumunda ilgili becerinin A1 düzeyinde istenilen seviyeyi yakalayacağı açıktır.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi kitabımızda her şeyden çok dinleme aktivitelerine yer verilmiştir. Hemen hemen tüm konular dinleme aktivitesi ile pekiştirilmek istenmiştir. Ayrıca her üniteye “Hör zu und sprich nach!” başlığı altına dinleme ve tekrar etme etkinliklerinin olmasıyla da bu konuya ne kadar önem verildiği gözler önüne serilmektedir.

Gerek müziğin gerekse diyalogların daha anlamlı ve ilgi çekici olması için dinleme aktivitesinin, yani ses kasetinin kullanılmasının gerekliliği kaçınılmazdır. Bir başka ifadeyle söz konusu kitapta kaset destekli bir ders uygulanmazsa öğrenci belki de ömründe ilk kez karşı karşıya olduğu bu dilin bir Alman tarafından nasıl konuşulduğunu ve şarkılarının nasıl söylendiğini öğrenemeyecek ve bu da dersten sıkılmasına ve dolayısıyla dersin verimsiz geçmesine neden olabilecektir.

Demirel’inde, (2008:98) belirttiği gibi dinleme aktivitesinde amaç, öğrencilerin hedef dildeki sesleri tanımak, bir bağlam içinde yer alan vurgulama ve tonlamaların neden olduğu anlam değişikliklerini fark etmek ve en önemlisi de konuşmacıdan gelen mesajı tam ve doğru olarak anlamasını sağlamaktır.

Buna rağmen çalışma esnasında söz konusu kitabın kaset veya CD’sine ulaşmak için gittiğimiz Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’ndeki yetkililerin yıllardır bu kitap setinin kasetlerinin ilgili okullara yollanmadığını, bu konuda da bir talebin gelmediğini ifade etmiş olmaları ve yabancı dil ders kitaplarının ses kayıtlarının yer aldığı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı’nın ilgili web sayfasında (<http://yayim.meb.gov.tr/cd.htm>) 2009–2010 eğitim-öğretim yılı öğretmen kitapları ile birlikte verilecek dinleme ses CD’leri başlığı altında bu kitapla ilgili bir kayda rastlanmaması yabancı dil derslerinde istenilen başarının elde edilememesinin nedenlerinden biri olarak gösterilebilir.

7.1.3.2. Konuşma

Avrupa Konseyi Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin (2001:36) konuşma becerisi için öngördüğü, oturulan yeri ve tanıdık kişileri betimlemek için basit deyimler ve tümceler kullanabilme düzeyine gelebilmek için ders kitabında yer alan karşılıklı konuşma ve tartışma etkinliklerinin söz konusu becerinin gelişmesine ve istenilen düzeye gelmesine katkıda bulunacağı açıktır.

7.1.3.3. Okuma

Adı geçen başvuru metninde (2001:36) A1 düzeyinde okuma becerisi, bildik isimleri, sözcükleri ve çok basit, söz gelimi ilanlarda, afişlerde ya da kataloglarda yer alan cümleleri anlayabilme düzeyinde olmak olarak ifade edilmektedir.

Her ünite de okuma etkinliğine yer verildiğini gördüğümüz kitabın sağlayacağı kazanımlar neticesinde öğrencinin yukarıda öngörülen becerilere sahip olacağını söyleyebiliriz.

7.1.3.4. Yazma

Yukarıda da belirttiğimiz gibi yazma becerisine yönelik kitabımızda aktivitelere yer verilmemiştir. Alıştırma kitabında ise alışımları cevaplar ken öğrenci yazma eylemiyle karşılaşmaktadır. Başvuru metnimizde (2001:36) A1 düzeyinde olan bir kişinin basit, kısa, örneğin bir tatil kartpostalı yazabilecek düzeyde olması, bir soruşturmaya ilişkin kişisel ayrıntıları verebilmesi, söz gelimi adını, ulusunu ve bir otel kayıt formuna adresini yazabilmesi gibi yazma becerisine sahip olması beklenmektedir. Alıştırma kitabımızda yer almakta olan alıştımlar neticesinde öğrencilerin hedeflenen düzeyde yazabileceklerini söyleyebiliriz.

7.1.3.5. Dilbilgisi

Kitabın dilbilgisi ile ilgili genel bir giriş yaptığını, temel ifadelere yer verdiğini, alıştımlar kitabında ise bunları diğer alıştımların içinde hissettirmeden aktardığını görmekteyiz. Modern bilimin öngördüğü şekilde dilbilgisel ifadelerin doğrudan ve

klasik yöntemlerle yer almadığını, konuların içerisinde öğrencilere hissettirilmeden kazandırılmasının hedeflendiğini söyleyebiliriz.

7.1.4. Kültürel öğeler (Hallo, Kinder!)

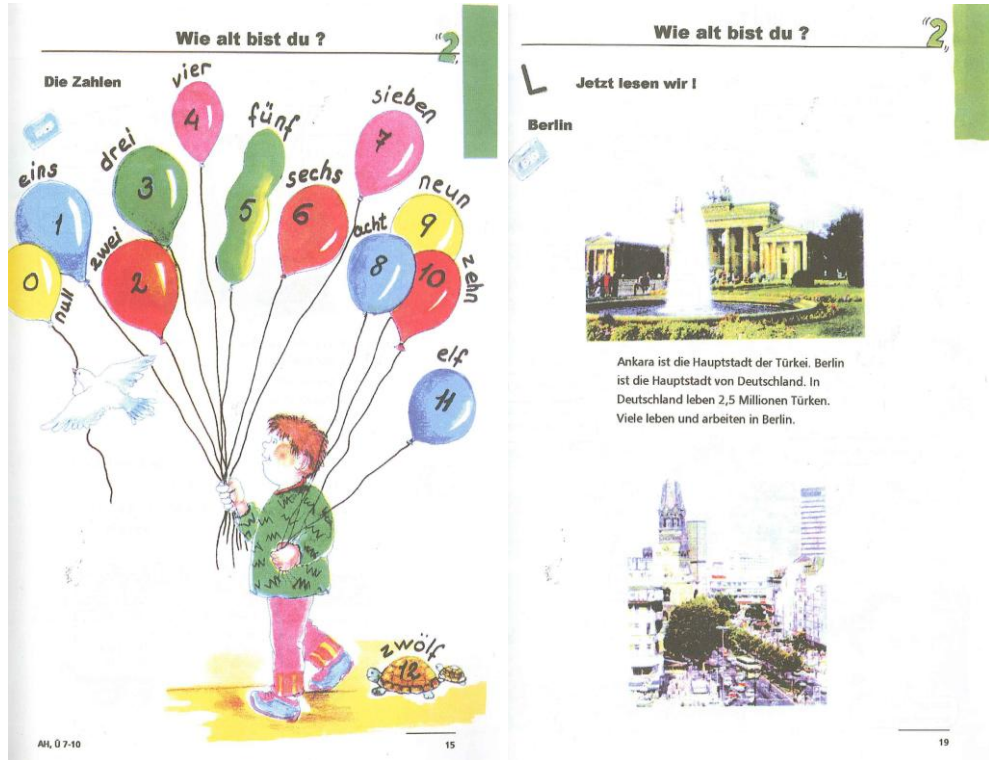
Modern dil öğretim yöntemlerinin öngördüğü kazanımlarla ilgili (dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi ile ilgili aktiviteler) genel değerlendirmenin ardından çalışmamızın özünü oluşturan “kültür” kavramının kitapta ne derece ifade edildiğini ele alacağız.

Birinci ünite “Guten Tag!” başlığı altında Alman toplumunda karşılaşma esnasında sıklıkla kullanılan “Hallo” ve “Guten Tag” adlı selamlaşma kültürünün yanı sıra (S.4) vedalaşma-ayrılma esnasında kullanılan “Auf Wiedersehen” ve “Tschüs” kavramlarına (S.5) yer verildiği görülmektedir. Ayrıca Alman kültüründe bir öğretmene soyadının önünde erkekse “Herr” veya bayansa “Frau” hitap kültürlerinin kullanılması suretiyle iletişim kurulması gerektiği hakkında ifadeler yer verilmiştir.

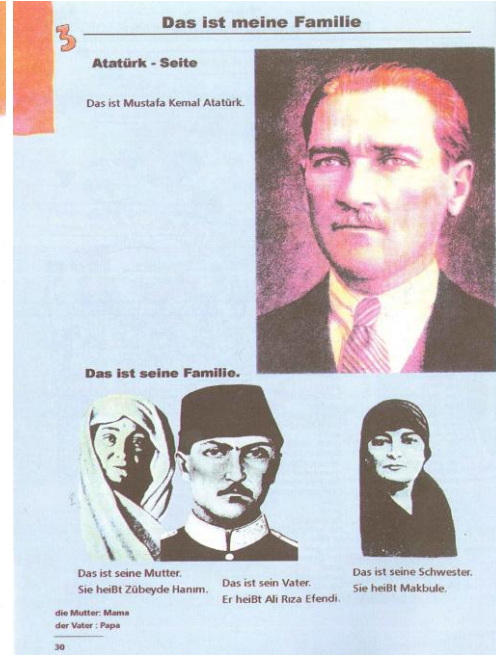
Resim 7: “Hallo, Kinder!” adlı kitabın 1. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Sayılarla ilgili bilgilere yer verildikten sonra okuma etkinliği altında ikinci ünite de Almanya'nın başkenti Berlin'den fotoğraflar yansıtılmaktadır (S.19).

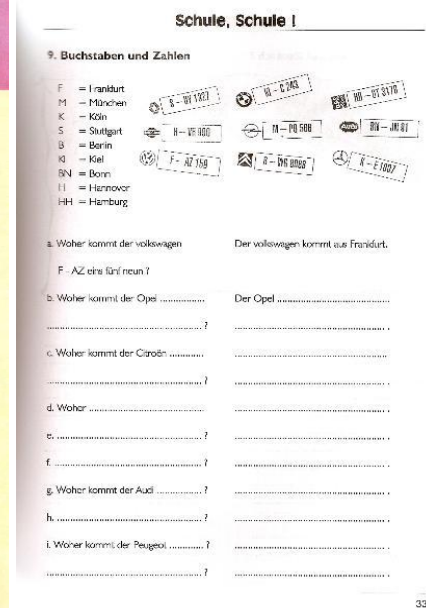
Resim 8: “Hallo, Kinder!” adlı kitabın 2. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Karikatürler eşliğinde üçüncü ünite de diyaloglarla aile fertleri tanıtılmakta (S.22-23) ve ilgili ünite de yer alan müzik parçası ile (S.25) hem konu pekiştirilmek istenmekte, hem de dinleme aktivitesi gerçekleştirilmektedir. Almanya'nın Stuttgart şehrinden bir Alman ve Mersin şehrinden bir Türk ailenin fotoğraflarının yer aldığı okuma aktivitesi altındaki bölümde (S.27) söz konusu ailelerin fertleri ile ilgili isim, meslek, yaş ve adres gibi bilgiler verilerek gerçek hayattan bir kesit sunulmaktadır. Bu üniteye kadar sürekli resim ve karikatürlerle karşılaşan öğrenci ilk kez bir fotoğrafta Alman bir aileyi görmekte ve Türk-Alman ailelerini karşılaştırma olanağını elde etmektedir. Söz konusu ünite de ayrıca Atatürk sayfasında Atatürk'ün ailesi ile ilgili bilgiler verilirken (S.30-31) Türk kültüründen bilgiler yansıtılmaktadır. Dikkat çeken bir başka nokta ise aynı sayfanın altında Alman günlük hayatında “Mutter” (anne) yerine kullanılan “Mama” ve “Vater” (baba) yerine kullanılan “Papa” ifadelerine yer verilmesidir.

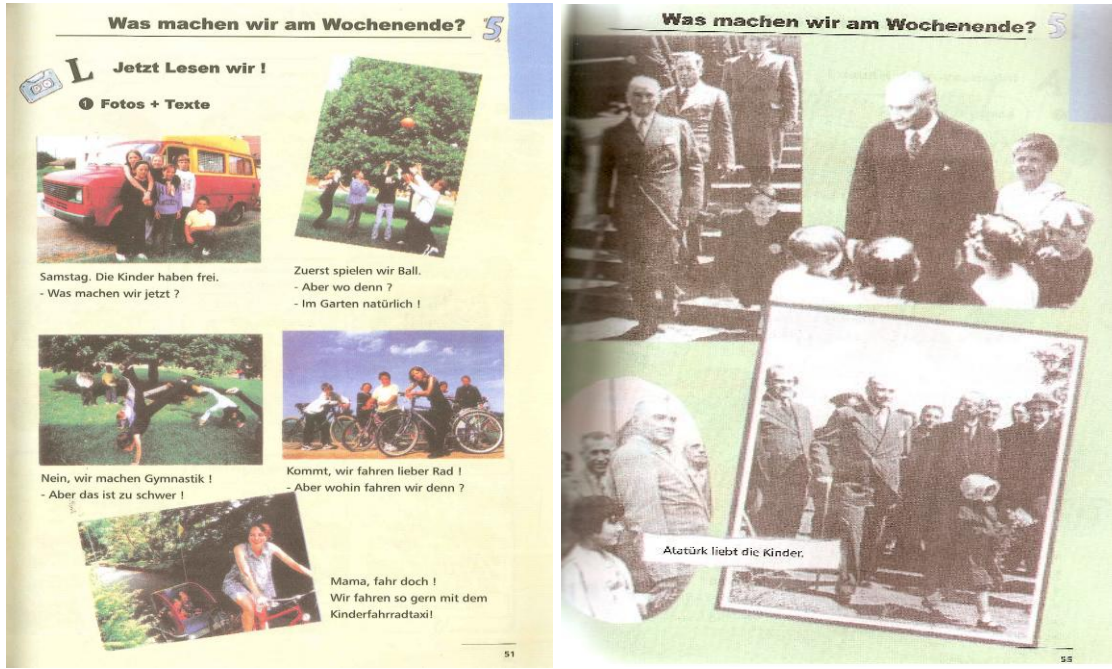
Resim 9: "Hallo, Kinder!" adlı kitabın 3. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Aşağıdaki fotoğraflar dördüncü ünite de yer almakta ve Almanya'da bir sınıfta işlenen Almanca dersini yansıtmaktadır. İlgili fotoğraflarda Almanya'daki bir sınıftaki ders işlenişi ve sınıf düzeni Türk öğrencilere tanıtılmaktadır (S.41). Alıştırma kitabının dördüncü ünitesinde ise (S.33) harf alıştırmalarında Alman araç plakaları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Söz konusu alıştırmada belli başlı Alman şehirlerinin plaka harfleri yer almaktadır.

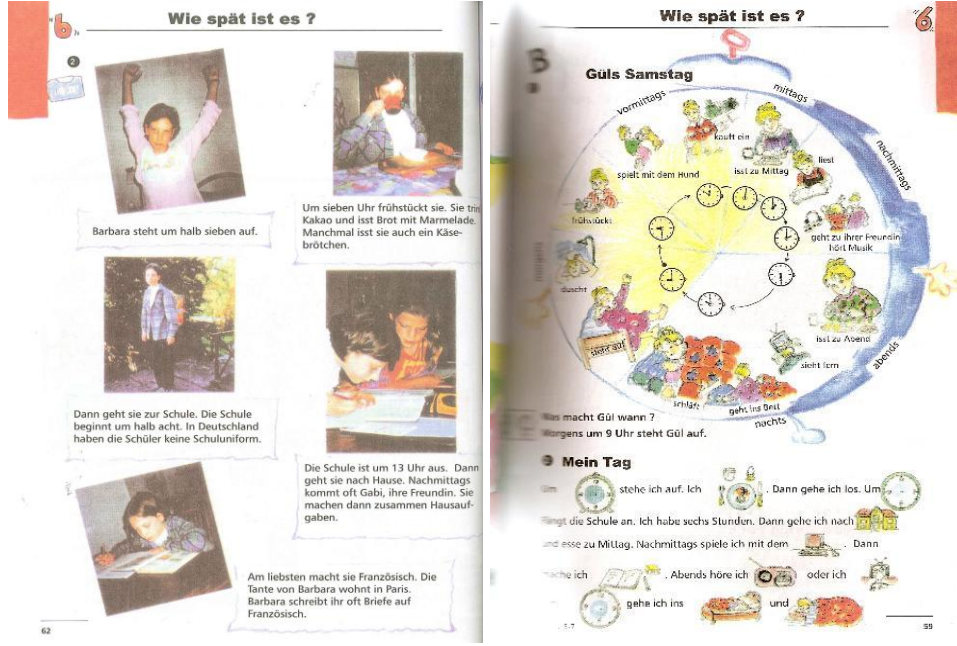
Resim 10: "Hallo, Kinder!" adlı kitabın 4. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Alman kültüründe boş zamanların nasıl değerlendirildiği beşinci ünite de konu edilmekte ve bu konuda yine fotoğraflarla bilgiler iletilmektedir (S.51). Öğrencilerin muhtemelen ilk kez karşılaşacakları ve ilgilerini çekecek olan “Kinderfahrradtaxi” adındaki bir bisiklete bağlı çocuk taşıma kabini yer aldığı fotoğraf Alman kültüründe değerlendirilmesi gereken zamanla ilgili tipik bir örneği yansıtmaktadır. Ayrıca bisikletle dolaşan çocukların yer aldığı fotoğraf, aynı şekilde Alman gündelik yaşamıyla ilgili bir resmi yansıtmaktadır. Bir diğer resimde ise çimlerde top oynamakta olan çocuklarla ilgili bir kareye rastlamaktayız. Ünitenin sonunda ise (S.54-55) Atatürk’ün çocuklarla birlikte yer alan fotoğraflarının yer aldığı bir Atatürk köşesi karşımıza çıkmaktadır. Bu fotoğraflarla Atatürk’ün çocuklara olan sevgisi dile getirilmek istenmiştir.

Resim 11: “Hallo, Kinder!” adlı kitabın 5. ünitesinde yer alan kültürel ifadeler

Altıncı ünite de ise Almanya’da çok kullanılan tekerlemelerle birlikte (S.60) öğrencilerin ilgisini çekebilecek resimler yer almaktadır ve fotoğraflarla Alman kahvaltı kültürü ve okul kültürü hakkında bilgiler sunulmaktadır. Barbara adlı kız öğrencinin bir gününü konu alan bölümde (S.62) kahvaltıda neler yendiği hakkında bilgiler verildikten sonra özellikle Almanya’daki öğrencilerin okullarda üniforma giymedikleri belirtilmekte ve bu sayede öğrenciler kendi yaşlılarının okul ve günlük yaşam aktiviteleri hakkında bilgi edinmektedir.

Resim 12: "Hallo, Kinder!" adlı kitabın 6. ünitesinde yer alan kültürel ifadeler

7.1.5. Kültürel öğeler ile ilgili bulgular ve değerlendirme

Kitabımıza yer alan kültürel ifadeleri kısaca tespit ettikten sonra şimdi de söz konusu ifadeleri yukarıda ayrıntılı olarak yer verdiğimiz Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'nde yer alan "belli bir Avrupa toplumu için belirleyici özellikler olan kültüre bağlı özellikler" başlığı altındaki maddelerin yanı sıra Neuner'in ve Brooks'un belirttiği öğelerle karşılaştıracğız. Bunu yaparken de öğrencilerin yaş gruplarını göz önünde bulunduracağız. Takdir edilir ki, henüz 9-10 yaşlarında olan bu öğrencilere Alman gece hayatı, ideolojiler, iş ortamındaki ilişkiler veya sağlık sistemi gibi konular hakkında bilgiler vermek gereksiz olacaktır.

"Hallo, Kinder!" adlı ders kitabındaki kültürel öğeleri ele aldığımızda kitabın; aile içinde yaşam, yerleşim, boş zamanların değerlendirilmesi, zamanla ilgili deneyimler, selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırmaya, kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmi durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplar, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları, oyunlar, ev hayvanları, arkadaşlık ilişkileri, yarışmalar, sporlar, hobiler, mektup yazma, oyun alanları, boş zaman etkinlikleri, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler ve vedalaşma gibi kültürel ifadelerle yer verdiğini tespit ettik.

Bunun yanı sıra söz konusu kitabın; hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkiler, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorular, kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklar, gelenekler, efsaneler, hikâyeler, okunan kitaplar, evde, okulda, halka açık alanlarda, törenlerde, vb. yerlerdeki kurallar, festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri, tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, yapılanlar, bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalar, trafik, evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar, müzeler, sergiler, hayvanat bahçeleri, yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı, giyecek ve festivaller gibi kültürel öğelere yer vermediğini ortaya çıkardık.

Kitapta yer alan bazı kültürel öğeleri değerlendirmek gerekirse, birinci ünite de “Herr” ve “Frau” hitap kültürlerinin kullanılmasından bahsetmiştik. Adı geçen hitap türlerini öğrenmek suretiyle öğrenci söz konusu kavramları kendi ülkesindeki “bey” veya “hanım” ifadeleriyle karşılaştırma olanağı da elde etmiş olacaktır. Aktaş (2008:65) kültürlerarası hitap şekillerindeki farklılıklarla ilgili şu noktaya vurgu yapmaktadır:

“Türk kültüründe birisine hitap ederken, formel konuşmalarda önce ilgili adı ardından da Bey ya da Hanım kavramını sıralayarak belirtiyoruz. Almanca ve İngilizce de ise soyadları başında hitap şekilleri görülmektedir. Bu örneklerden [Bey-Herr, Hanım-Frau] yola çıkarak dizim bilim (Syntax) açısından farklı olan Türkçe Almanca ve İngilizcedeki bu tür söylemlerin öğretiminde sorunlar yaşanacağını söyleyebiliriz. Bu sorunun üstesinden gelmek için Bausch (1995:85) öğretmenin uluslararası düzeyde dersi sergilemesini önermektedir.”

Birinci ünitenin sonunda yer alan Toni ve Tina arasında geçen bir hikâyenin resmedildiği karikatürde yer alan Toni'nin Struppi adındaki evcil köpeğı ile Alman toplumunda insanların çoğunun evlerinde köpek besledikleri Türk öğrencilere aktarılmaktadır. Alman kültüründe toplumun neredeyse büyük bir bölümünün köpek beslediğini bilmesi, öğrencide ileriki yıllarda oluşması muhtemel bir ön yargıyı da engelleyebilecektir. Ayrıca alıştırma kitabının birinci ünitesinde yer alan Almanya haritasında belli başlı Alman şehirlerinin ve nehirlerinin yer alması kültürel bir aktivite olarak karşımıza çıkmaktadır.

İkinci ünite de yer alan Almanya'nın başkenti Berlin ile ilgili resim vasıtasıyla öğrenci dilini öğrendiği ülkenin başkentini Ankara ile karşılaştırıp Almanya'da 2,5 milyon Türk vatandaşının yaşadığı hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Yabancı dil dersinde karşılaştırmanın önemine değinen Pehlivan (2007:11), bireyin yabancı dili sayesinde yabancı kültür ile kendi kültürü arasında karşılaştırma yaptığını, ilişkiler kurduğunu, farklılıkları ve benzerlikleri fark ettiğini vurgulamaktadır.

Üçüncü ünite de yer alan Atatürk sayfasında “Papa” ve “Mama” ifadelerine yer verildiğini söylemiştik. Öğrenci, resmi dilde kullanılmayan bu kelimeleri öğrenmek suretiyle adı geçen kullanım tarzlarıyla karşılaştığında yabancılık çekmeyecektir.

Dördüncü ünite de Almanya'da bir sınıfta işlenen Almanca dersi yer almaktadır. Öğrenciler özellikle oturma düzeni kültürünün kendilerindekinden oldukça farklı olan bu sınıfları bu vesile ile tanıma ve karşılaştırma imkânı bulacaktır. Ayrıca alıştırma kitabında yer alan araç plakalarıyla ilgili bölüm neticesinde öğrenci Almanya'nın plaka sisteminde şehirlerin ülkemizdeki aksine sayı yerine harflerle ifade edildiği kazanımını elde edecektir.

Kitabımızın beşinci ünitesinde boş zaman aktiviteleriyle ilgili karşımıza çıkan fotoğrafta yer alan bisikletle gezen çocuklar Alman günlük yaşamıyla ilgili tipik bir örneği yansıtmaktadır. Unutulmamalı ki ülkemizde özellikle çocukların kullandığı ve pekte güvenli olarak kabul edilmeyen bisiklet, Alman toplumunda her yaştan insanın kullandığı güvenli ve yaygın bir araç konumundadır. İlgili ünite de yer alan bir diğer fotoğrafta bahçede çimlerin üzerinde top oynayan çocuklar yer almaktadır. Çimlere basmanın, çimlerde oyun oynamanın genellikle yasak olduğu ülkemizdeki aksine öğrenci Almanya'da böyle bir sorunun olmadığı kanaatine varacaktır.

Yukarıdaki tüm bu bulguları değerlendirirsek “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabının modern bilimin öngördüğü dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi konularına yer verdiğini söyleyebiliriz. Söz konusu kitabın selamlaşma biçimlerine, çocuk şarkılarına, oyunlara ve Alman kültürüyle ilgili aktivitelere kısmen de olsa yer vermekle beraber çocuk edebiyatı, halk-masal kahramanları ve bayramlar-festivaller gibi her iki kültürde karşılaştırma olanağı bulunan öğelere yer vermediğini tespit ettik. Çetinkaya'nın da (2008:43) aktardığı gibi, toplumu oluşturan yaşam biçimi ve yaşam

biçimini ifade eden kelimeler kültürel anlamlarıyla birlikte verilmelidir. Eğer bu söz konusu olmazsa, dil öğrenen kişi hedef dili özümseyemez.

Ünitelerde yer alan tekerlemelerin ve alfabeyle ilgili şarkıların Türkçedeki karşılıklarıyla verilmesi veya Nasrettin Hoca, Keloğlan, Till Eugenspiegel, Heidi gibi çocukluk kahramanlarının işlenmesi ve özellikle öğrencinin her iki kültürden öğeleri karşılaştırma olanağı bulabileceği çalışmalara yer verilmesiyle daha da ilgi çekici olabileceğini düşündüğümüz kitap, kültürlerarası yaklaşımın öngördüğü ifadeleri kısmen yansıtmaktadır.

Her ne kadar kitapta kasetle dinleme aktivitesine yer verilmiş olsa da, büyük oranda kasetlerin kullanılmadığını tespit etmemiz bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Dinleme aktivitesinin bu haliyle gelişmesi mümkün değildir. Ses kasetinin gerek okullara gönderilmesi, gerekse okullarda öğretmenler tarafından ders esnasında kullanılması derste arzu edilen başarıyı yakalamak adına son derece önem arz etmektedir.

Burada değinmeden geçemeyeceğimiz bir başka nokta da gerek üçüncü ünite, gerekse beşinci üniteye yer alan Atatürk sayfalarındaki fotoğrafların kaliteden yoksun, düzensiz, karmaşık ve silik bir şekilde yer almış olmasıdır. Ayrıca siyah-beyaz renkte yer alan fotoğraflar rengârenk bir şekilde karşımıza çıkan bu kitapta yapay durmaktadır. Bu haliyle öğrencilerin dikkatini çekmeyeceğini düşündüğümüz kitaptaki Atatürk fotoğraflarının renklendirilerek düzenli ve kaliteli bir şekilde yansıtılması gerekmektedir.

Çalışmamız esnasında incelediğimiz bu kitabın kapak sayfasında Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'nin öngördüğü şekilde ilgili dil düzeyinin (A1) açık bir şekilde ifade edilmesinin yanı sıra yukarıda belirttiğimiz önerilere benzer etkinliklerle donatılarak daha zengin bir içerik, daha iyi bir kâğıt ve baskı kalitesiyle öğrencilerin ilgilerini çekebileceğini belirtmek gerekir. Ayrıca ders kitabının tipolojik hatalardan (alıştırma kitabında yer alan “Fußbayl”(Fußball), “Ýlker”(İlker), “fharen” (fahren), “ýns” (ins) gibi) arındırılmasının ve dünyadaki gelişmeler doğrultusunda sürekli güncel tutulmasının istenilen başarının elde edilebilmesi için gerekli olduğu kaçınılmazdır.

7.2. “Lern Mit Uns” Adlı Ders Kitabının Kùltùrlerarası Yaklaşım Bağlamında İncelenmesi

Kùltùrlerarası yaklaşım bağlamında incelemeye çalışacağımız diğer bir kitap da Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi uyarınca 2009–2010 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 6. sınıflarda Almanca dersi için okutulması istenen “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabıdır. Söz konusu kitap ile ilgili bir araştırma yapan Genç (2004b:92), kitabın tarihsel gelişimi hakkında şunları ortaya koymaktadır:

“Avrupa Konseyi Kùltürel İşbirliği Komitesi, 1971–1981 yılları arasında İletişim için modern dillerin öğrenilmesi ve öğretilmesi konulu bir proje yürütmüştür. Ülkemizde Avrupa Konseyi ile işbirliğini yürütmek, yabancı dil öğretimi alanında okullar için öğretim programları ve ders kitapları geliştirmek üzere 1972 yılında Yabancı Diller Öğretimini Geliştirme Merkezi Başkanlığı, ardından aynı çalışmaların sürdürüldüğü Almanca Komisyonu kurulmuştur. Söz konusu kurumlar, Avrupa Konseyi’nin yürüttüğü proje çerçevesinde ve 70’li yıllardan 90’lı yıllara kadar uzanan çalışma sürecinde orta birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar için Almanca öğretim programları ve bu programlara uygun Lern mit uns (1, 2, 3) ders kitapları yazmıştır.”

“Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabı, ilköğretim 6. sınıflara Almanca öğretmeye yönelik olarak Barbara Selimoğlu, Serdar Ayas ve Oya Kerman tarafından kaleme alınmıştır. Bilim danışmanlıklarını Prof. Dr. Süleyman Yıldız, Haşim Cerit ve Rolf Dieter Beissner’in yaptığı kitabı Mesude Özcan ve Güler Ölçer resimlemişlerdir. 120 sayfalık ders kitabı 2006 yılında on beşinci kez basılmıştır. “Lern Mit Uns 1”adlı ders kitabının yanı sıra, aynı yılda basılan ve 46 sayfalık bir alıştıırma kitabı mevcuttur. Bu kitap, Barbara Selimoğlu, Serdar Ayas ve Oya Kerman tarafından kaleme alınmış ve Milas Basın A.Ş. tarafından İstanbul’da basılmıştır. Bilim danışmanlığını Rolf Dieter Beissner’in yürüttüğü kitabın resim ve grafiklerinin Mesude Özcan ve Güler Ölçer tarafından üstlenildiğini görmekteyiz. Ayrıca 2006 yılında Ankara’da Özgün Matbaacılık tarafından basılan 76 sayfalık öğretmen kitabı “Lern Mit Uns 1” adlı kitabın bir diğer eki olarak karşımıza çıkmaktadır. Adı geçen öğretmen kitabı Barbara

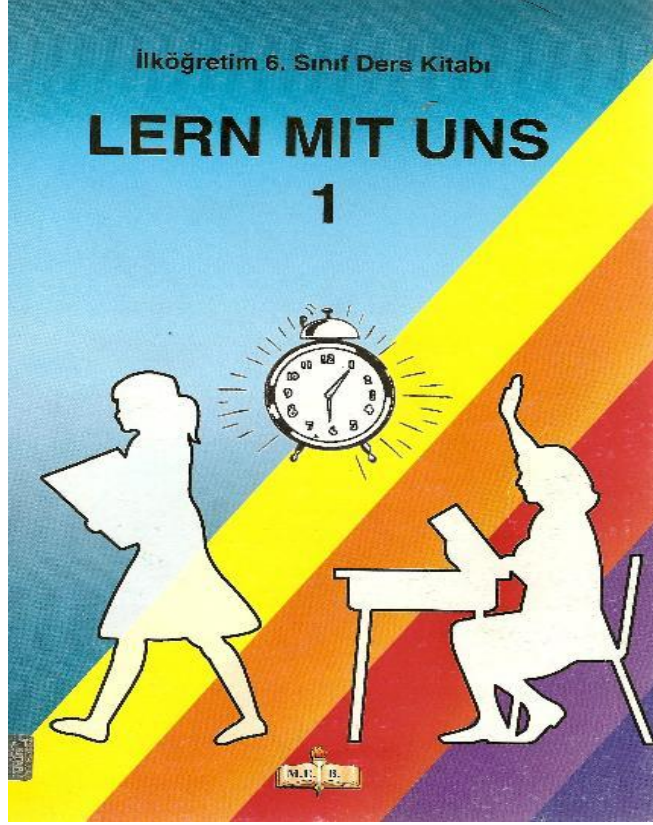
Selimoğlu tarafından yazılmıştır. Kitaplarla birlikte bir de ses kasetinin olduğu belirtilmektedir.

7.2.1 “Lern Mit Uns 1 ” adlı ders kitabı

Araştırmamızda incelemeye çalışacağımız ders kitabının n kapağında “Lern Mit Uns 1” başlığının altında bir çalar saat ve iki ğrenci resmi yer almaktadır. Öğrencilerden birisi sırada oturup parmak kaldırırken diğerinin yürümekte olduğunu görmekteyiz.

Giriş sayfalarında Türk bayrağı altında İstiklal Marşı, renkli Atatürk fotoğrafı ve Atatürk’un Gençliğe Hitabesi bulunmaktadır. Ayrıntılı olarak verilen içindekiler kısmında ayrıca, konularla ilgili çizilmiş resimlere ve ünite sonunda ulaşılması hedeflenen konuşma düzeyinin yer aldığı ifadelere de yer verilmektedir. İçindekiler kısmından hemen sonra “Almanca konuşalım!” başlığı altında derste sık kullanılan sözlerin yer aldığı bir liste yer almaktadır. İlgili listede konuşurken, dinlerken, okurken, yazarken, bir kişiye överken veya eleştirirken kullanılacak cümleler veya kelimeler hem Almanca hem de Türkçe olarak verilmiştir. Almanca dilbilgisi terimlerinin Türkçe karşılıklarının bir liste halinde yer alması ve her ünitenin sonunda Almanca yer alan kelimelerin Türkçe karşılıklarının yer alması dışında kitabın tamamen Alman dilinde yazıldığını görmekteyiz. Tüm bu tespitlerden yola çıkararak dersin Almanca işlenmesinin istendiğini anlaşılmaktadır. Bir nceki bölümde incelediğimiz “Hallo, Kinder!” adlı kitapta olduğu gibi bu kitapta da Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni’nin öngördüğü şekilde modern yabancı dil ğretim kitaplarında kullanılan ve söz konusu kitabın hangi dil düzeyini içerdiğini belirten (A1-A2, B1-B2, C1-C2) ifadelere rastlanmamaktadır.

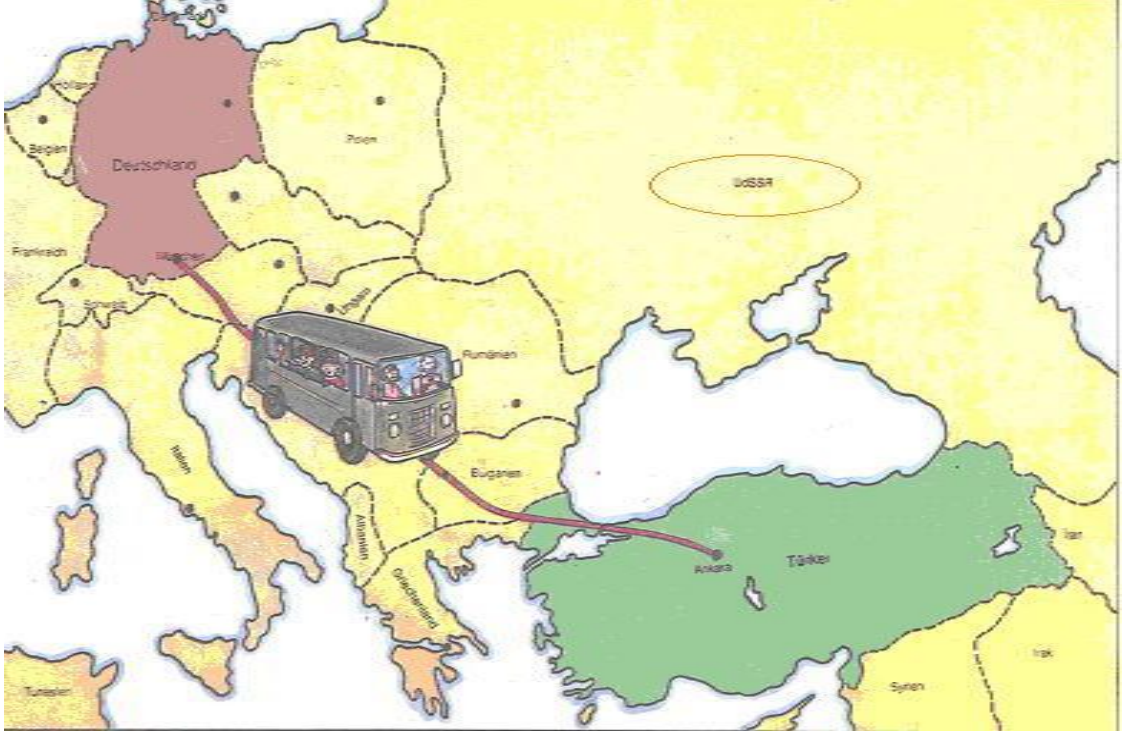
Kağıt ve baskı kalitesi son derece düşük olan kitap yedi üniteden oluşmaktadır. nitelere belli bir isim verilmemiştir. nite içerisinde konular başlıklar halinde dağıtılmıştır.

Resim 13: “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabının ön kapağı

Bir önceki bölümde incelediğimiz “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabından bize tanıdık olan Avrupa haritası burada da karşımıza çıkmaktadır. Birinci ünitenin hemen öncesinde tam sayfa üzerine çizilmiş bir Avrupa haritasında Almanya’nın Münih şehrinden Ankara’ya doğru seyahat etmekte olan bir otobüs yol güzergâhıyla birlikte sunulmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi araştırmamızın ana konusunu oluşturan “kültür” kavramına uygun olarak burada öğrenciye dilini öğreneceği ülkenin nerede bulunduğu, hangi uzaklıkta olduğu, her iki ülkenin komşularının hangi devletler olduğu ve Türkiye ile aralarında kaç ülke bulunduğu hakkında bilgiler vermek hedeflenmektedir. Öğrencilerin yaş grubuna hitap edecek şekilde çizilmiş olan bu haritada gerek Almanya ve Türkiye’nin komşularının ve gerekse her iki ülke arasında yer alan diğer ülkelerin adları Almanca olarak verilirken 1991 yılında dağılan ve günümüzde var olmayan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği’nin (SSCB) UdSSR adında Türkiye’nin kuzeyinde gösterilmesi son baskısı henüz 2006 yılı olan bu kitabın hazırlanmasında gözden kaçmaması gereken bir hata olarak karşımıza çıkmaktadır. “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabında geçen Avrupa haritasının “Lern Mit Uns 1” adlı kitaba hiçbir değişiklik yapılmadan aynen olduğu gibi alınması büyük bir hatadır. En

azından ülke adları bu kitapta güncellenebilirdi. Örneğin UdSSR (SSCB) yerine Russische Föderation (Rusya Federasyonu) adının kullanılması gerekirdi.

Resim 14: “Lern Mit Uns 1” adlı kitapta yer alan Avrupa haritası

7.2.2. Kazanımlar (Lern Mit Uns 1)

Kitabımızla ilgili kısa bir giriş yaptıktan sonra şimdi de yedi üniteden oluşan kitabımızda modern dil öğretim yöntemlerinin öngördüğü dört temel beceriye (dinleme-konuşma-okuma-yazma) yönelik ne gibi aktivitelere yer verdiğini irdelemeye çalışacağız.

7.2.2.1. Dinleme

Yukarıda ders kitabıyla ilgili bilgiler verirken “kitaplarla birlikte bir de ses kasetinin olduğu belirtilmektedir” ifadesini kullanmıştık. Dinleme aktivitesinin yabancı dil öğretiminde çok büyük bir önemi olduğu tartışılmayacak bir gerçektir. Fakat çalışmamız esnasında incelemek üzere edinmeye çalıştığımız ses kasetine maalesef ulaşamadık. Gerek MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğündeki yetkililere

sormamız neticesinde, gerekse Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nın ilgili web sayfasında (<http://yayim.meb.gov.tr/cd.htm>) “Lern Mit Uns 1” adlı Almanca ders kitabının ses kasetini bulamadık. Bu nedenle kitapta yer alan dinleme aktivitesini bizzat dinleyemedik. Kitapta dinleme aktivitesine yer verildiğini bazı noktalarda yer alan kaset simgesinden anlamaktayız.

Birinci ünite “Guten Tag! Ich bin Hans.” (S.1) adlı bölümde yer alan diyaloglarda ve “Wer bist du?” (S.2), “Nein, du bist nicht Fatma.” (S.2), “Wer ist das?” (S.3), “Wer bist du? Wie alt bist du?” (S.4), “Wer ist das? Wie alt ist er/sie?” (S.4), “Was machst du?” (S.5), “Wir lernen Lieder.” (S.7) adlı bölümlerde yer alan kaset simgeleriyle ilgili bölümlerin dinleme etkinlikleriyle desteklendiği görülmektedir. Bu üniteye karşımıza çıkan selamlaşma, tanışma gibi diyaloglar ve her iki dilde yer alan çocuk şarkıları işitsel olarak desteklenmek istenmektedir.

Aile ile ilgili ifadelerin ve kendini tanıtmaya gibi konuların işlendiği ikinci ünite “Familie” (S.17) adlı bölümün yanı sıra “Wer wohnt wo?” (S.18), “Wie heißt du?” (S.19), “Ich komme aus Hamburg” (S.20), “Ein Brief aus Deutschland” (S.21), “Wie heißen Sie?” (S.22) ve “Elke, Metin und Fatma” (S.24) adlı bölümlerde yer alan konuların kaset vasıtasıyla desteklendiğini görmekteyiz.

“Lern Mit Uns 1” adlı kitabımızın üçüncü ünitesinde bir röportajın, telefon görüşmesinin, öğrenciler arasındaki diyalogların ve İna ve Erkan adındaki iki karakterin kendilerini tanıttıkları bir okuma metninin dinleme etkinliği adı altında yer aldığını söyleyebiliriz (S.34). Ayrıca ilgili üniteye yer alan bir ABC şarkısı yine çocuklara yönelik pekiştirici bir aktivite olarak karşımıza çıkmaktadır (S.39).

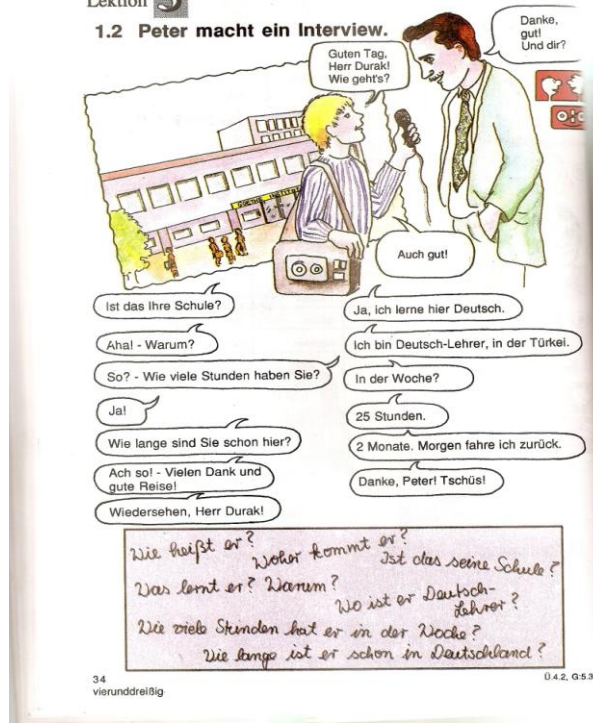
Dördüncü ünite “Essen und Trinken” (S.49), “Im Restaurant ‘Ali Baba’ ” (S.50), “Am Kiosk” (S.51), “Wo isst du Mittags?” (S.52), “Was isst du morgens, Ali?” (S.53), “Das Picknick” (S.54), “Du und Ich” (S.55), “Wir Lesen” (S.56), “Das Tandem-Spiel” (S.59) ve “Am Samstag: Gerd und Ulla telefonieren.” (S.60) adlı bölümlerde genel olarak yeme içme konusunda ifadelerin yer aldığını görmekteyiz. Öğrencilerin ilgilerini çekebilecek şarkılarında yer aldığı söz konusu ünitenin tüm bu bölümlerinde kasetle dinleme etkinliğine yer verilmektedir.

Dinleme aktivitesinin yine ön planda olduğu beşinci ünite de bir şehri, bir köyü, bir evi ve evin odalarını tanıtmaya gibi konular işlenmektedir. Nerede oturuyorsun, nerelisin gibi konuların da yer aldığı ünite de, gerek okuma etkinliği, gerekse diğer diyaloglar kasetle dinleme vasıtasıyla dinleme etkinliğine verilmektedir. Adı geçen ünite de ayrıca Almanya ve Türkiye’de sıklıkla kullanılan taşıtlarla ilgili bir diyalogun yanı sıra (S.71) telefonda bir buluşmanın nasıl ayarlandığı yine işitsel olarak karşımıza çıkmaktadır (S.69).

Alıştırmalar kısmı hariç tüm bölümlerde kasetle dinlemeye yer verildiğini gördüğümüz altıncı ünite de genel olarak boş zaman aktiviteleri, günlük yaşamda neler yapıldığı, hayaller, 23 Nisan ulusal egemenlik ve çocuk bayramı ile ilgili tanıtıcı bilgiler yer almaktadır (S.87). Söz konusu ünite de tüm bu konular okuma parçalarıyla ve diyaloglarla desteklenmektedir. Dinleme ve duyduğunu anlama aktiviteleriyle de söz konusu konuların pekiştirilmesi hedeflenmektedir.

Yedinci ünite de yer alan “Setz dich, bitte!” (S.97) adlı bölümde sınıf içerisinde bir derste meydana gelen diyaloglara yer verilmektedir. Öğretmenin öğrencileri tahtaya kaldırarak sorular sorduğunu gördüğümüz bölümde dinleme aktivitesi yine ön plana çıkmaktadır. Ayrıca “Sabi soll Sätze machen” (S.98), “Kinder, macht schnell” (S.99), “Hallo, Fatma! Ich suche Ali” (S.100), “Ali hat eine Eins in Mathematik” (S.101) ve “Was hast du in Deutsch?” (S.102) gibi bölümlerde kasetle dinleme etkinliği ile konuların işitsel olarak pekiştirilmesi hedeflenmektedir. Çocukların tatilde neler yaptıkları ile ilgili bir okuma parçası (S.104) ve “şimdi şarkı söylüyoruz” başlıklı bir çocuk şarkısı (S.103) da bu son ünite de dinlemeye yönelik eylemler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetlersek, “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabında dinleme aktivitesinin çok önemsendiğini, hemen hemen tüm konuların kasetle dinleme ile desteklendiğini, bu sayede öğrencilerin öğrendikleri duymaya imkânı elde ettiklerini söyleyebiliriz. Fakat MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğündeki yetkililerin ilgili kasetin ellerinde olmadığını söylemeleri ve okullara da gönderilmediğini belirtmelerinden dolayı kitabın arzuladığı dinleme aktivitesinin gerçekleşmesi imkânsız görünmektedir.

Resim 15: "Lern Mit Uns 1" adlı kitaptan dinleme aktivitesine yönelik bir örnek

7.2.2.2. Konuşma

Dinleme aktivitesi ile ilgili bilgileri aktardıktan sonra şimdi de kitabın konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik ne gibi alıştırmalara yer verdiğine değinelim. Kitabın belli noktalarında yer alan 'konuşan iki kişi' simgesinden ilgili bölümlerde konuşma aktivitesine yer verilmek istendiğini görmekteyiz.

Adı geçen simgenin yer aldığı birinci ünite de tanışma, kendini tanıtmaya, soru sorma, cevap verme ve üçüncü şahıslar hakkında sorular sorma gibi bölümlerde konuşma aktivitesinin önemsendiğini ve bunun ise konuşma simgesiyle belirtildiğini görmekteyiz.

İkinci ünite de konuşma becerisine yönelik alıştırmalardan birine "Wer wohnt wo?" (S.18) adlı bölümde rastlamaktayız. Adı geçen bölümde yer alan şehir fotoğraflarıyla Ali, Hans, Elke gibi karakterlerin eşleştirildiğini görmekteyiz. Öğrencilerden ise söz konusu eşleştirmeleri birbirlerine sorular sorarak dile getirmeleri istenmektedir. Ayrıca "Wie heißt du?" (S.19), "Ich komme aus Hamburg" (S.20) ve

“Ein Brief aus Deutschland” (S.21) gibi bölümlerde de konuşma aktivitesine yer verildiğini söyleyebiliriz.

Çeşitli ülke ve şehirlerden gelen insanların konu alındığı üçüncü üniteadaki “Schule” (S.33) adlı bölümde konuşma becerisine yer verilmektedir. Söz konusu kişiler hakkındaki bilgilerin yer aldığı tablonun yardımıyla öğrencilerden kimin nereden geldiği, adının ne olduğu ve hangi şehirden geldiğine yönelik diyaloglar kurmaları istenmektedir. Bu aktivitenin yanı sıra “Monikas Stundenplan” (S.35) adlı bölümde öğrencilerde Monika adlı karakterin hâlihazırdaki ders programıyla ilgili konuşmaları istenmektedir. Ayrıca üçüncü üniteye gerek alıştırmalar kısmında gerekse “Wie heißt das auf Deutsch?” (S.37) veya “Peter macht ein Interview” (S.34) gibi bölümlerin konuşma becerisini destekleyici türlerden olduklarını görmekteyiz.

Dördüncü üniteye yer alan “Im Restaurant Ali Baba” (S.50) adlı bölümde yemek siparişi ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Bunun yanı sıra “Am Kiosk” (S.51) adlı bölümde yine benzer ifadelerle karşı karşıya kalmaktayız. Her iki bölümde de öğrencilerden yiyecek-içecek siparişi gibi konular hakkında sorular sormaları istenmektedir. Öğlenleri nerede yemek yersin veya sabahları ne yersin gibi konuların yer aldığı bölümlerde öğrencilerden benzer diyaloglar kurmaları beklenmektedir. “Das Picknick” (S.54) bölümü ve alıştırmalar kısmındaki “Was passt wo?” (S.58) gibi bölümler yine öğrencilerin üzerinde tartışacakları etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konuşma becerisine yer veren bir diğer ünite de beşinci ünite. Söz konusu üniteye nerede oturuyorsun gibi bölümlerde öğrencilerin gerek kendilerinin gerekse üçüncü şahısların nerede oturdukları hakkında konuşmaları sağlanmaktadır. Ayrıca “Eine Verabredung” (S.69), “Sabis Wohnung” (S.67) ve “Wo ist Koko?” (S.68) gibi bölümlerin derste üzerinde konuşulacak konulara yer vermekte olduğunu söyleyebiliriz.

Fatma ve Peter adlı karakterlerin boş zamanlarında neler yaptıklarının yer aldığı altıncı üniteye öğrencilerden ilgili bölümlerde yer alan bilgilerin ışığında kendi boş zaman aktiviteleri hakkında sözlü olarak bilgiler vermeleri istenmektedir. Bu alıştırmayı destekleyen diğer bazı bölümlerde de öğrencilerde hayalleriyle ilgili konuşmaları beklenmektedir. Neler sevdikleri, neler sevmedikleri, neler istedikleri ve neler yapmak

zorunda oldukları gibi soruları sınıf arkadaşlarına yöneltmelerinin istendiği bir başka bölümde (S.88) ise bu sayede konuşma etkinliğine yer verileceği görülmektedir.

Yedinci üniteye yer alan “Setz dich, bitte” (S.97), “Sabi soll Sätze machen” (S.98), “Fatmas Tagesplan” (S.98) gibi bölümlerde konuşma aktivitesine yer verilmektedir. “Hallo, Fatma! Ich suche Ali” (S.100) adlı bölümde ise öğrencilerden müzik odası, dil laboratuvarı gibi yerlerin nerede olduğunu ilgili bölümde yer alan resimden bulup cevaplamaları istenmektedir. Gözümüze çarpan bir diğer nokta ise karneleri hakkında öğrencilerden konuşmalarının istenmesidir. Bu tarz uygulamaların öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişmesine yönelik olumlu katkılar sağlayacağını söyleyebiliriz.

Özetlemek gerekirse “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabında konuşma becerisinin önemsendiğini ve bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere tüm ünitelerde yer verildiğini söyleyebiliriz. Konuların öğrencilerin yaş gruplarına ve seviyelerine uygun olarak seçildiğini ve onların ilgi alanlarına yönelik olarak hazırlandığını görmekteyiz. Ayrıca ünitelerde yer alan bölümlerin hangilerinin konuşmaya yönelik olduğunu ilgili bölüm başlarında yer alan konuşma simgesinden anlamaktayız.

Lektion 4

1.5 Was isst du morgens, Ali?

Was isst du gern, Metin?
Ich esse gern Toast.
Was isst du morgens, Ali?
Ich esse morgens Brot und Käse.
Elke, was trinkst du morgens lieber: Tee oder Milch?
Ich trinke Milch lieber.
Um wie viel Uhr frühstückst du, Fatma?
Ich frühstücke um halb 7 Uhr.

1 ein Ei, zwei Eier
2 zwei Käsebröte
3 Brot
4 ein(en) Toast
5 Honig
6 ein Glas Tee
7 ein Glas Milch
8 eine Flasche Saft

• Was isst du?
• Was isst er / sie?
• Was trinkst du?
• Was trinkt er / sie?
 Ich esse / trinke
 Er / Sie isst / trinkt
• Um wie viel Uhr frühstückst du? / frühstückt er/sie?
 Ich frühstücke um halb sieben.
 Ich frühstücke um Viertel vor acht.
 Er frühstückt um Viertel nach sieben.

44, AH 0 10 - 13, G: 55
53
dreiundfünfzig

Resim 16: “Lern Mit Uns 1” adlı kitaptan konuşma aktivitesine yönelik bir örnek

7.2.2.3. Okuma

Yabancı dil öğretiminde gerekli becerilerin bir tanesi de okuma becerisidir. “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabımızda okuma becerisinin gelişmesine yönelik aktivitelere yer verildiğini ve bunun da ‘kitap okuyan kişi’ simgesiyle her bölümün başında belirtildiğini görmekteyiz.

Yukarıda bahsettiğimiz simgenin yer aldığı birinci ünitedeki “Koko komisch” başlıklı bölümün (S.8) okumaya yönelik olduğunu görmekteyiz. Öğrenciler, bir nevi çizgi roman şeklinde karşımıza çıkan bu bölümde Hans, Ali ve Koko adlı karakterlerin yer aldığı bir hikâyeyi okuma şansı elde etmektedirler.

“Wir Lesen” adlı bölümde (S.24) Elke, Metin ve Fatma hakkında bilgilerin yer aldığını görmekteyiz. İkinci üniteye karşımıza çıkan bu aktivitede adı geçen üç karakterin nereli oldukları, kaç yaşında oldukları, hangi adreste oturdukları ve şu anda ne yaptıkları hakkında bilgiler paylaşılmaktadır.

Üçüncü üniteye yer alan okuma etkinliğinde (S.40) Ina ve Erkan adlı öğrenciler hakkında kısa birer metin yer almaktadır. Münih ve İstanbul’da yaşamakta olan bu iki karakterin yaşları, aileleri ve boş zaman aktiviteleri hakkında bilgilerin yer aldığı bu iki metin ayrıca ilgili şehirlerden birer fotoğrafı da içermektedir.

“Du und Ich” başlığı altında dördüncü üniteye (S.55) “Eine Mutter und vier Kinder” adlı bir şiir karşımıza çıkmaktadır. Dört mevsimi konu alan bu üç kıtalık şiirde öğrenciler mevsimler hakkında bilgi edinmektedirler. Okuma simgesinin yer aldığı diğer bir bölümde ise (S.56) Sabi, Saba ve Sabo adlı üç robotun sipariş vermek üzere bir garsonla aralarında geçen diyalog yer almaktadır. Yiyecek ve içecek adları ile daha önce yer alan ifadelerin pekiştirilmesinin hedeflendiği bölüm tam sayfa olarak kitapta yer almaktadır.

Okuma etkinliğine iki farklı bölümde yer verilen diğer bir üniteye de beşinci üniteye. “Du und Ich” başlığı altında (S.71) yer alan bir tekerlemenin yanı sıra Özgün ve Hans adındaki iki çocuğun yaşadıkları yerler hakkında bilgiler verdikleri okuma parçası bu üniteye yer almaktadır. “So wohnen Özgün und Hans” başlığıyla “Wir

Lesen” bölümünde (S.72) yer alan bu okuma parçasında İstanbul’dan Özgün Kara ve Einsbach’tan Hans Schmidt adlı karakterlerin yaşadıkları evler ve evlerindeki odalar hakkında bilgiler verdikleri gözlenmektedir.

Altıncı ünite de yer alan “Kinderfest” adlı bölümde (S.87) 23 Nisan ulusal egemenlik ve çocuk bayramı hakkında bilgiler yer almaktadır. Atatürk’ün çocuklara armağan ettiği bu bayramla ilgili etkinliklere yer verilen bölüm okuma becerisinin geliştirilmesine yöneliktir.

Öğrencilerin tatilde neler yaptıkları ile ilgili diyalogların yer aldığı yedinci ünite de (S.104) Türk ve Alman öğrencilerin karışık olarak yer aldığı bir sınıfla karşılaşmaktayız. Söz konusu sınıfta gerek öğretmen, gerekse öğrenciler teker teker tatilde neler yapacaklarını söylemektedirler. Konu ile ilgili kısa bir alıştırmamızın da yer aldığı bu bölümde okuma aktivitesine yer verildiğini görmekteyiz.

Özetlersek, yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığımız okuma etkinlikleri neticesinde bu aktivitenin kitapta önemsendiğini söyleyebiliriz. Ayrıca ders kitabında yer alan tüm okuma aktiviteleri kasetle dinleme ile desteklenmekte olduğunu tespit ettik. Öğrencilerin yaş gruplarına uygun olarak karşımıza çıkan okuma metinlerinin boyutları da ideal niteliktedir.

Lektion 5

3.1 So wohnen Özgün und Hans.

WIR LESEN 3.

Özgün Kara
Çevreli Sokak 85/12
Emek-Istanbul

Ich lebe in der Stadt. Wir wohnen im Wohnblock. Der Wohnblock ist neu und modern. Er hat acht Stockwerke. Unsere Wohnung ist im dritten Stock.

Wir haben ein Kinderzimmer, ein Wohnzimmer, ein Schlafzimmer, eine Küche, ein Bad, eine Toilette und einen Flur.

Meine Schwester und ich schlafen, lernen und spielen im Kinderzimmer.

Hans Schmidt
Feldweg 28
Einsbach

Unser Haus ist im Dorf. Das Haus hat einen Garten. Im Garten sind Blumen und Bäume.

Unsere Zimmer sind im ersten Stock. Wir baden im Bad und essen im Esszimmer. Im Wohnzimmer sehen wir fern.

Koko hat einen Käfig im Wohnzimmer. Er kommt gern in mein Zimmer. Aber meine Mutter möchte das nicht so gern.

im ersten Stock
im Erdgeschoß

72
zweilundsiebzig

Resim 17: “Lern Mit Uns 1” adlı kitaptan okuma aktivitesine yönelik bir örnek

7.2.2.4. Yazma

Bir önceki bölümde incelediğimiz “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabının hiçbir ünitesinde doğrudan yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik aktivitelere rastlamamıştık. İlgili beceriye alıştırma kitabında yer verildiğinden bahsetmiştik. “Lern Mit Uns 1” adlı kitapta ise yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik alıştırmalar olduğunu görmekteyiz. Bunu ise ‘kalem-defter’ ibaresinin yer aldığı simgeden anlamaktayız.

Birinci üniteye yer alan “Wer ist das? Wie alt ist er/sie?” (S.4) adlı bölümde söz konusu simgeyi görmekteyiz. İlgili yerde hem Türk hem de Alman öğrenciler hakkında isim ve yaşları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Öğrencilerden söz konusu bilgilerle ilgili cümleler kurmaları istenmektedir. Bunu yaparken de yazma aktivitesinin kullanıldığını görmekteyiz. Ayrıca aynı üniteye yer alan bir telefon görüşmesinde (S.6) bırakılan boşlukların doldurulmasının istenmesi ve alıştırmalar kısmında (S.9) aralarında boşluklar bırakılan kelimelere gerekli harflerin yerleştirilmesinin istenmesi yine yazma becerisine yönelik etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili becerinin gelişmesine yönelik hazırlanmış bir bulmaca da (S.12) burada gösterebileceğimiz örnekler arasında yer almaktadır.

Yazma becerisinin önemsendiği bir diğer ünite olan ikinci üniteye “Wie heißen Sie?” adlı bölümde (S.22) yer alan diyaloglardaki boşlukların doldurulmasının istenmesi ve aynı şekilde alıştırmalar kısmında yer alan “Wo? → in—Woher? → aus” (S.26) adlı bölümde karşımıza çıkan boşluk doldurma alıştırmaları yazma becerisinin yer aldığı kısımlar olarak görülmektedir. Yazma aktivitesine yönelik olarak örnek gösterebileceğimiz “Woher kommt?” (S.28) adlı bölümde verilen bilgilerle öğrencilerden bireysel olarak cümle kurmaları istenmektedir.

Gerek “Schule” (S.33) gerekse “Monikas Stundenplan” (S.35) adlı bölümler üçüncü üniteye karşımıza çıkan yazma alıştırmalarıdır. Her iki bölümde de verilen bilgilerle cümleler yazılması istenmektedir. İlgili ünitenin alıştırmalar kısmında ise verilen ifadelerle cümle kurma ve boşluk doldurma aktivitelerine yer verildiğini görmekteyiz.

Dördüncü ünite “Wo isst du mittags?” adlı bölümde (S.52) öğrencilerden öğlenleri nerede ne yedikleri ve içtikleri ile ilgili cümleler kurulmaları beklenmektedir. Alıştırmalar bölümünde ise yemek siparişi ile ilgili ifadelerin yer aldığını görmekteyiz. Burada “Was passt wo?” (S.58) adlı alıştırmada yedi adet ifadenin ilintili oldukları resimlerin yanlarına yerleştirilmeleri istenmektedir.

Yazma becerisine yönelik beşinci ünite boşluk doldurma ve cümle kurma aktivitelerine yer verildiğini görmekteyiz. Bu ünite, öğrencilerden bölümde yer alan kişiler hakkında -nereden geldikleri, isim ve yaşları ile ilgili- bilgileri yazılı olarak ifade etmelerinin istendiğini (S.73) ve edatlarla ilgili boşluk doldurma alıştırmaların (S.75) yer aldığını söyleyebiliriz.

Altıncı ünite ise yazma becerisine yönelik aktivitelerin sadece alıştırmalar kısmında yer aldığını görmekteyiz. Telefon görüşmeleri ile ilgili diyalogların yer aldığı bölümde (S.89) bırakılan boşlukların doldurulması istenmektedir. İlginç bulduğumuz bir diğer aktivite ise “ie” ve “ei” harflerinin daire içine alınması istenilen alıştırmadır (S.91). Bu alıştırmada bir ağaç üzerinde yerleri karışık olarak verilen harflerden anlamlı kelimelerin yazılması istenmektedir. Yazılan her kelimedede yer alan “ie” ve “ei” harfleri ise daire içine alınması istenmektedir. Bu sayede oluşması muhtemel yazım hatalarının önüne geçilmek istenmektedir.

“Fatmas Tagesplan” adlı bölümle (S.98) Fatma adlı karakterin günlük planı ile ilgili bilgilerin yazılı olarak ifade edilmesi istenmektedir. Yedinci ünite karşımıza çıkan bu aktivitenin yanı sıra alıştırmalar bölümünde yer alan boşluk doldurma etkinlikleriyle yazma becerisinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

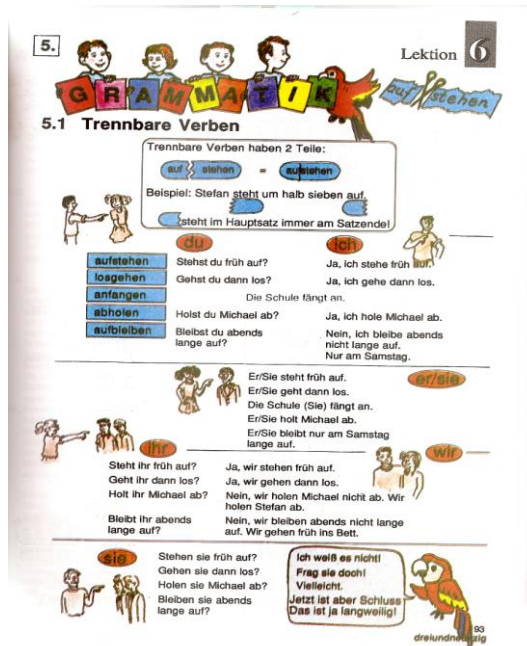
Özetle, yazma becerisinin “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabında önemsendiğini, buna yönelik alıştırmalara yer verildiğini, bunların da yazma simgesiyle belirtildiğini görmekteyiz. Ayrıca ilgili ders kitabının alıştırmalar kitabı ekindeki hemen hemen tüm alıştırmaların yazma simgesiyle yer alması söz konusu beceriye verilen önemin göstergesidir.

Resim 18: “Lern Mit Uns 1” adlı kitaptan yazma aktivitesine yönelik bir örnek

7.2.2.5. Dil Bilgisi

“Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabında dört temel becerinin yanı sıra dilbilgisine de ayrı bir önem verilmektedir. Öyle ki, her ünitenin sonunda “Grammatik” başlığı altında ilgili üniteye işlenen dilbilgisel yapılar hakkında bilgiler sunulmaktadır. Şahıs zamirleri, soru cümleleri, tekil-çoğul durumlar, iyelik zamirleri, fiil çekimleri gibi gramer konuları başlangıç düzeyinde ilgili kitapta yer almaktadır.

Resim 19: “Lern Mit Uns 1” adlı kitaptan dil bilgisi aktivitesine yönelik bir örnek

7.2.3. Kazanımlar ile ilgili bulgular ve değerlendirme

İlköğretim altıncı sınıflarda okutulmakta olan “Lern Mit Uns 1” adlı Almanca ders kitabı modern bilimin öngördüğü dinleme, duyduğunu anlama, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi yapılarına yer vermektedir. Öğrencilerin yaş gruplarına uygun bir şekilde tasarlanmış olan kitap, ilgi çekici şekilde canlı resimlerle resmedilmiştir. Herhangi bir yerinde dil düzeyini belirten ifadelerle rastlanmayan kitabın A1 düzeyinde konular işlediğini görmekteyiz.

Buradan yola çıkarak “Lern Mit Uns 1” adlı kitabın yukarıda da bahsettiğimiz gibi Avrupa Konseyi’nin yayımladığı ortak başvuru metninin A1 düzeyiyle ilgili hedeflediği (2001:35) aşağıdaki kazanımları içermektedir:

“Sıradan ve gündelik deyişlerle somut gereksinimleri karşılamayı hedefleyen son derece yalın ifadeleri anlayabilir ve kullanabilir. Kendini veya bir başkasını tanıtabilir ve bir kişiye, kendisiyle ilgili sorular -Örneğin oturduğu yer, ilişkileri, sahip olduğu şeyler, vb. üzerine- aynı türden sorulara yanıt verebilir. Eğer kendisiyle konuşan kişi yavaş yavaş ve tane tane kendisine yardımcı olacak biçimde konuşuyorsa, basit bir biçimde iletişim kurabilir.”

7.2.3.1. Dinleme

Başvuru metnine göre (2001:36), A1 seviyesindeki bir kişinin dinleme düzeyinin şu şekilde olması beklenmektedir:

“Eğer karşımdaki kişiler yavaş yavaş ve anlaşılır biçimde konuşuyorsa, kendimle, ailemle ve somut ve yakın çevrem konusundaki kolay sözcükleri ve çok bilinen deyişleri anlayabilirim.”

Bu ifadelerden yola çıkarak kitapta dinleme aktivitesine yeteri kadar yer verildiğini görmekteyiz. Fakat kitapla birlikte bir ses kasetinin olduğunu bilmemize rağmen, söz konusu kaseti bir türlü bulamamış olmamız ve yukarıda da bahsettiğimiz gibi yetkililerin böyle bir kaseti okullara yollamadıklarını söylemeleri ve bakanlığın ilgili web sayfasında ise bu kasetin içeriğine rastlanmaması dinleme aktivitesinin açıkça

göz ardı edildiğini göstermektedir. Oysaki dinleme etkinliği modern dil öğretiminde ilk sırada yer almaktadır.

7.2.3.2. Konuşma

Avrupa Konseyi Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni iletişimin vazgeçilmez koşullarından birisi olan konuşma becerisini önemsemektedir. İlgili metin (2001:36), A1 düzeyinde olan bir kişinin ise şu konuşma becerisine sahip olmasını beklemektedir:

“Karşımdaki konuşucunun cümlelerini daha yavaşça yinelemeyi veya yeniden oluşturmayı ve söylemeye çalıştığım şeyi düzeltmeyi kabul etmesi koşuluyla basit bir iletişim kurabilirim. Basit sorular, bildik konular ya da dolaysız bir gereksinim duyduğum şeyler üzerine sorular sorabilir ve bu türden soruları yanıtlayabilirim, oturduğum yeri ve tanıdığım kişileri betimlemek için basit deyimler ve tümceler kullanabilirim.”

Kitabımızı incelerken tüm ünitelerde konuşma becerisinin önemsendiğini ve buna yönelik etkinliklere yer verildiğini tespit etmiştik. İlgili aktivitelerin sonucunda A1 düzeyinde olan bir öğrencinin yukarıda öngörülen becerilere sahip olacağını söyleyebiliriz.

7.2.3.3. Okuma

Adı geçen başvuru metninde (2001:36), A1 düzeyi ile ilgili aşağıdaki kazanımların elde edilmesi gerektiği belirtilmiştir:

“Bildik isimleri, sözcükleri ve çok basit, söz gelimi ilanlarda, afişlerde ya da kataloglarda yer alan cümleleri anlayabilirim.”

Kitabımızın her ünitesinde yer almakta olan okuma parçaları neticesinde öğrencilerin yukarıda da belirtildiği gibi basit düzeydeki metinleri anlayacağı görülmektedir.

7.2.3.4. Yazma

Başvuru metnimizde (2001:36) A1 seviyesinde olan bir kişinin yazma düzeyinin aşağıdaki gibi olacağı yer almaktadır:

“Basit, kısa, örneğin bir tatil kartpostalı yazabilirim. Bir soruşturmaya ilişkin kişisel ayrıntıları verebilirim, söz gelimi adımları, ulusumu ve bir otel kayıt formuna adresimi yazabilirim.”

“Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabında, özellikle de ilgili kitabın alıştırmada ekinde bu becerinin önemsendiğini görmekteyiz. Öğrencilerden kendilerini, ailelerini ve üçüncü şahısları yazılı olarak tanıtmalarının istenmesi ve buna benzer etkinliklerle öğrencilerin yukarıda belirtildiği şekilde bir beceriye sahip olmaları beklenmektedir.

7.2.3.5. Dilbilgisi

Kitabımızın dilbilgisi ifadeleri ile ilgili genel bir giriş yaptığını, temel ifadelerle yer verdiğini, her üniteye hissettirmeden bir dilbilgisi konusunun işlendiğini görmekteyiz. Her ünitenin sonunda yer alan sayfalarda ise ilgili üniteye işlenen dilbilgisi “Grammatik” başlığı altında yer almaktadır. Ayrıca kitabın başında “Unsere Grammatik-Kiste” başlığı altında kitap süresince işlenecek dilbilgisi konularının Türkçe karşılıklarının yer alması, söz konusu kitapta dilbilgisel konulara yer verileceğine işaret etmektedir.

7.2.4. Kültürel öğeler (Lern Mit Uns 1)

Bilindiği üzere kültürlerarası yaklaşım yabancı dil öğretiminde dört temel becerinin yanı sıra kültürel ifadelerinde yer alması gerektiğini savunmaktadır. İncelediğimiz “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabıyla ilgili dört temel beceriyi ve dilbilgisi ile ilgili becerileri inceleyip değerlendirdikten sonra şimdi de araştırmamızın temelini oluşturan kültürel ifadelerin bu ders kitabına nasıl yansıtıldığını ele alacağız.

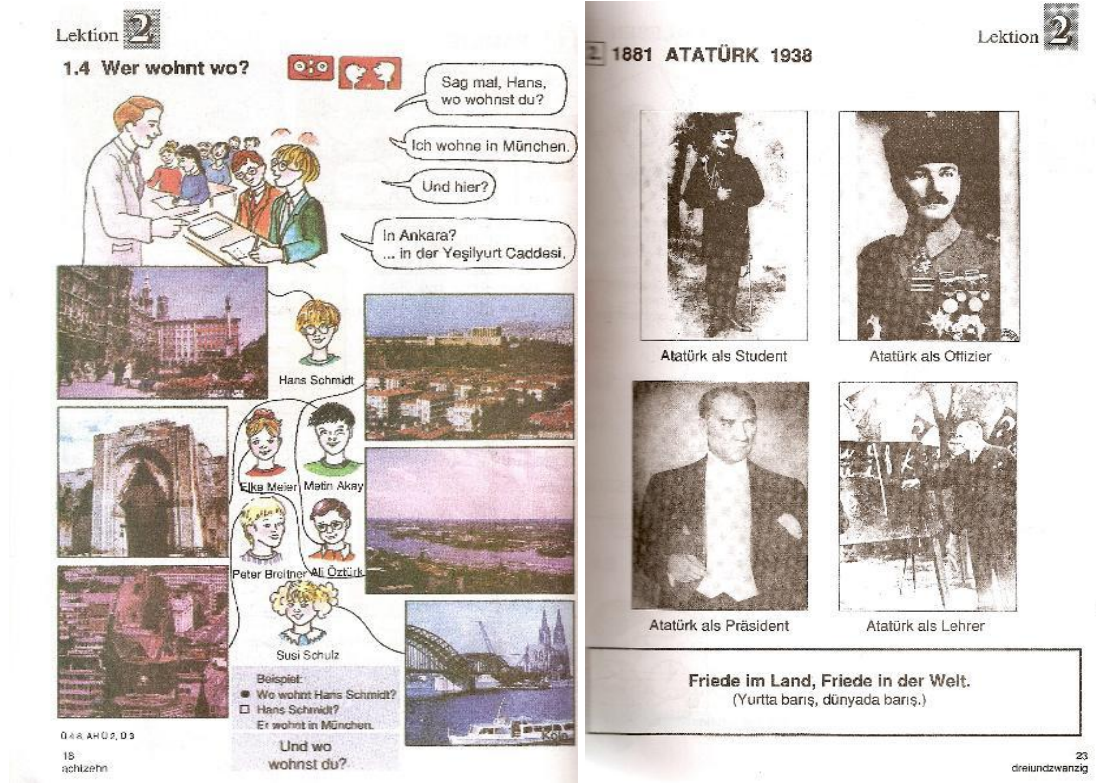
Kültürel ifadelerle ilgili bilgiler henüz birinci üniteye karşımıza çıkmaktadır. “Guten Tag! Ich bin Hans” (S.1) adlı bölümde Almanya’nın Münih şehrinden otobüsle

Ankara'ya gelen Hans ve Elke adlı kişileri karşılayan Ali ve Fatma karakterlerini görmekteyiz. İlgili sayfada Ankara'nın sembolleri olarak kabul edilen anıtkabir, kale ve tarihi bir konağın yanı sıra bir cami ve ayrıca modern binalar Türk kültürü hakkında göstergeleri öne çıkarmaktadır. Aynı ünite de karşılaşma esnasında kullanılan "Hallo", "Guten Tag" ve ayrılma esnasında kullanılmakta olan "Tschüss" gibi kavramlarla selamlaşma ve vedalaşma kültürüne yer verildiğini görmekteyiz. "Wer ist das? Wie alt ist er/sie?" (S.4) adlı bölümde ise "Und wer ist das?" sorusu altında bir Nasrettin hoca resmi çocuklar için ilgi çekici kültürel bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. İki kültürün karşılaştırılması ile ilgili belirgin bir örnek ise "Wir lernen Lieder" (S.7) başlığı altında yer almaktadır. Birinci ünite de karşılaştığımız bu etkinlikte Alman kültüründe sıkça karşılaştığımız "Bruder Martin" adlı çocuk şarkısı Alman bayrağıyla birlikte verilmiştir. Hemen altında ise Türk kültüründe çocukların vazgeçilmez şarkısı olan "Ali Babanın Çiftliği" adlı şarkının Türk bayrağıyla birlikte yer aldığını görmekteyiz. Öğrenilen bu şarkılar vasıtasıyla öğrencilerin Alman bayrağı hakkında fikir sahibi olmaları beklenmektedir.

Resim 20: "Lern Mit Uns 1" adlı kitabın 1. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

İkinci ünite de Almanca erkek ve bayan isimleri ve soy isimler “Familie” adlı bölümde (S.17) kültürel birer ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. Kim nerde oturuyor başlıklı bölümde ise (S.18) Alman ve Türk şehirlerini yansıtan fotoğraflara yer verilmektedir. Almanya’nın Münih, Berlin ve Köln şehirleri, Türkiye’nin ise Ankara ve Kayseri adlı şehirleri bu bölümde öğrencilere görsel olarak tanıtılmaktadır. Şehirlerle ilgili diğer bir aktivite de kitabımızın eki olan alıştırma kitabında yer almaktadır. Adı geçen kitabın ikinci ünitesinde (S.8) Münih, Hamburg, Köln, Edirne, Ankara, Kayseri ve Berlin adlı şehirler sembollerıyla birlikte aktarılmaktadır. Küçüklerin büyük insanlara karşı olan hitap kültürüne de değinildiğini gördüğümüz ünite de Almancada büyüklere karşı ve resmi durumlarda hitap ederken kullanılmakta olan “Sie” (siz) ifadesinin işlendiğini “Wie heißen Sie?” (S.22) başlığı altında görmekteyiz. “Atatürk” başlığı altında (S.23) ilgili ünite de Türk kültürüyle ilgili Atatürk’ün hayatından karelerin yer aldığı resimler aktarılmaktadır ve Atatürk’ün veciz bir sözü yer almaktadır.

Resim 21: “Lern Mit Uns 1” adlı kitabın 2. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

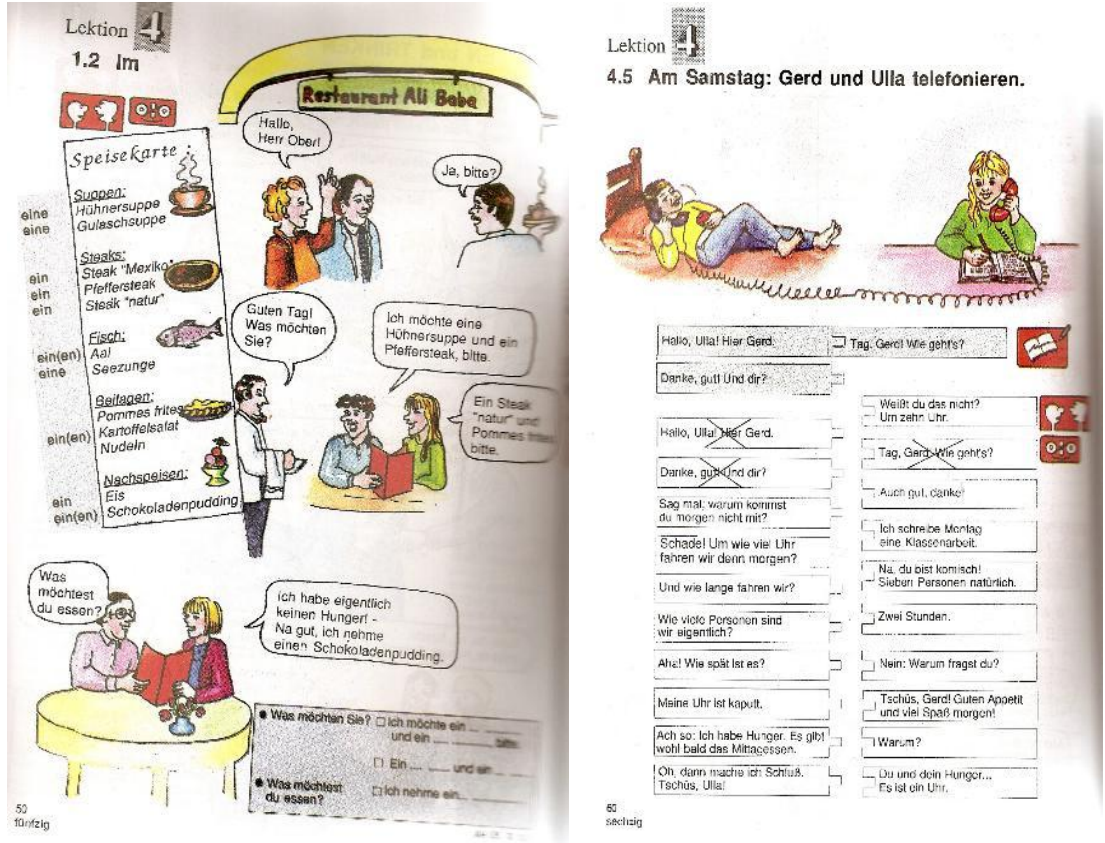
Berlin’deki Goethe Enstitüsünün yabancı dil olarak Almanca kursundan bir sınıfın yer aldığı üçüncü ünite de on bir ayrı ülkenin insanları tanıtılmakta ve

resimlerle onların görünüşlerine yönelik bilgilere yer verilmektedir (S.33). Bu vesileyle öğrenci adı geçen on bir kişinin isimleri, soy isimleri, ülkeleri ve geldikleri şehirler hakkında bilgi sahibi olacaktır. Bunun yanı sıra alıştırmalar kısmında on iki adet ülke isminin bir tabloda sıralandığını ve burada yer alan ülke adlarının yanı başındaki dünya haritasında yer alan yerlerle eşleştirilmesi istenmektedir. Üçüncü ünite de her iki kültürden bilgilere yer verilmektedir ve bir kültürel karşılaştırma söz konusudur. Örneğin “Till= te-i-el-el” adlı bölümde (S.39) kelimeleri harf harf söylemek amacıyla her iki toplumun kültüründen birer örneği yansıtan Till Eugenspiegel ve Nasrettin Hoca karakterlerine yer verilmektedir. Her iki karakterin aralarında geçen diyalog vasıtasıyla öğrenilen harflerin tek tek okunuşları eğlenceli hale getirilmeye çalışılmıştır. Bir diğer karşılaştırma da okuma bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Burada (S.40) Ina ve Erkan adlı karakterler kendileri ve yaşamları hakkında bilgiler vermektedirler. Bu okuma parçası altında Münih ve İstanbul’dan fotoğraflar yansıtılmaktadır. “Lern Mir Uns 1” adlı ders kitabının eki olan alıştırmalar kitabının üçüncü ünitesinde ise bir boşluk doldurma alıştırması yer almaktadır. “Antworte” başlığı taşıyan bu alıştırmada (S.13) Nasrettin Hoca’nın resmi yer almaktadır ve onunla ilgili yer alan soruların cevaplandırılması istenmektedir.

Resim 22: “Lern Mit Uns 1” adlı kitabın 3. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

“Restaurant Ali Baba” adında resmedilen bir restoranda karşımıza çıkan yemek menüsünde her iki kültürde yer alan yemeklerin isimleri yer almaktadır (S.50). Yemek kültürüyle ilgili dördüncü ünite de yer alan bu örneğin yanı sıra aynı ünite de (S.60) telefonda konuşma kültürünün aktarıldığı bir diyalogun yer aldığını görmekteyiz. Bu örnekte öğrenciler telefonda bir görüşmenin nasıl yapıldığı, nasıl selamlaşıldığı, nasıl vedalaşıldığı gibi konular hakkında bilgilendirilmektedir.

Resim 23: “Lern Mit Uns 1” adlı kitabın 4. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Beşinci ünitenin ilk sayfasında (S.65) karşımıza bir Almanya haritası çıkmaktadır. Söz konusu haritada nerelisin, köyün nerede bulunuyor gibi sorulara cevap vermek amacıyla Almanya'nın eyaletlerine, bazı şehirlerine ve bazı köylerine yer verildiğini görmekteyiz. Alistirmalar kısmında ise buna benzer olarak Türkiye haritasına yer verilmiştir (S.73) ve böylelikle bir karşılaştırma yapılmak istenmiştir. Bir diğer bölümde ise (S.71) taşıtlar hakkında bilgiler yer almaktadır. Otobüs, tramvay, tren ve bisikletlere yer verilirken Türk toplumuna özgü “dolmuş” hakkında da bilgiler paylaşılmaktadır. Her iki toplumun ulaşım kültürüyle ilgili karşılaştırmalı bir örnekte öğrencilerin okullarına nasıl gittikleri yer almaktadır.

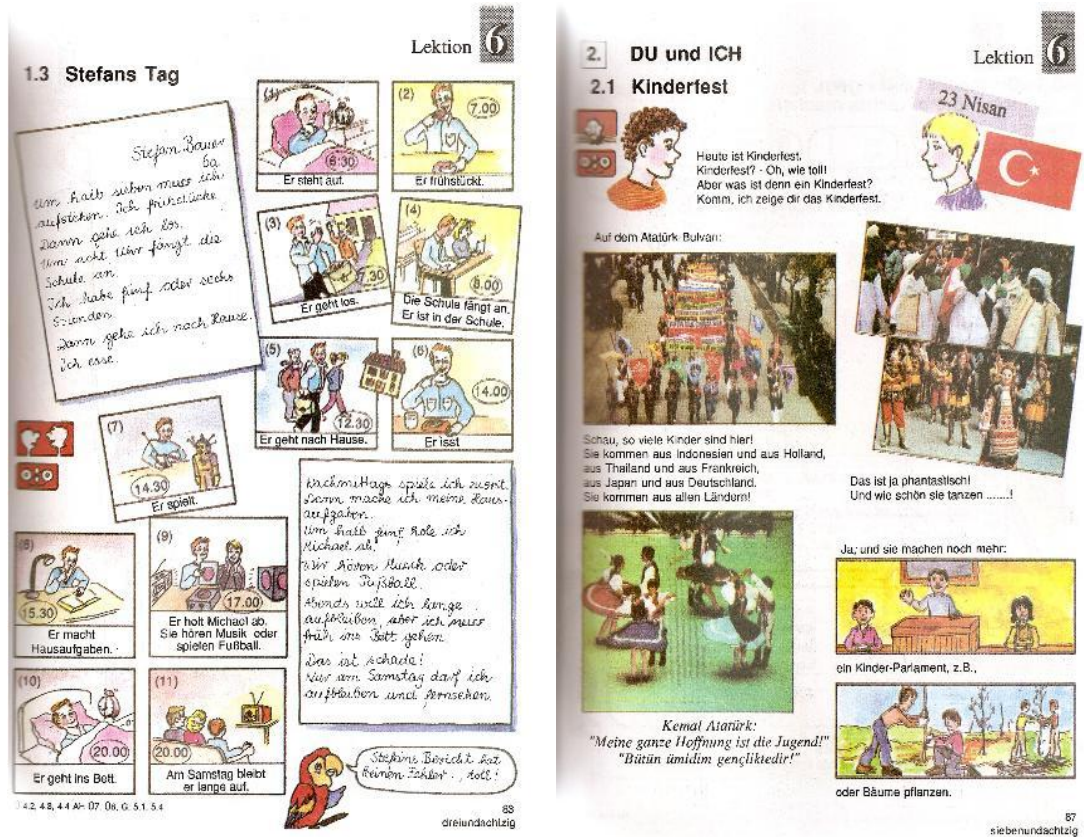
Öğrencilere okula servis, belediye otobüsü veya dolmuşla gittikleri hatırlatılırken, Almanya’da yaşlılarının Türk kültüründe nadir olan tramvay veya bisiklet gibi araçlarla da okula gittikleri bildirilmektedir. Alıştırma kitabının beşinci ünitesinde de bazı kültürel ifadeler yer verildiğini görmekteyiz. Söz konusu ünite (S.25) yer alan “Schreib ein Dialog!” adlı alıştırmada yiyecek-içecek siparişi ile ilgili bir diyalog oluşturulması istenmektedir. Bu sayede öğrenciler sipariş verme kültürünü de edinmiş olacaklardır. İlgili ünite ders kitabında olduğu gibi yine Almanya haritasına yer verilmekte (S.26) ve öğrencilerden cadde, köy ve şehir adlarını sınıflandırılmaları istenmektedir.

Resim 24: “Lern Mit Uns 1” adlı kitabın 5. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

“Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabının altıncı ünitesinde yer alan “Stefans Tag” adlı bölümde (S.83) Stefan adlı karakterin günlük yaşamı hakkında bilgiler yer almaktadır. Söz konusu bölümde öğrenciler Almanya’daki yaşlılarının günlük yaşamları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Saat kaçta kalktıkları, ne zaman okula gittikleri, ne zaman oynadıkları gibi aktiviteler hakkında edinecekleri bilgiler sayesinde öğrenciler bunları kendi hayatlarıyla karşılaştırma şansı elde

edebileceklerdir. Bu bölümde gözümüze çarpan bir başka nokta ise Stefan'ın okula günlük kıyafetiyle gittiğinin yer aldığı resimdir. Böylelikle Türk öğrenciler kendilerinin aksine Almanya'da okullarda üniforma giyme zorunluluğu olmadığını görmekteyiz. Türk kültürüyle ilgili karşımıza çıkan bir başka konu da 23 Nisan ulusal egemenlik ve çocuk bayramının yer aldığı sayfadır (S.87). İlgili sayfada dünyanın dört bir yanından çocuk bayramı için Türkiye'ye gelip gösteriler yapan çocukların resimlerine yer verilmektedir. Bunun yanı sıra çocuk meclisi gibi çocukların yaptıkları diğer etkinlikler de bu sayfada yer bulmaktadır. Alıştırma kitabının altıncı ünitesinde (S.34) ilginç bir alıştırma okulda ve evdeki kuralları yer almaktadır. Yazma aktivitesi altında okulda ve evde nelerin yapılmasına müsaade edildiği ve nelerin yapılmasına müsaade edilmediği hakkında öğrenciler tekrar bilgilendirilmektedirler.

Resim 25: “Lern Mit Uns 1” adlı kitabın 6. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Almanya'daki okulların not sistemleri ve karneleri gibi konular yedinci üniteye ön planda yer almaktadır. Ülkemizdeki nerdeyse tam aksine olan Alman not sistemi bu üniteye tanıtılmaktadır. Bunu “Ali hat eine Eins in Mathematik” (S.101)

adlı bölümde Hans ve Ali arasında geçen diyalogdan anlamaktayız. “Zensuren” adlı bölümde ise (S.103) Almanya’daki ve Türkiye’deki notların tek tek karşılaştırıldığı bir tablo dikkatimizi çekmektedir. Realschule Berlin adlı bir okulun altıncı sınıfına ait bir karne notları ile birlikte “Was hast du in Deutsch?” adlı bölümde (S.102) görülmektedir. Kendileri de altıncı sınıf olan öğrenciler söz konusu karneyi incelemek suretiyle Almanya’daki dersleri kendi dersleriyle karşılaştırma imkânı da bulabileceklerdir. Dikkatimizi çeken bir diğer konu da okuma etkinliği adı altında karşımıza çıkmaktadır (S.104). Burada yaz tatilinde neler yapacakları hakkında bilgiler veren öğrenciler yer almaktadır. Adının Peter olduğunu bildiğimiz bir öğrenci yaz tatilinde Almanya’da olacağını, orada gazete dağıtmak suretiyle çalışacağını ve akşamları müzik dinleyeceğini veya ders çalışacağını söylemektedir. Türkiye’de henüz 10–11 yaşlarında olan çocukların gazete dağıtmaları gibi bir gelenek olmamasına rağmen Almanya’da bu işi çocukların da yaptığı burada yansıtılmaktadır.

Lektion 7

1.7 Ali hat eine Eins in Mathematik.

Hans: Ali, geht es dir nicht gut?
Ali: Doch, doch, es geht!
Hans: Ist es die Mathe-Arbeit?
Ali: Ja, ich habe eine Eins!
Hans: Das ist doch prima!
Ali: Ja, in Deutschland. Aber nicht in der Türkei. Eine Eins in der Türkei ist sehr schlecht!
Hans: Oh, in Deutschland ist es umgekehrt: Eine Eins ist sehr gut, und eine Sechs ist sehr schlecht!
Ali: Das sag mal meinem Vater

Eine Arbeit eine Eins

Zwei-Arbeit eine Zwei

Peter fragt Fatma: Peter: _____ geht? Fatma: _____? Peter: _____? Fatma: Ja. Peter: Oh, das ist schlecht!

Elke fragt Metin: Elke: Metin, _____? Metin: _____? Elke: Ist _____? Metin: Ja. Elke: Oh, das ist schlecht!

101
einhunderteins

Lektion 7

1.8 Was hast du in Deutsch?

Klaus kommt mit seinem Zeugnis nach Hause.
Vater: Na, Peter. Hast du dein Zeugnis? Was hast du in Deutsch?
Klaus: In Deutsch? Eine Eins. Ich bin sehr zufrieden.
Vater: Und in Mathe?
Klaus: Es geht.
Vater: Und in Englisch?
Klaus: Englisch ist nicht so gut: eine Fünf. Und wie geht es dir im Büro, Vater?
Vater: Wie? Was? Im Büro? Natürlich gut!

Was hast du in? In sehr gut, eine Eins.
 In es geht, eine Drei.
 In nicht gut, eine Fünf.

Realschule Berlin

Klasse: *6a*

Schuljahr 19...../20.....

ZEUGNIS für		Aufmerksamkeit	
Dehagen	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Plett	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Rehagen	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Deutsch	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Englisch	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Mathematik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Biologie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Chemie	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</i>	<i>gut</i>
Physik	<i>sehr gut</i>	<i>sehr gut</</i>	

7.2.5. Kültürel öğeler ile ilgili bulgular ve değerlendirme

“Hallo, Kinder!” adlı ders kitabını incelediğimiz gibi yukarıda hakkında bilgiler sunduğumuz “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabında yer alan kültürel ifadeleri de Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni’nde yer alan “belli bir Avrupa toplumu için belirleyici özellikler olan kültüre bağlı özellikler” başlığı altındaki maddelerin yanı sıra Neuner’in ve Brooks’un belirttiği öğelerle karşılaştıracamız. Bunu yaparken de yine öğrencilerin yaş gruplarını göz önünde bulunduracağız. Belirttiğimiz gibi, henüz 10–11 yaşlarında olan öğrencilere Alman gece hayatı, ideolojiler, iş ortamındaki ilişkiler veya sağlık sistemi gibi konular hakkında bilgiler vermek gereksiz olacaktır.

“Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabının kültürel öğeler kapsamında; aile içinde yaşam, aileyi aşan daha geniş bir topluluk içinde yaşam, yerleşim, boş zamanların değerlendirilmesi, zamanla ilgili deneyimler, yaratıcı olma, hayal gücünü geliştirme, selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırma, kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmi durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplar, gelenekler, efsaneler, hikâyeler, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları, evde, okulda vb. yerlerdeki kurallar, festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri, tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, tatilde yapılanlar, oyunlar, ev hayvanları, telefon konuşmaları, arkadaşlık ilişkileri, randevu verilmesi ve randevuya geliş saatleri, birini bir yere davet etme, dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerler, oyun alanları, ulaşım, yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı, ulusal bayramlar, boş zaman etkinlikleri, barınma olanakları, mizah ve vedalaşma gibi kültürel ifadelerle yer verdiğini tespit ettik.

İncelediğimiz ders kitabının bütün bu kültürel etkinliklerin yanı sıra; hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkilere, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorulara, kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklara, bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalara, temizlik standartlarına, yarışmalara, sporlara, trafiğe, radyo ve televizyon programlarına, mektup yazmaya, evde yenen yemeklere, masadaki oturma düzenine, yemekteki konuşmalara, tiyatroya, sinemaya, müzelere, sergilere, hayvanat bahçelerine ve beden diline yer verilmediğini ortaya çıkardık.

Yukarıda bulgulara yer verdiğimiz “Lern Mit Uns 1” adlı Almanca ders kitabında yer alan bazı kültürel öğelerin değerlendirilmesi gerekirse, birinci ünite de öğrenciler “Bruder Martin” ve “Ali Babanın Çiftliği” şarkılarını karşılaştırarak öğrenmektedirler. Bu sayede öğrencilerin kendi kültürlerine de farklı bir bakış açısından bakmaları sağlanmaktadır.

İkinci ünite de Alman ve Türk şehirlerinden fotoğraf karelerinin yer alması neticesinde öğrenciler hem kendi ülkelerinin şehirleri hem de Alman şehirleri hakkında bir ön bilgi sahibi olmaktadır ve bunları karşılaştırma olanağı elde edebilmektedirler.

Alman çocukluk kahramanı Till Eugenspiegel ve Nasrettin Hoca'nın üçüncü ünite de karşılaştırılması neticesinde öğrenciler Alman toplumunda kendilerinininkine benzer bir çocukluk kahramanının olduğu kanısına varacaklardır.

Dördüncü ünite de yer alan yiyecek-içecek adları ve sipariş verme kültürü ile ilgili öğrenecekleri ifadeler neticesinde öğrenciler ilgili ülkede bu tarz bir durumla karşı karşıya kaldıklarında zorlanmayacaklardır.

Öğrenciler, Almanya'daki yaşlılarının okullarına bisikletle gidebildiklerini beşinci ünite de öğrenmekte ve ülkemizde böyle bir geleneğin olamaması nedeniyle bu durum hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bunun yanı sıra mevcut haritalardan yararlanarak Almanya ve Türkiye'nin belli başlı şehir adlarını öğrenebilmektedirler.

Boş zaman aktivitelerini yer aldığı altıncı ünite de ise öğrenciler Almanya'da yaşayan çocukların günlerini nasıl geçirdiklerini görmekte ve bunu kendi gündelik yaşamlarıyla kıyaslama olanağı elde etmektedirler. Adı geçen ünite de 23 Nisan çocuk bayramının ne olduğunu ve bunun çocuklar için ne ifade ettiğini birde Almanca olarak öğrenen öğrenciler kendi kültürleriyle ilgili bilgi edinmektedirler.

Kendi kültürüyle ilgili bilgi edinmenin önemine değinen Pehlivan (2007:18), Tapan'ın görüşünden yola çıkarak öğrencinin kendi dünyası, yaşam biçimi, kültürü ile ilgili bilgileri yabancı dilde karşısındakine aktarabilecek duruma gelebilmesinin de önemle üzerinde durulması gereken bir nokta olduğunu aktarmaktadır. Ona göre öğrenci

önce kendisinde olanı bilmeli, yorumlayabilmeli, yabancı dilde karşısındakine sunabilmelidir.

Son ünite olan yedinci ünite öğrenciler Alman not sistemi hakkında bilgi edinmektedirler. Türkiye'deki sistemin tam tersi olan Alman not sistemini bilmenin öğrencilerin dikkatini çekeceği kesindir. Ayrıca öğrenciler burada yer alan Alman okuluna ait bir karneyi ve Alman not sistemini kendilerinininkiyle karşılaştırma olanağı da bulacaklardır.

Gerek dinleme, konuşma, okuma, yazma, gerekse kültürel kazanımları tüm bu bulguların ışığında değerlendirirsek, “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabının modern bilimin öngördüğü yukarıdaki dört temel beceriye yer verdiğini görmekteyiz. Fakat ses kasetinin olmaması nedeniyle bu kitabın istenilen başarıyı yakalaması imkânsızdır.

Kültürel ifadelerin ise çok detaylı olmamakla birlikte ilgili kitapta yer bulduğunu söyleyebiliriz. Gerek Alman, gerekse Türk şehirlerinin fotoğraflarına yer verilmiş olmasına rağmen ilgili şehirler hakkında neredeyse hiç bilgi verilmemesi burada bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Kısada olsa bilgiler verilmesi öğrencilerin genel kültürleri açısından daha olumlu sonuçlar doğuracağı kesindir.

Her iki kültürün çocukluk kahramanlarına yer verilmiş olması öğrencilerin dikkatlerini çekmeye yönelik ilgi çekici aktiviteler olarak görülmektedir. Kitapta yer alan şarkıların ise her iki kültürde var olan karşılıklarıyla verilmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Örneğin birinci ünite Almanca “Bruder Martin” olarak karşımıza çıkan çocuk şarkısı “Ali babanın çiftliği” şarkısıyla karşılık bulmuştur. Oysa “Bruder Martin” şarkısı Almanya'nın yanı sıra birçok ülkede kullanılan neredeyse uluslararası bir çocuk şarkısıdır. Ülkemizde ise bu şarkı; “Tembel çocuk, tembel çocuk, haydi kalk, haydi kalk, işte sabah oldu, işte sabah oldu, gün doğdu, gün doğdu.” şeklinde karşılık bulmaktadır. Her iki dilde karşılığı olan şarkıların yer almasının gerek ilgi çekicilik, gerekse karşılaştırma olanağı açısından daha verimli olacağını söyleyebiliriz.

Bir önceki bölümde incelediğimiz “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabında olduğu gibi burada da Atatürk sayfalarının siyah-beyaz renkte yer alması tamamı renkli olan

kitapta yapay durmaktadır. İlgili fotoğrafların renklendirilerek yer alması öğrencilerin ilgilerini daha fazla çekecektir. Bunun yanı sıra söz konusu kitapta Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'nin öngördüğü şekilde ilgili dil düzeyinin (A1) açık bir şekilde ifade edilmesi gerekmektedir.

Özetlersek “Lern Mit Uns 1” adlı Almanca ders kitabının kültürlerarası yaklaşımın öngördüğü kültürel öğelere genel hatlarıyla yer verdiğini söyleyebiliriz. İlgili kitabın, içerisinde yer alan kültürel konuların içeriklerinin çocukların ilgi alanlarına göre daha fazla doldurulmasıyla ve gerek Almanya, gerek Türkiye, gerekse dünyadaki gelişmeler doğrultusunda her baskısında güncellenmesiyle, ayrıca kâğıt ve baskı kalitesinin geliştirilmesiyle daha etkili olacağı kanaatindeyiz.

7.3. “Deutsch ist Spitze” Adlı Ders Kitabının Kültürlerarası Yaklaşım Bağlamında İncelenmesi

Kültürlerarası yaklaşım bağlamında incelemeye çalışacağımız son kitap ise Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi uyarınca 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Anadolu liseleri-Fen liseleri ve yabancı dil ağırlıklı liselerin 10. sınıflarında ikinci yabancı dil olarak Almanca dersi için okutulması istenen “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabıdır.

Adı geçen kitap, orta öğretim 10. sınıflara Almanca öğretilmesine yönelik olarak Heidi Glause, Sema Göznek, Meryem Kalkan Özoğluöz, Veli Öz, Oya Pıtraklı ve Elfriede Spangenberg tarafından yazılmıştır. Editörü: İbrahim Bükel, Dil Uzmanı: Emrullah Ayık, Görsel Tasarımcısı: Nilgün Oral, Ölçme ve Değerlendirmecisi: Çetin Toraman, Program Geliştirme Uzmanı: Serap Yalçın Güler ve Rehberlik Uzmanı: Sevda Aslan olan ders kitabı A4 boyutundadır. 117 sayfadan oluşan ders kitabı 2009 yılında MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığının ilgili kararınca İstanbul’da birinci defa basılmıştır. Kitapla birlikte aynı adı taşıyan birde çalışma kitabı mevcuttur. Söz konusu çalışma kitabı 132 sayfadan oluşmaktadır ve ders kitabında görevli aynı ekip tarafından yazılmış ve düzenlenmiştir. Kitapla birlikte bir öğretmen kılavuz kitabı ve bir ses CD’si mevcuttur.

7.3.1 “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabı

İnceleyeceğimiz ders kitabının ön kapağında yeşil fon üzerinde kız ve erkek öğrencilerin yer aldığı bir fotoğraf yer almaktadır. Söz konusu fotoğrafta yer alan öğrenciler okul üniformalarıyla karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra A1 düzeyinde olan kitabın ön kapağında Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni’nin öngördüğü şekilde ilgili dil düzeyi yer almaktadır.

Giriş sayfalarında Türk bayrağı altında İstiklal Marşı, renkli Atatürk fotoğrafı ve Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi bulunmaktadır. İçindekiler kısmından sonra yer alan “Klassenzimmerdeutsch” (S.10) başlığı altındaki sayfada Almanca dersinde sınıf içinde kullanılacak ders araçlarının Almanca karşılıkları verilmiştir. Derste sık kullanılan dinleme, okuma ve konuşma ifadelerinin burada yer alması, dersin Almanca işleneceğini göstermektedir. Bu nedenle üniteler içerisinde yer alan “unutma” başlığındaki uyarı ve hatırlatma cümlelerinin dışında ders kitabı tamamen Almanca yazılmıştır. “Symbole” adı altındaki bir diğer sayfada ise (S.9) kitap içerisinde yer alan aktivitelerin hangi becerilere yönelik olduğunu gösteren resimlerin açıklamaları yapılmıştır.

Ders kitabıyla ilgili söyleyebileceğimiz diğer bir konu ise bütün ünitelerin başında, ilgili üniteye işlenecek konular hakkında bir ön bilgi niteliğinde fotoğraflara yer verilmesi ve onlarla ilgili bir fikir alışverişi yapılmasının istenmesidir. Burada yer alan dinleme aktiviteleriyle de ünite içerisinde yer alacak konular ile ilgili ön bilgilerin edinilmesi hedeflenmektedir. Ünitelerin sonlarında ise bir kişisel değerlendirme formu yer almaktadır. Öğrencilerden gülen adam, üzgün adam gibi ikonlarla bu formda yer alan kazanımlarla ilgili soruları cevaplamaları istenmektedir. Buradan çıkacak sonuca göre ise öğrenci ya başarısız olduğu konuları tekrar etme ya da bir sonraki üniteye geçme konusunda yönlendirilmektedir.

Önceki bölümlerde incelediğimiz “Hallo, Kinder!” ve “Lern Mit Uns 1” adlı ders kitaplarının aksine “Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın kâğıt ve baskı kalitesinin yeterli olduğunu belirtebiliriz.

Altı üniteden oluşan kitabın içindekiler kısmında yer alan ünite isimleri aşağıdaki gibidir:

- 1- “Das sind wir!”
- 2- “In der Schule”
- 3- “Zu Hause”
- 4- “Freizeit ist toll”
- 5- “Besondere Tage”
- 6- “Aktiv sein”

Resim 27: “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabının ön kapağı

7.3.2. Kazanımlar (Deutsch ist Spitze!)

Genel bilgilere kısaca değindikten sonra kitabımızın modern dil öğretiminin öngördüğü dinleme, konuşma, okuma ve yazma kazanımlarının yanı sıra dil bilgisi ile kültürel öğelere ve bunlarla ilgili aktivitelere ne derece yer verdiğini belirlemeye çalışacağız.

7.3.2.1. Dinleme

Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nın ilgili web sayfasında (<http://yayim.meb.gov.tr/cd.htm>) ders kitabı ile ilgili olarak yer alan ses kayıtlarını incelediğimizde kitabın bütünün işitsel olarak yansıtıldığını görmekteyiz. Yukarıda da belirttiğimiz gibi semboller sayfası altında yer alan kulak simgesi hangi etkinliğin dinlemeye yönelik olduğunu göstermektedir. Bu nedenle ilgili sembol dinlemeye yönelik alıştırmaların yanında yer almaktadır.

Birinci ünite de “Guten Tag! Wie geht es dir?” başlığı altında (S.14) Almanca selamlaşma ifadelerinin ön plana çıkarıldığı bir diyalog öğrencilere dinletilmektedir. Vedalaşma esnasında kullanılan ifadeler ise “Tschüs! Bis später!” adlı bölümde (S.15) dinletilmektedir. “Wer bist du?” (S.16) ve “Die Adresse und die Telefonnummer” (S.17) adlı bölümlerde ise Alman öğrencilerin kendilerini tanıtmaları ve adres, telefon gibi bilgileri iletmeleri ile ilgili dinleme aktiviteleri gerçekleştirilmektedir. “Lesetexte” adlı bölümde ise (S.18) gerek Alman alfabesi, gerekse sayıların Almanca isimleri işitsel olarak yer almaktadır. Düzgün bir konuşma ve telaffuz için ise yine aynı bölümde yan yana gelen bazı harflerin okunuşları dinletilmektedir.

Okul derslerinin ve eşyalarının yer aldığı ikinci ünite de saat ile ilgili kavramların öğretilmesi de hedeflenmektedir. “Der Stundenplan der Klasse 10 B” (S.23) adlı bölümde Almanya'daki bir okulun 10. sınıfının haftalık ders programı yer almaktadır. Adı geçen ders programında yer alan dersleri öğrenen Türk öğrenciler, bunların telaffuzları hakkında da dinleme aktivitesiyle bilgi sahibi olmaktadır. Okul araç ve gereçlerinin tanıtıldığı “... in der Schultasche” (S.23) adlı bölümde okulda kullanılmakta olan kalem, defter, silgi gibi eşyalar Almanca olarak öğrencilere dinletilmektedir. “Wie spät ist es?” başlıklı bölümde (S.24) ise saatler, saati sorma ve söyleme şekilleri ve bunlarla ilgili diyaloglar dinletilerek dinleme aktivitesine yer verilmektedir. Hem ders isimlerinin hem de saat kavramlarının yer aldığı diyalog (S.25), ünite de işlenen konuların pekiştirilmesini hedeflemekte ve yine işitsel olarak desteklenmektedir.

Diğer ünitelerde olduğu gibi üçüncü ünite de bütün etkinliklerin işitsel olarak verildiğini görmekteyiz. Dinlemeye yönelik olan sembolü “Lesetext” bölümünde yer

alan “Familien-Rock’n Roll” (S.34) aldı şarkı etkinliğinde görmekteyiz. Sayıların ve aile fertlerinin birlikte yer aldığı eğlenceli bir şarkıyla hem öğrencilerin ilgileri çekilmeye çalışılmış, hem de kısa bir tekrar gerçekleştirilmiştir.

Almanya’da yaşamakta olan lise düzeyindeki öğrencilerin günlük yaşamları hakkında ifadelerin yer aldığı dördüncü bölümde Laura adındaki bir kız öğrencinin hafta içi ve hafta sonunda gerçekleştirdiği günlük aktiviteler konu edilmektedir (S.38). Resimlerle karşımıza çıkan bölüm işitsel olarak da desteklenmektedir. “Mein Hund Felix” başlıklı bölümde ise (S.39) Laura’nın köpeği Felix hakkındaki anlatımı öğrencilere Laura’nın sesinden dinletilmektedir. Aynı üniteye yer alan “Im Eiscafé” adlı bölümde (S.41) bir arkadaş grubunun bir garsona nasıl sipariş verdiğinin öğrencilere dinletilmekte olduğunu görmekteyiz.

Dinleme aktivitesine yönelik sembolü gördüğümüz beşinci üniteye (S.46) Laura adlı karakterin doğum gününe yönelik hazırladığı bir davetiye yer almaktadır. İlgili davetiyede yer alan ifadeler öğrencilere dinletilmekte ve bir sonraki alıştırmada ise Laura’nın Nora adlı arkadaşının ona nasıl cevap yazacağı yine işitsel bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Spor dalları ve seyahatlerle ilgili bilgilerin yer aldığı altıncı üniteye Philipp adında bir kişiyle yapılan röportaj öğrencilere dinletilmektedir. Bir takımda basketbol oynayan Philipp’e kaç yıldır basketbol oynadığı, basketbol haricinde ne gibi etkinlikler yaptığı gibi sorular yöneltilmektedir.

Özetlersek, “Deutsch ist Spitze!” adlı kitapta dinleme aktivitesinin modern bilimin öngördüğü şekilde neredeyse kitabın bütün bölümlerinde yer aldığını tespit ettik. Diğer bir ifadeyle, kitapta sadece dinleme simgesinin yer aldığı değil, bütün bölümlerin dinlenebildiğini görmekteyiz. Kitabın son kısmında “Lieder auf einen Blick” adlı bölümde (S.109) yer alan Almanca şarkılarının ise ses CD’sinde yer almaması bir eksiklik olarak görülmektedir.

Basketball macht Spaß **6B**

① Philipp spielt in einer Mannschaft Basketball.

Interview:

- ⊗ Philipp, seit wann spielst du Basketball?
- ⊗ Ich spiele seit vier Jahren Basketball.
- ⊗ Basketball ist ein Mannschaftssport. Was gefällt dir daran besonders?
- ⊗ Es gefällt mir sehr gut, weil ich in einer Gruppe Sport treiben kann. Man findet immer gute Freunde beim Spielen.
- ⊗ Wie ist das bei den Mannschaftsspielen?
- ⊗ Die Mannschaftsspiele sind natürlich sehr wichtig. Ich spiele gern gegen eine andere Mannschaft.
- ⊗ Gewinnt deine Mannschaft immer?
- ⊗ Nein, man kann nicht immer gewinnen. Man muss auch verlieren können. Wichtig ist das Spiel. Wir freuen uns immer auf das nächste Spiel.
- ⊗ Triffst du deine Basketball-Freunde auch zu Hause?
- ⊗ Ja, meine Freunde kommen oft zu mir. Manchmal üben wir am Korb, und manchmal machen wir etwas anderes.
- ⊗ Was macht ihr noch?
- ⊗ Zum Beispiel fahren wir auch Skateboard oder wir spielen Karten.

Resim 28: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitaptan dinleme aktivitesine yönelik bir örnek

7.3.2.2. Konuşma

Başarılı bir dil öğrenimin gerçekleşmiş olması için öğrencinin konuşma becerisi gelişmiş olmalıdır. Dilin teorik yönlerini bilen, fakat kendini ifade edemeyen, konuşamayan kişi başarılı sayılmamaktadır. Bu düşüncelerden yola çıkarak inceleyeceğimiz “Deutsch ist Spitze” adlı ders kitabının konuşma becerine yönelik ne gibi aktivitelere yer verdiğini tespit etmeye çalışacağız. Konuşan kişi ve karşılıklı konuşan iki kişi sembollerinin konuşmaya yönelik aktiviteleri ifade ettiğini “Symbole” adlı sayfada yer alan açıklamalardan (S.9) anlamaktayız.

Bütün bölümlerinde konuşma aktivitesinin önemsendiğini gördüğümüz birinci ünite de öğrencilerden birbirlerini selamlamaları ve birbirleriyle vedalaşmaları ile ilgili karşılıklı diyaloglar kurulmaları istenmektedir (S.14-15). Kendilerini tanıtmaları (S.16), adres ve telefon numaralarını ifade etme (S.17), alfabeyi ve sayıları dile getirme (S.18) gibi alıştırmalar hep konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerdir. Liselerde ikinci yabancı dil olarak okutulmakta olduğunu belirttiğimiz kitapta

dikkatimizi çeken bir nokta ise İngilizcedeki Almancaya benzer kelimelere yer verilmiş olması (S.16) ve bunların telaffuzlarının farklı olduğunun bildirilmesidir. “Aussprache und Betonung” adlı bölümde ise (S.18) düzgün bir telaffuz ve vurgulama için bazı örneklere yer verilmektedir.

İkinci ünite “Was hast du heute?” (S.22) ve “Schulsachen” (S.23) adlı bölümlerde gerek konuşma, gerekse duyduğunu tekrar etme gibi aktivitelerin konuşma becerisine yönelik olduğunu görmekteyiz. Özellikle saat hakkında konuşma (S.24) ve soru sorma şekillerini kapsayan diyalogların yoğun olarak karşımıza çıktığı “Wie spät ist es?” (S.24) ve “Wann beginnt die Deutschstunde?” (S.25) adlı bölümlerde öğrenciler yine konuşmaya teşvik edilmektedir. Ünite son bölümünde yer alan fıkraların (S.26) öğrenciler tarafından tekrar edilmesinin ve öğrencilerden fıkralar hakkında konuşmalarının istenmesi, konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik aktivitelerdir.

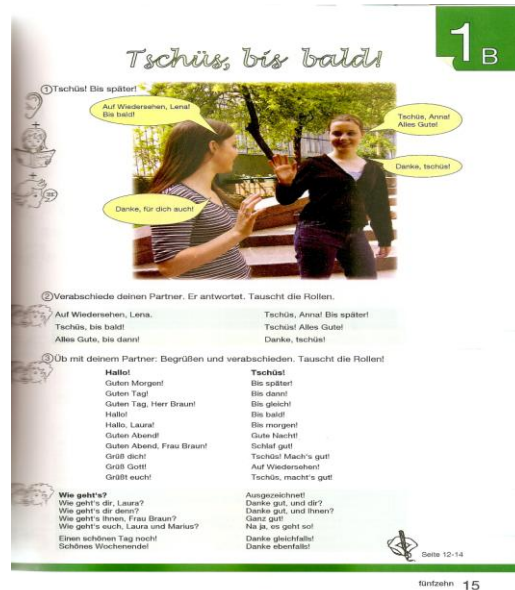
“Zu Hause” adlı üçüncü ünite öğrencilerden kendi aile fertlerini sözlü olarak tanıtmaları (S.30) ve “So kann man aussehen” bölümünde (S.31) yer alan Braun ailesi üzerine konuşmaları istenmektedir. Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik karşımıza çıkan bir diğer aktivitede ise (S.32) öğrencilerden kendi evleri ve odaları hakkındaki bilgilerini paylaşmaları istenmektedir. Bir diğer noktada Laura ve Marius adlı öğrencilerin midye, kart, kaktüs ve poster koleksiyonlarının olduğu ifade edilmekte (S.33) ve öğrencilerden kendi koleksiyonları hakkında konuşmaları istenmektedir.

Laura adlı kız öğrencinin günlük yaşamından aktivitelerin aktarıldığı dördüncü ünitenin “Von morgens bis abends” (S.38) ve “Mein Hund Felix” (S.39) adlı bölümlerinde konuşma aktivitesine yer verildiğini tespit ettik. Söz konusu bölümlerde öğrencilerden sabahtan akşama kadar neler yaptıkları konusunda bir diyalog kurmaları ve hobileri hakkında birbirlerine sorular yöneltmeleri istenmektedir. Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik bir diğer alıştırmaya ise ilgili ünitenin “Im Eiscafé” (S.41) adlı bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Burada öğrencilerin günlük hayatta da karşılaşmaları muhtemel olan sipariş verme ve bir ürünün fiyatını sorma konusunda konuşmaları istenmektedir. Aynı bölümde ayrıca öğrencilerden Almanya’daki Café ve Türkiye’deki kahvehaneler arasındaki farklar hakkında konuşmaları beklenmektedir. “Fast food” başlıklı okuma parçasının sonunda ise (S.42) öğrencilerden ne tür yemekleri tanıdıkları ve sevdikleri konusundaki düşüncelerini dile getirmeleri istenmektedir.

Beşinci ünite, bilgisayarda metinler yazıp yazamadıkları hakkında öğrencilerin arkadaşlarına sorular yönelmeleri arzulanmaktadır (S.46). Bunun yanı sıra ne zaman doğum günlerinin olduğu, doğum gününde hediye olarak ne istedikleri (S.47) gibi soruların da sınıfta sorulmasının istenmesi konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik aktiviteler olarak karşımıza çıkmaktadır. Şans getirdiğine inanılan semboller, cisimler (S.48) hakkında sınıf içerisinde konuşulmasının istendiği ve “nasılsın?”, “kendini nasıl hissediyorsun?” gibi günlük konuşma kalıplarının cevaplandırılmasının istendiği alıştırmaların (S.49) konuşmaya yönelik olduğunu söyleyebiliriz.

Son ünite olan altıncı ünite, hangi spor dallarıyla uğraştıkları (S.54) konusunda öğrencilerin konuşmaları istenmektedir. “Basketball macht Spaß“ adlı bölümde yer alan metin hakkında sorular sormalarının ve cevaplamalarının istenmesi yine konuşma becerisinin önemsendiğini göstermektedir. Altıncı ünite, ayrıca seyahat ile ilgili konular yer almaktadır. Söz konusu konularda hangi araçlarla seyahat etmelerini sevdikleri ve hangilerini sevmedikleri konusunda öğrencilerin konuşmalarının istendiğini görmekteyiz.

Özetlemek gerekirse “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabında konuşma becerisinin önemsendiğini ve her fırsatta kitapta yer alan konular hakkında öğrencilerin önbilgilerine, duygu ve düşüncelerine yer vermek amacıyla öğrencilerin konuşmaya teşvik edildiğini söyleyebiliriz.

Resim 29: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitaptan konuşma aktivitesine yönelik bir örnek

7.3.2.3. Okuma

Başarılı bir dil öğretiminin gerçekleşmiş olması için kişinin kendi dil seviyesinde yazılmış bir metni okuyabilmesi ve anlayabilmesi gerekmektedir. “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabında bu beceriye yer verildiğini kitap okuyan kişi simgesinden anlamaktayız. Söz konusu simge özellikle diyaloglarda ve okuma metinlerinde karşımıza çıkmaktadır.

Birinci üniteye yer alan “Guten Tag! Wie geht es dir?” (S.14) ve “Tschüs! Bis später” (S.15) başlıklı bölümlerde yer alan selamlaşma ve vedalaşma ile ilgili diyalogların yanında okuma simgesinin yer aldığını görmekteyiz. Okumaya yönelik bir başka etkinlikte ise telefon numarası ve adres ile ilgili bilgilerin ele alındığını (S.17), alfabe ve sayıların yer aldığı “Lesetexte” adlı bölümde (S.18) ise başlangıç düzeyinde okuma ile ilgili aktivitelere yer verildiğini görmekteyiz.

Gerek ders isimleri ile ilgili bilgilerin yer aldığı ders programında (S.22), gerekse okuldaki araç-gereçlerin Almanca adlarına yer verildiği “...in der Schultasche” adlı bölümde (S.23) okuma simgesini görmekteyiz. Ayrıca saatler ile ilgili alıştırmalarında (S.24) okuma becerisine yönelik olarak karşımıza çıktığını söyleyebiliriz. Her ne kadar okuma simgesine yer verilmediğini görsek de “Lesetexte” adlı bölümde (S.26) yer alan fıkraların okuduğunu anlamaya yönelik bir bölüm olduğunu anlamaktayız.

Üçüncü üniteye yer alan “Familien-Rock’n Roll” adlı şarkının sözlerinin yer aldığı “Lesetext” adlı bölümde (S.34) ilgili simgeye yine rastlamamaktayız. Buna rağmen bu bölümün dinleme becerisinin yanı sıra okuma becerisinin de geliştirilmesine olumlu katkıda bulunacağını söyleyebiliriz.

“Von morgens bis abends” (S.38), “Einkaufen und kochen” (S.40) ve “Im Eiscafé” (S.41) adlı bölümler, dördüncü üniteye okuma simgesiyle birlikte yer almaktadır. Her üç bölümde okumaya yönelik olarak öğrencilere sunulan aktiviteler birkaç kelimedenden oluşacak kadar kısadır. Oysa “Mein Hund Felix” adlı bölümde yer alan (S.39) Laura’nın köpeği Felix hakkında bir metnin ilgili simgeyle birlikte verilmemesine rağmen okumak için ideal bir konumda olduğunu söylemek gerekir.

“Fast food” kültürü ile ilgili çeşitli yemeklerin yer aldığı bölüm (S.42) okuma becerisine yönelik olarak dördüncü ünite de görülmektedir.

“Şans” kavramı ile ilgili kısa bir paragraf (S.48) beşinci ünite de okuma parçası olarak öğrencilere sunulmaktadır. İncelediğimiz kitapta buraya kadar yer alan en uzun ve en ciddi okuma parçası olarak “Lesetext” adlı bölümde (S.50) karşımıza çıkan ve Atatürk’ün hayat hikâyesini anlatan metni gösterebiliriz.

Okuma aktivitesine yönelik olarak yer alan simgelerin en fazla altıncı bölümde yer aldığını görmekteyiz. “Sport ist international” (S.54), “Reisen-womit?” (S.56), “Koffer packen” (S.57) adlı bölümlerde adı geçen simgenin yer aldığını görmekteyiz. Altıncı ünitenin son bölümü olan “Halt mal!” (S.58) adlı okuma parçası ise okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik olumlu katkılar sağlayacak bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetlemek gerekirse, “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabında okuma becerisinin önemsendiğini, söz konusu beceriye yönelik olarak hazırlanan aktivitelerin ilgili simge ile desteklendiğini görmekteyiz. Fakat okuma simgesinden anladığımız kadarıyla birçok noktada yer alan okuma etkinliklerin boyutlarının neredeyse bir iki kelimedenden oluşmasını bir eksiklik olarak görmekteyiz.

Yabancı dil derslerinde okuma etkinliğinin önemine değinen Gürsu (2008:37), Tapan’ın şu görüşlerine yer vermektedir:

“Yabancı dil öğretiminde kültür karşılaştırmalarını da olanaklı kılan bilgiyi iletecek metinlerle çalışılması, öğrenciye dilbilgisinin yanı sıra kişisel deneyimlerini artırmasına, değişik bakış açıları kazandırmasına, bilgi düzeyini yükseltmesine, kendi ülkesinin koşullarını başka bir ülkenin koşulları ile karşılaştırabilmesine olanakları sağlar.”

Mustafa Kemal Atatürk

Vater der Türken und großer Reformier

Gazi Mustafa Kemal Atatürk war Gründer und erster Präsident der Türkischen Republik. Er hat die Türkei zu einem anderen Staat gemacht.

In der Schule war sein Lieblingsfach Mathematik. Er las später in der Militärschule viel Literatur und wurde immer besser im Schreiben und Sprechen. Mit seinen Freunden diskutierte er über die Probleme des Landes und seine Ziele. Probleme müssen gelöst werden, dachte er.

Frauen und Männer sollten gleichberechtigt sein, alle sollten eine gute Schule besuchen, und die Universitäten sollten für alle offen sein. Die Türkei sollte ein modernes Land werden.

Das war neu:

- derselbe Kalender wie in Europa
- der Sonntag als arbeitsfreier Tag
- das metrische System

Und die türkische Volkssprache wurde Amtssprache. Man benutzte nicht mehr die arabische Schrift, nun lernten alle Türken das lateinische Alphabet. Das kann man schneller lernen. Mit Tafel und Kreide unterrichtete Atatürk selbst die Bürger.

Auch Fremdsprachen sollten die Türken lernen.

Atatürk hatte die eigene Nation und die ganze Welt im Auge:

Denn: Frieden im Lande – Frieden in der Welt.

andere, -er, -es	: başka, diğer, öteki	arbeitsfrei	: tatil
lösen	: çözmek	metrisch	: metrik
die Literatur, -en	: edebiyat, -lar	die Volkssprache, -n	: halk dili, halk dilleri
mit jm. diskutieren über:	: tartışmak	die Amtssprache, -n	: resmî dil, resmî diller
das Ziel, -e	: hedef, amaç, -lar	die Fremdsprache, -n	: yabancı dil, yabancı diller
der Kalender, -	: takvim, -ler	unterrichten	: ders vermek
sollen	: gerekli olmak	die Nation, -en	: millet, -ler
im Auge haben	: göz önünde bulundurmak	die Welt, -en	: dünya, -lar
		der Frieden ohne Plural	: barış

Resim 30: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitaptan okuma aktivitesine yönelik bir örnek

7.3.2.4. Yazma

Birinci ünite de yer alan “Hallo wie geht es dir?” adlı bölümde (S.14), “Tschüs, bis bald!” adlı bölümde (S.15), “Wir stellen uns vor” (S.16) ve “Wo wohnst du?” (S.17) adlı bölümlerin sonunda yer alan yazma simgesiyle öğrenciler çalışma kitabına yönlendirilmektedir. Çalışma kitabının ilgili sayfalarında ise boşluk doldurma, diyalog tamamlama, karışık halde verilen harflerdeki kelimeyi bulma, duyduğunu yazma gibi alıştırmaların yazma becerisini geliştirmeye yönelik olduğunu görmekteyiz.

Aynı şekilde ikinci ünite de öğrencilerin “Was hast du heute?” (S.22), “Schulsachen” (S.23), ”Wie spät ist es?” (S.24) ve “Wann beginnt die Deutschstunde?” (S.25) adlı bölümlerde çalışma kitabına yönlendirildiklerini görmekteyiz. Söz konusu çalışma kitabında bulmacalar, boşluk doldurma, duyduğunu yazma, isim-adres gibi kişisel bilgileri yazma, sorulara yazılı olarak cevap verebilme gibi alıştırmalar, yazma ile ilgili gösterebileceğimiz örneklerdir. Ders kitabında yer alan boş bir ders planına

öğrencilerin derslerini Almanca olarak yazmalarının istenmesi (S.22) ise söz konusu beceriye yönelik olarak hazırlanmıştır.

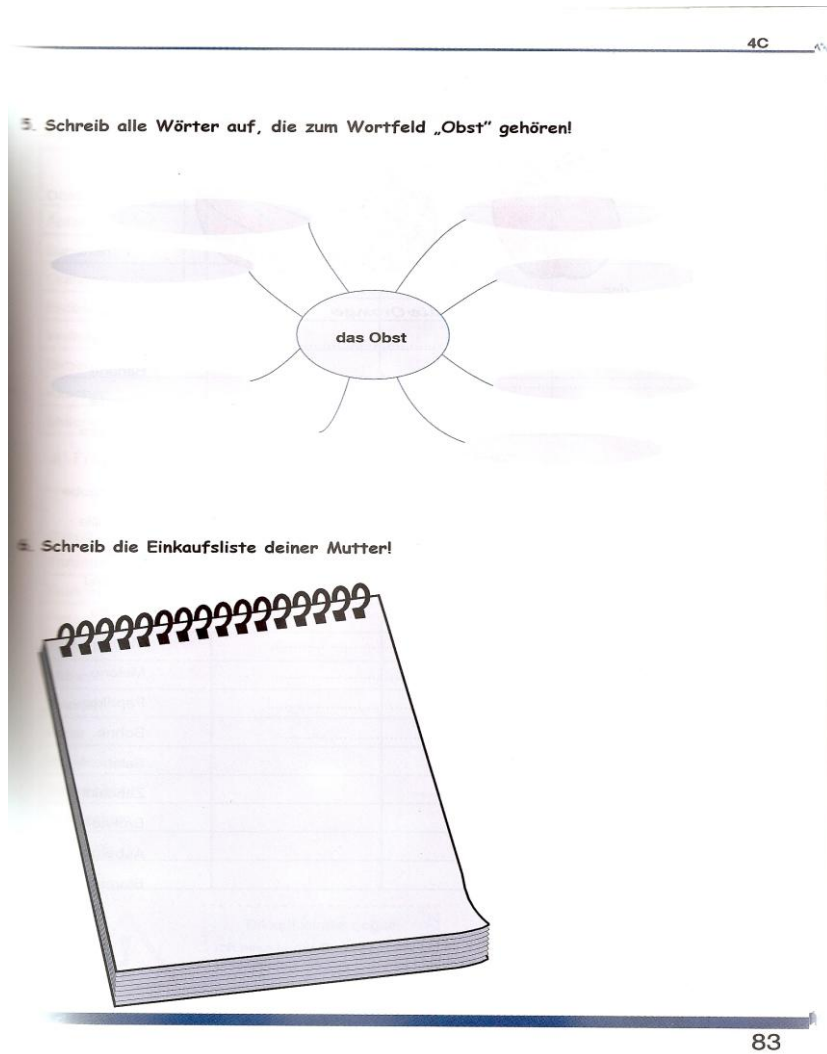
Öğrencilerden aileleri ve aile bireyleri ile ilgili bir ödev hazırlamalarının istenmesini (S.34) yazma becerisine yönelik bir etkinlik olarak üçüncü ünite de görmekteyiz. Ayrıca ilgili ünite de yer alan “Meine Familie” (S.30), “So kann man aussehen” (S.31), “Unsere Wohnung” (S.32) ve “Mein Zimmer” (S.33) adlı bölümler yazma simgesiyle çalışma kitabına yönlendirilmiştir. Çalışma kitabında ise söz konusu becerinin gelişmesine yönelik olarak duyduğunu yazma, diyalog tamamlama, bulmacalarda yer alan kelimeleri yazma, basit cümlelerle aile bireylerini tanıtmaya, çeşitli resimlerde yer alan organların adlarını yazma, hayranı olduğu sanatçının dış görünüşünü yazma gibi çeşitli alıştırmalara yer verilmektedir.

Dördüncü ünite de yer alan meyve-sebze resimlerinin adlarının yazılmasının istenmesi (S.40) ve proje fikirleri adı altında öğrencilerden kendi yemek gelenekleri, yemek alışkanlıkları, yemek tarifleri gibi konuları yazıya dökmelerinin istenmesini (S.42) yazmaya yönelik aktiviteler olarak gösterebiliriz. Diğer ünitelerde olduğu gibi burada da öğrenciler çalışma kitabına yönlendirilmektedirler. Bunu “Von morgen bis abends” (S.38), “Mein Hund Felix” (S.39), “Einkaufen und kochen” (S.40) ve “Im Eiscafé” (S.41) adlı bölümlerde yer alan yazma simgesinden anlamaktayız. Söz konusu çalışma kitabında ise karışık halde verilen kelimelerle anlamlı bir cümle oluşturma, hangi cümlenin hangi resme ait olduğunu yazma, öğrencilerin kendi kişisel haftalık aktivitelerini bireysel olarak yazmaları, boşluk doldurma, dikte, bir e-postayı cevaplama ve alışveriş listesi hazırlama gibi etkinliklerle yazma becerisi desteklenmektedir.

Doğum günleri ile ilgili bilgilerin paylaşıldığı bölümde öğrencilerden yazılı olarak birer dilek listesi hazırlamaları istenmektedir (S.47). Beşinci ünite de karşımıza çıkan bu etkinliğin yanı sıra kartpostal veya e-posta yazılmasının istendiğini de (S.50) görmekteyiz. Çalışma kitabına bu ünite de yönlendirme yapıldığını söyleyebiliriz. Adı geçen çalışma kitabında duyduğunu yazma, bilgisayarda bir davetiye yazma, birleşik kelimeleri yazma, bulmacalardaki ayları ve günleri bulup yazma, sayı şeklinde verilen yılları yazıya dökme, şans getirdiğine inanılan nesnelere hakkında kısa bir paragraf yazma gibi alıştırmalara yer verilmektedir.

Almanya ve Türkiye’deki turistik yerlerin karşılaştırılması ile ilgili istenen proje, (S.58) yazma becerisine yönelik olarak altıncı üniteye karşımıza çıkmaktadır. Bu son ünitenin çalışma kitabındaki alıştırmalarında ise hangi spor dallarının sevilip sevilmediği hakkında cümleler kurma, bulmacalarda yer alan spor dallarının isimlerini yazma, kelimelerdeki boş bırakılan harfleri yazma, bazı soruları yazılı olarak cevaplama, trafik araçları ile ilgili bilgiler yazma, diyaloglar oluşturma gibi etkinliklerin yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik olarak hazırlandığını söyleyebiliriz.

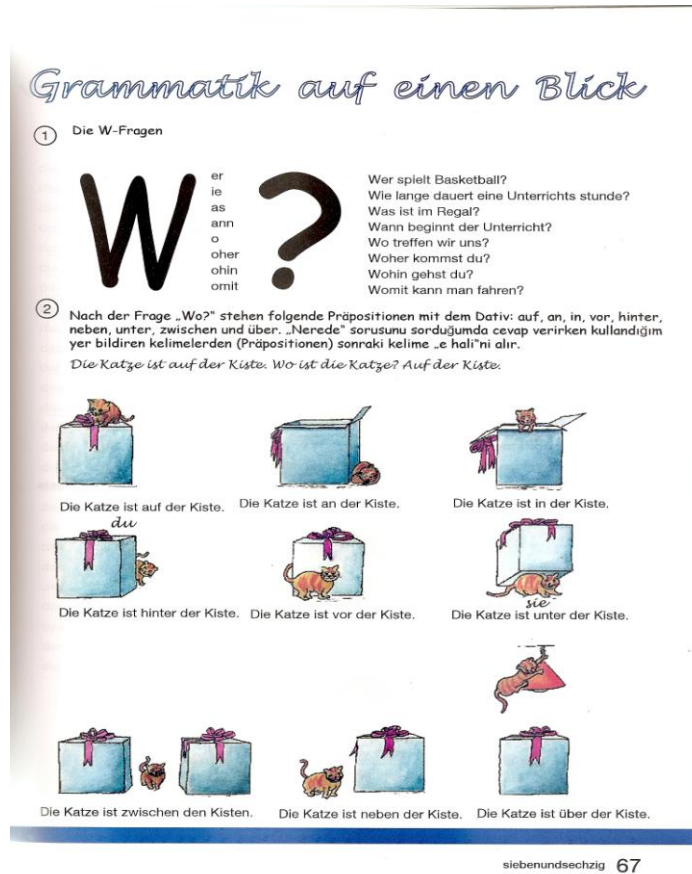
Kısaca özetlemek gerekirse “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabında yazma becerisine yönelik aktivitelere yer verildiğini, öğrencilerin nedeysse bütün sayfalarda yazma simgesi ile çalışma kitabına yönlendirildiğini ve çalışma kitabında ise yazma becerisine yönelik yeteri kadar alıştırmaların sunulduğunu görmekteyiz.

Resim 31: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitaptan yazma aktivitesine yönelik bir örnek

7.3.2.5. Dil Bilgisi

“Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabının ünitelerinde dilbilgisine sadece yüzeysel olarak değinildiğini söyleyebiliriz. Modern dil öğretim yöntemlerinin öngördüğü şekilde kitabın sonunda “Grammatik auf einen Blick” başlığı altında (S.60) sadece dilbilgisine yönelik olarak hazırlanmış ayrı bir bölümün oluşturulduğunu görmekteyiz. On sayfalık bu bölümde dil bilgisi ile ilgili bilgilere A1 düzeyinde yer verilmektedir.

Resim 32: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitaptan dil bilgisi aktivitesine yönelik bir örnek

7.3.3. Kazanımlar ile ilgili bulgular ve değerlendirme

Orta öğretim 10. sınıflara Almanca öğretilmesine yönelik olarak hazırlanan “Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın gerek kâğıt ve baskı kalitesi, gerekse içerik olarak modern bilimin öngördüğü dinleme, duyduğunu anlama, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi ile ilgili konulara yer verdiğini söyleyebiliriz. Hem Alman, hem de Türk öğrencilerin resimlerine yer verilmiş olması, öğrencilerin yaşlıları ile ilgili bilgileri içermesi, karşılaştırma olanağı oluşturacağı için öğrencilerin ilgilerini arttırmaktadır.

Kitabın sonunda gerek üniteler bazında (S.72), gerekse tüm kitapta yer alan kelimelerle ilgili (S.95) bir sözlüğün yer alması öğrencilere kolaylıklar sağlamaktadır.

Ön kapağında da belirtildiği gibi A1 düzeyinde olan ders kitabı Avrupa Konseyi'nin yayımladığı ortak başvuru metninin öngördüğü aşağıdaki kazanımları içermektedir (2001:35):

“Somut ihtiyaçları dile getiren günlük hayattaki bildik ifadeleri ve basit cümleleri anlayabilir ve bunlarla kendini ifade edebilir. Kendini ve başkasını tanıtabilir, başka insanların kişisel bilgilerine yönelik sorular sorabilir ve bu türden sorulara cevap verebilir (nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları vb.). Eğer konuştuğu kişi/kişiler yavaş ve anlaşılır konuşuyorlarsa ve ona yardıma hazırlarsa kolaylıkla iletişim sağlayabilir.”

7.3.3.1. Dinleme

Başvuru metnine göre (2001:36), A1 seviyesindeki bir kişinin dinleme düzeyinin şu şekilde olması beklenmektedir:

“Kendisi, ailesi veya çevresindeki somut konularla ilgili bildik kelimeleri ve basit cümleleri, yavaş ve belirgin bir biçimde konuşulduğunda anlayabilir.”

İncelediğimiz ders kitabında dinleme aktivitesinin önemsendiği, kitapta yer alan neredeyse bütün konuların işitsel olarak desteklendiği görülmektedir. Bunun neticesinde öğrenciler yukarıda da belirtildiği gibi A1 düzeyinde bir anlama becerisine sahip olacaklardır.

7.3.3.2. Konuşma

Dil öğretiminin tam olarak başarılı sayılabilmesi için kişinin hedef dilde kendisini sözel olarak ifade etmesi şarttır. Bu nedenle Avrupa Konseyi Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni konuşma becerisini önemsemekte ve A1 düzeyinde şu becerilerin oluşması gerektiğini belirtmektedir (2001:36):

“Kişi çok bildik konularda basit sorular sorabilir ve sorulan soruları yanıtlayabilir. Basit tümceler ve kalıplar kullanarak tanıdığı kişileri ve oturduğu yeri anlatabilir. Selamlaşabilir, vedalaşabilir. Rica ve teşekkür edebilir.”

“Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabında konuşma becerisinin önemsendiğini, tüm ünitelerde ilgili becerinin gelişmesine yönelik aktivitelere yer verildiğini görmekteyiz.

7.3.3.3. Okuma

A1 düzeyinde olan bir kişinin Avrupa konseyinin yayınladığı başvuru metnine göre (2001:36) okuma becerisi ile ilgili aşağıdaki becerilere sahip olması gerekir:

“Bildik isimleri, kelimeleri ve basit yapılı cümleleri anlayabilir (duyuru, afiş veya kataloglardaki gibi).”

Kitabımızın bütün ünitelerinde okuma becerisi ile ilgili aktivitelere yer verildiğini söylemiştik. Söz konusu okuma metinleri neticesinde öğrencilerin A1 düzeyinde bir okuma becerisine sahip olabilecekleri söylenebilir.

7.3.3.4. Yazma

Başvuru metninde (2001:36) A1 seviyesinde olan bir kişinin yazma düzeyinin aşağıdaki gibi olacağı konu edilmektedir:

“Kişisel bilgilerini yazılı olarak ifade edebilir. Basit mesajlar, e-postalar yazabilir. Kısa ve sade bir tebrik kartı yazabilir. Formlarda yer alan kişisel bilgileri yazabilir.”

Gerek ders kitabında, gerekse çalışma kitabında yazma etkinliğine yönelik alıştırmaların yer aldığını görmekteyiz. Bu etkinlikler neticesinde öğrenciler yukarıda yer alan kazanımları elde etmiş olacaklar.

yer almaktadır. Bu cümleyi fark eden öğrenciler, Türkiye’de genelde “öğretmen” veya “hoca” sıfatı kullanılırken Almanya’da öğretmenlere soyadlarının önüne “Herr” veya “Frau” sıfatları eklenerek hitap edildiğinin farkına varacaklardır. İkinci ünite de Almanya’daki resmi ve günlük konuşmalarda kullanılan saat ifadelerinin belirtilmesi (S.24) kültürel bir öge olarak gösterebileceğimiz diğer bir örnektir. Ünite de yer alan konular hakkında fıkraların “Witze” başlığı altında yer alması (S.26) ve bunlarla ilgili Türkçede fıkraların olup olmadığının sorulması Alman fıkra kültürü hakkında izlenim edinilmesini sağlamaktadır.

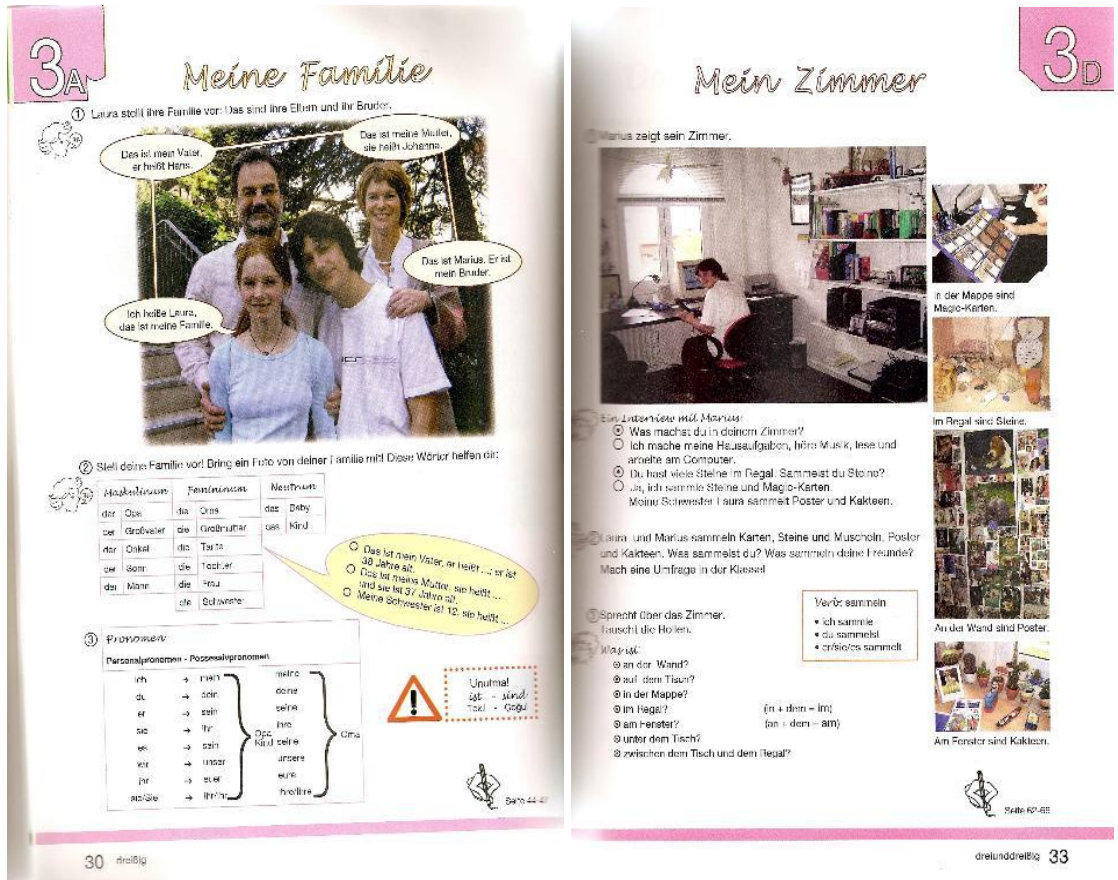

Resim 35: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın 2. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Laura adında bir Alman öğrencinin ailesini tanıttığı (S.30) üçüncü ünite de fotoğrafla aile fertleri tanıtılmaktadır. Bu sayede öğrenciler kendi aileleri ile kıyas imkânı bulabileceklerdir. Ayrıca burada yer alan “Tante” kelimesinin Türkçede “hala, teyze, yenge” kavramlarının karşılığı olması, “Onkel” kelimesinin ise hem amcağı, hem de dayıyı karşılması her iki aile kültürü arasındaki bir farkı ortaya koymaktadır. Bu konunun öneminde değinen Aktaş (2008:62) şunları dile getirmektedir:

“Özellikle bizim kültürümüzde olup ta sözünü ettiğimiz kültürlerde kavram olarak bulunmayan ‘elti, görümce, yenge’ terimleri büyük sıkıntıya yol açacaktır. Çünkü bu kavramların ilgili kültürlerde karşılığı yoktur.”

Aynı üniteye karşımıza çıkan “Unsere Wohnung” (S.32) ve “Mein Zimmer” (S.33) başlıklı bölümlerde ise Laura’nın ailesinin evi ve kardeşinin odası görsel olarak tanıtılmaktadır. Türk öğrenciler bu fotoğraflar neticesinde bir Alman evi ve yaşlılarının odası hakkında fikir sahibi olacaklardır.

Resim 36: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın 3. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Dördüncü üniteye Laura’nın gündelik hayat aktiviteleri gerçek fotoğraflarla yansıtılmaktadır (S.38). Yaşlılarının gerçek hayattan çekilmiş fotoğraflarının burada yer alması öğrencilerin ilgilerini çekeceği kesindir. Alman kültürüyle ilgili diğer bir etkinlik de, Laura’nın köpeği Felix hakkında anlattıklarının konu edildiği bir metinde (S.41) yer almaktadır. Günümüzde Türkiye’de de yavaş yavaş yaygınlaşan evde köpek besleme kültürünün Almanya’da yıllardır var olan bir kültür olduğu bu bölümde

yansıtılmaktadır. Dördüncü ünite de ayrıca yiyecek veya içecek siparişi verme kültürünün (S.41) ve gençlerin rağbet gösterdikleri “Fast food” olarak adlandırılan yemekler hakkında bilgilerin ele alındığını (S.42) görmekteyiz. Sipariş verme kültürünün yer aldığı bölümde öğrencilerden Almanya’daki “Café” ile Türkiye’deki “kahvehane”lerin karşılaştırmalarının istenmesi ve diğer bölümde ise Türk yemek gelenekleri ile ilgili yer alan bir proje fikri kültürel aktiviteler olarak göze çarpmaktadır. Tüm bu günlük yaşam aktiviteleri ile ilgili düşüncelerini dile getiren Genç (2004b:93), Barçın’ın görüşlerine yer verdiği araştırmasında, her sözcüğün arkasında gizli olanın, güncel hayatın kültürel yönden farklılıkları olduğunu ve bunun daima çok ilgi çekici bir konu olarak karşımıza çıktığını ifade etmektedir. Buna Frühstück, Familie, Schule gibi kavramlar örnek olarak verilmekte ve metinlerin kültürlerarası karşılaştırmalı çalışma yapmaya elverişli olması gerektiğinin altı çizilmektedir.

Resim 37: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın 4. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

“Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın beşinci ünitesinde Alman kültüründeki özel günlerin konu edildiğini görmekteyiz. İlkokula başlanıldığı ilk gün Alman öğrenciler ellerinde içerisinde çikolata, kuruyemiş vb. şeylerin olduğu birer birer külah taşımaktadırlar.

Türk kültüründe olmayan bu durum bir fotoğrafla yansıtılmıştır (S.45). Türk kültüründe pek rastlamadığımız bir başka kültürel öge ise doğum günü partilerine insanların davetiye ile çağırılmalarıdır. Genellikle davetiye kültürünün düğünlerde kullanıldığı ülkemizin aksine ilgili bölümde “Einladung” başlığı altında Laura adlı öğrencinin arkadaşlarını doğum günü partisine davet için yazdığı davetiyeye yer verilmektedir (S.46). Almanya’da en başarılı ders notunun yine ülkemizdeki aksine “bir” olmasının yansıtıldığı ve şans getirdiğine inanılan nesnelere resmedildiği “Glück gehabt!” adlı bölüm (S.48) kültürel ifadeleri içermektedir. Ayrıca okuma metninde Atatürk’ün hayatının konu edilmesi (S.50) Türk kültürü ile ilgili ifadeleri yansıtmaktadır.

Lektion

5

5a

Glück gehabt!

D

E

F

3. Was sagen die Jugendlichen?

4. Welcher Text passt zu welchem Foto?

1	2	3	4	5	6

1. Nora hat eine „Eins“ in Chemie geschrieben. Es ist ihre erste „Eins“! Sie hat die beste Note. Sie hat Glück gehabt. Sie hat genau die richtigen Aufgaben gewählt. Manchmal hat man Glück. Glück haben heißt, etwas Positives oder etwas Schönes ist passiert. Das ist ein besonderer Tag.

Was kann Nora sagen?

Ich habe Glück gehabt.

- Ich habe die richtigen Aufgaben gewählt.
- Ich hatte einen guten Tag.
- Ich habe mich gut konzentriert.
- Die Aufgaben waren für mich nicht schwer.

Ich bin glücklich.

- es ist meine erste „Eins“ in Chemie.
- Ich habe es gleich meiner Freundin erzählt.
- es ist ein besonderer Tag für mich.
- das ist super gelaufen.

2. Fortsetz:

Ich habe Glück gehabt. Ich habe geschrieben. Sie hat Glück gehabt. Sie hat geschrieben. Wir haben Glück gehabt. Wir haben geschrieben. Sie haben Glück gehabt. Sie haben geschrieben.

3. Symbole Glückbringer?

Sprich mit deinem Partner / deiner Partnerin.

- Sind Symbole für dich wichtig?
- Warum?
- Kennst du andere Symbole?

Ja, ich finde sie sehr wichtig.

Nein, ich finde sie nicht wichtig.

Nein, überhaupt nicht.

Sie bringen mir Glück.

Sie bringen gar nichts.

Ja, ich kenne das / den / die...

Ja, zum Beispiel...

das Kleeblatt

der Marienkäfer

das Auge

das Hufeisen

fünfundvierzig 45

48 achtundvierzig

Resim 38: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın 5. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

Altıncı ünite Alman kültüründe gün içerisinde yapılan aktivitelere (S.52) yer verildiğini görmekteyiz. Bisiklet sürmek, bahçe ile uğraşmak, köpeği gezdirmeye çıkarmak gibi birçok aktivite burada fotoğraflarla öğrencilere yansıtılmaktadır. “Reisen-womit?” adlı bölümde ise taşıtlara yer verilmektedir (S.56). Burada

dikkatimizi çeken, Almanya’da çok sık olarak kullanılan ve ülkemizde de yeni yeni yaygınlaşan yüksek hızlı trenden bahsedilmesidir. İlgili bölümde, Türkiye’de henüz yeni bir kavram olan yüksek hızlı tren ile ilgili; hızı, vagon sayısı vb. özellikleri hakkında bilgiler iletilmektedir. Seyahat etme kültürü olarak karşımıza çıkan bu etkinliğin yanı sıra öğrencilerden Türkiye’de hangi araçlarla seyahat edildiği konusunda bilgi vermeleri istenmektedir.

Resim 39: “Deutsch ist Spitze!” adlı kitabın 6. ünitesinde yer alan bazı kültürel ifadeler

7.3.5. Kültürel öğeler ile ilgili bulgular ve değerlendirme

Diğer iki kitapta olduğu gibi, “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabını da Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni’nde yer alan “belli bir Avrupa toplumu için belirleyici özellikler olan kültüre bağlı özellikler” başlığı altındaki maddelerin yanı sıra Neuner’in ve Brooks’un belirttiği öğelerle karşılaştıracamız.

Kültürel öğelerin aktarılması kapsamında “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabının; aile içinde yaşama, aileyi aşan daha geniş bir topluluk içinde yaşama, yerleşime, öğrenmeye, yeme-içmeye, boş zamanların değerlendirilmesine, yaratıcı olmaya, hayal gücünü geliştirmeye, selamlaşmaya, ayrılmaya, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalara, yeni bir kişiyi tanıştırmaya, kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmi durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplara, kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklara, geleneklere, oyunlara, müziklere, ev hayvanlarına, arkadaşlık ilişkilerine, giyecekler, bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalara, yarışmalar, sporlar, hobilere, birini bir yere davet etmeye, dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerlere, ulaşım, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkilere yer verdiğini tespit ettik.

Karşılaştırmamız esnasında ilgili kitabın; zamanla ilgili deneyimlere, dinsel deneyimlere, otorite ile ilişkilere, hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkilere, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorulara, efsanelere, hikâyelere, edebiyata, okunan kitaplara, evde, okulda, halka açık alanlarda, askeri kurumlarda, törenlerde, vb. yerlerdeki kurallara, festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekillerine, tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, yapılanlara, telefon konuşmalarına, kulüpler, gruplara, temizlik standartlarına, sigara içme konusundaki yaklaşımlara, randevu verilmesi ve randevuya geliş saatlerine, trafiğe, radyo ve televizyon programlarına, evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalara, tiyatro, sinemaya, müzeler, sergiler, hayvanat bahçelerine, beden diline, dakikliğe ve hediye kültürüne yer vermediğini ortaya çıkardık.

Tespit ettiğimiz bulguların yanı sıra kitapta yer alan bazı kültürel aktivitelerin değerlendirilmesi gerekirse, birinci üniteye yer alan “Servus!”, “Grüezi!” gibi selamlaşma şekillerinin öğrenilmesi neticesinde öğrenciler formel dilde kullanılmayan bu kalıpları günlük hayatta kullanma olanağı elde edebileceklerdir.

İkinci üniteye yer alan hitap kültürüyle ilgili ifadeler neticesinde öğrenciler Almanya’da öğretmenlere “hoca” ve “öğretmen” değil de soyadlarının önüne bay veya bayan sıfatları getirerek hitap edildiğini öğrenecektir. Ayrıca ilgili üniteye resmi dilde

ve günlük hayatta kullanılan saati söyleme şekilleri hakkında da bilgi sahibi olunmaktadır.

Aile ve aile ferleri hakkında fotoğraflar vasıtasıyla öğrenciler Alman bir aileyi tanıma imkânını üçüncü üniteye yer alan “Meine Familie” adlı bölümde bulmaktadır. Ayrıca yaşlıları olan Marius adlı kişinin odasını gören Türk öğrenciler kendi odalarıyla bir karşılaştırma imkânı elde etmektedirler.

Laura adlı öğrencinin bir gününü konu alan dördüncü ünitenin ilgili bölümünde yer alan fotoğraflar sayesinde Almanya’da gün içerisinde yaşlılarının neler yaptıklarını öğrenen öğrenciler, kendi hayatları ile kıyas imkânı bulmaktadırlar. Ayrıca “Im Eiscafé” adlı bölümde öğrenciler yemek ve içecek siparişi verme kültürünü edineceklerdir.

Beşinci üniteye öğrenciler Alman kültüründe uğur getirdiğine inanılan simgeleri öğrenmekte ve bunları kendilerine şans getirdiğine inandıkları nesnelere karşılaştırma olanağı elde etmektedirler. Ayrıca ülkemizde pek rastlamadığımız doğum günü partisine davetiye ile çağırma kültürünü de öğrenciler bu üniteye öğrenmektedir.

Son ünite olan altıncı üniteye ise Almanya’da yoğun olarak kullanılmakta olan taşıtlar hakkında bilgi sahibi olan öğrenciler Türkiye’de benzer taşıtlarla seyahat edilip edilmediğini sorgulama imkânı bulmaktadırlar.

Önceki bölümlerde incelediğimiz “Hallo, Kinder!” ve “Lern mit Uns 1” adlı ders kitaplarına nazaran gerek baskı gerekse kâğıt kalitesinin yüksekliği “Deutsch ist Spitze” adlı ders kitabında hemen göze çarpmaktadır. Bilindiği üzere yabancı dil kitaplarında ilgi çekiciliği artırmak için kitap kalitesi çok önemli bir yer tutmaktadır. Kitabın hangi dil düzeyini içerdiğini ön kapakta görebilmekteyiz. Bunların yanı sıra modern bilimin öngördüğü dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi ile ilgili aktiviteler sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Ses CD’sine internet üzerinden kolayca ulaşılabilmesi bir avantaj olarak karşımıza çıkmaktadır.

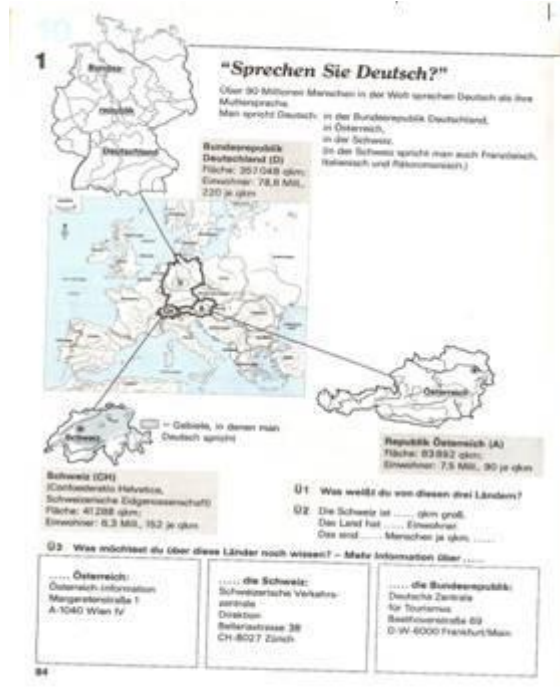
Kültürel ifadelerle değinmek gerekirse “Deutsch ist Spitze” adlı Almanca ders kitabının kültürel ifadelerle kısmen değindiğini, her iki kültürden karşılaştırmalar

yapılmasını arzuladığını söyleyebiliriz. Onuncu sınıfta okuyan ve yaklaşık 16 yaşlarında olan öğrencilerin ilgilerini çekebilecek düzeyde ve günlük hayatı daha çok kapsayan ifadelerin (örn. sporla ilgili ifadelerin yer aldığı bölümde Türk ve Alman futbol takımları gibi) yer alması, genel kültür ile ilgili metinlere okuma bölümlerinde daha fazla yer verilmesi, kısacası daha zengin bir kültürel içeriğin sunulması, arzulanan başarıyı sağlamaya yardımcı olacaktır.

7.4. Öneriler

Bu bağlamda Almanca öğretiminde Diller İçin Ortak Başvuru Metni'ndeki ifadeleri dikkate alarak hazırlanmış olan uluslararası düzeydeki ders kitaplarından derlediğimiz bazı kültürel sembol ve aktivite örneklerinin ülkemizde yabancı dil Almanca ders kitaplarının hazırlanmasında dikkate alınmasını öneriyoruz.

“Deutsch Konkret 1” adlı Almanca ders kitabının 10. ünitesinde “Sprechen Sie Deutsch” başlığı altında Almanca konuşulan ülkelerin haritalarına, yüz ölçümlerine ve nüfus bilgilerine yer verilmektedir. Almanya, İsviçre ve Avusturya'nın ele alındığını gördüğümüz etkinlikte öğrencilere söz konusu ülkeler hakkında neleri bildikleri sorulmaktadır.

Resim 41: “Deutsch Konkret 1” adlı kitabın 10. ünitesinden bir örnek

Kültürlerarası yaklaşımın öngördüğü konulardan biri olan “uyulması gereken kurallar hakkında bilgi” ile ilgili aktivitelere “Sowieso 1” adlı Almanca ders kitabının 21. ünitesinde yer verilmektedir. İlgili sayfada okuldaki ve günlük hayattaki kurallar sembollerle birlikte yansıtılmıştır.

21

A Was darf man? Was darf man nicht?

1 Zeichensprache: Sprecht über die Schilder.

2 Ein Interview mit Herrn Schäfer, Lehrer an der Gesamtschule Waldau.

Was dürfen Schüler in der Schule und im Unterricht? Was dürfen sie nicht?

a Hier sind die Fragen. Überlege: Was antwortet Herr Schäfer?

- ① Müssen die Schüler aufstehen, wenn die Stunde beginnt?
- ② Dürfen die Schüler in der Stunde essen?
- ③ Müssen die Schüler die Tafel abwischen?
- ④ Können die Schüler in der Schule Schokolade oder Cola kaufen?
- ⑤ Können die Schüler in der Schule Mittag essen?
- ⑥ Gibt es in der Schule eine Schülerbibliothek?
- ⑦ Müssen die Schüler eine Schuluniform tragen?

Herr Schäfer sagt, die Schüler...

b Höre jetzt die Kassette. Was sagt Herr Schäfer?

- ① Die Schüler müssen aufstehen. Die Schüler müssen nicht aufstehen.
- ② Sie dürfen essen. Sie dürfen nicht essen.
- ③ Sie müssen sie abwischen. Herr Schäfer macht das selbst.
- ④ Ja, es gibt einen Kiosk. Nein, das geht nicht.
- ⑤ Ja, sie können in der Mensa essen. Sie müssen zu Hause essen.
- ⑥ Ja, die Schüler können dort lesen. Nein, nur eine Lehrerbibliothek.
- ⑦ Ja, aber nur die Jungen. Nein, in Deutschland nicht.

96 sechsundneunzig

Resim 42: “Sowieso 1” adlı kitabın 21. ünitesinden bir örnek

“Logisch!” adlı ders kitabının 13. ünitesinde Alman sağlık sistemi ile ilgili bilgiler verilmek istenmiştir. Hastalandığınızda neler yapılması gerektiği, doktordan nasıl randevu alınacağı gibi bilgiler yansıtılmaktadır. Ayrıca aynı sayfada sağlık denince akla gelen ilk şeylerin fotoğrafları da yer almaktadır.

13

9 Haben Sie ein Rezept?

a In welchem Dialog hört ihr die Wörter? Ordnet zu. Nicht alle Wörter kommen vor.

2.30

der Krankenwagen
die Apotheke
die Anmeldung
der Hustensaft
das Pflaster
die Tablette
das Rezept
die Salbe
das Wartezimmer
die Sprechstunde
die Versichertenkarte

b Hört noch einmal. Richtig oder falsch? Korrigiert die falschen Sätze.

1. Raffael kann am Nachmittag in die Sprechstunde kommen.
2. Raffael hat keine Grippe.
3. Raffael hat die Versichertenkarte vergessen.
4. Raffael kann sofort mit der Ärztin sprechen.
5. Die Frau möchte Medikamente für ihren Mann.
6. Für die Medikamente braucht man ein Rezept.

Dialog 1: Sprechstunde

*1. f
Die Praxis ist am Nachmittag geschlossen. / Raffael kann morgen Vormittag in die Sprechstunde kommen.*

10 Pech gehabt!

Hattet ihr auch schon mal einen Unfall oder eine Verletzung? Schreibt eine E-Mail an einen Freund / eine Freundin. Arbeitet mit dem Wörterbuch.

11 Wortakzent

a Hört zu und lest die Wörter dann laut.

2.31 Krankenhaus • Verband • Fieber • Geburtstag • Schmerztabletten • Verletzung • Arztpraxis • Besuch • Sprünge • Entschuldigung • Ergebnis

b Schreibt die Tabelle ins Heft und ordnet die Wörter aus 11a zu. Achtet auf die Betonung.

Akzent vorne	Akzent nicht vorne
Krankenhaus	Verband

c Wo ist der Wortakzent? Lest laut. Klopft zu jeder Silbe. Klopft beim Wortakzent stärker und betont stark. Kontrolliert mit der CD.

2.32

1. krank – die Krankheit – die Krankheiten – das Krankenhaus
2. verletzen – verletzt – die Verletzung – die Verletzungen
3. springen – der Sprung – die Sprünge

102 hundertzwei

Resim 43: “Logisch!” adlı kitabın 13. ünitesinden bir örnek

“Berliner Platz 2” adlı ders kitabının 23. ünitesinde Almanya’daki televizyon kanalları konu edilmektedir. İlgili aktivitede resmi ve özel kanallar hakkında bilgiler iletilmekte ve bunların kişilerin kendi ülkelerinde olan kanallarla karşılaştırılması, benzerliklerin ve farklılıkların tespit edilmesi istenmektedir.

9 Fernsehen in Deutschland

a Sehen Sie sich die Logos an. Welche Sender und Sendungen kennen Sie?

SAT 1 **3sat** **mdr** **7** **ZDF** **VOX** **Das Erste** **arte** **R**

b Fernsehen in Deutschland und in Ihrem Land – Lesen Sie den Text und vergleichen Sie: Was ist gleich, was anders?

i

In Deutschland kann man Fernsehen über normale Antennen, Satellitenantennen und Kabel empfangen. Es gibt so genannte „öffentlich-rechtliche“ (ARD, ZDF ...) und „privat“ (RTL, SAT 1 ...) Sender. Für die öffentlich-rechtlichen muss man Rundfunkgebühren bezahlen. Sie sollen die „Grundversorgung“ mit Information, Bildung und Unterhaltung anbieten und auch auf die Interessen von kleinen Zielgruppen (z.B. von Theaterfreunden, ausländischen Mitbürgern ...) eingehen. Sie dürfen nur wenig Werbung senden. Die privaten Sender bekommen ihr Geld nur durch Werbung. Über Satellit und Kabel kann man auch viele Programme aus anderen Ländern sehen, zum Beispiel aus der Türkei, Polen, Frankreich, Italien und Großbritannien. Für einen Kabelanschluss muss man Geld bezahlen. Es gibt auch „Pay-TV“-Programme (Premiere), die z.B. oft aktuelle Spielfilme oder wichtige Fußballspiele senden. Aber sie kosten ziemlich viel Geld pro Monat.

► S. 227 **10 Fernsehgewohnheiten – Wählen Sie fünf Fragen aus und fragen Sie Ihre Nachbarin / Ihren Nachbarn. Berichten Sie im Kurs.**

1. Wann siehst du meistens fern?
2. Welche Fernsehsender siehst du häufig?
3. Welche Programme siehst du gern?
4. Welche Sendungen magst du nicht? Warum?
5. Hast du schon Fernsehprogramme auf Deutsch gesehen? Welche?
6. Welche Programme nimmst du auf?
7. Was gehört für dich zu einem guten Fernsehabend (Programm, Essen, Trinken ...)?
8. Es ist Samstag, 20 Uhr, dein Fernseher ist plötzlich kaputt. Was machst du?
9. ...

Sie sieht meistens TVE, weil das auf Spanisch ist.

Magdalena hat gesagt, dass sie oft fernsieht.

Sie hat aber auch ...

11 Projekt – Medien und Sprachenlernen

1. Wie können Zeitungen/Radio/Fernsehen/Video ... beim Lernen helfen?
2. Was gibt es im Sprachinstitut?
3. Was gibt es im Internet?
4. Wo gibt es Internetcafés?

128
einhundertachtundzwanzig

Resim 44: “Berliner Platz 2” adlı kitabın 23. ünitesinden bir örnek

Kültürel öğelerin aktarıldığı bir diğer aktivite de “Delfin 2” adlı ders kitabında karşımıza çıkmaktadır. Burada örnek olarak göstereceğimiz sayfada Alman kültürüne özgü “Maibaum”, “Bratwurst”, “Weißwurst” ve İsviçreli “Käsefondue” gibi birçok nesne görsel olarak tanıtılmaktadır.

Ergänzen Sie die Nummern.

EINTAUCHEN

a) So sieht der Maibaum aus, ■

b) Das ist der junge Mann, ■

c) Das ist die S-Bahn in Frankfurt, ■

d) Hier siehst du die Nordsee, ■

e) So sieht das Käsefondue aus, ■

f) Das ist das Restaurant, ■

g) Hier siehst du die schwarz-weißen Kühe, ■

h) So sieht der Berg aus, ■

i) Hier sieht man die Bratwurst, ■

j) Das ist das Museum, ■

k) So sehen die Weißwürste aus, ■

l) Das sind die Delfine, ■

1. der mir Dresden gezeigt hat.
 2. das auf einem Berg bei St. Moritz steht.
 3. die man in München oft zum Frühstück isst.
 4. das ich in Düsseldorf besucht habe.
 5. die typisch für Norddeutschland sind.
 6. der in München auf dem Viktualienmarkt steht.
 7. die ich vor dem Heidelberger Schloss gegessen habe.
 8. das mir in der Schweiz so gut geschmeckt hat.
 9. die ich im Duisburger Zoo gesehen habe.
 10. den ich in Österreich bestiegen habe.
 11. die vom Bahnhof zum Flughafen fährt.
 12. die leider keine Badetemperatur hatte.

einhundertneunundzwanzig 129

Resim 45: “Delfin 2” adlı kitabın 13. ünitesinden bir örnek

Örnek olarak yer vermek istediğimiz bir diğer ders kitabı da “Lagune 1” adını taşımaktadır. İlgili kitabın birinci ünitesinde Alman günlük hayatında sıkça karşılaşılan ve kullanılan nesnelere resimlerine yer verilmektedir. Almanya’da bir taksinin, bir otobüsün nasıl dizayn edildiği veya bankamatiklerin, telefon kulübelerinin nasıl görüldüğü gerçek hayattan fotoğraflarla öğrencilere aktarılmıştır.

4 Zahlen 1 bis 10 1/4

Hören Sie die Zahlen und üben Sie gemeinsam im Kurs.

1 eins 2 zwei 3 drei 4 vier 5 fünf 6 sechs 7 sieben 8 acht 9 neun 10 zehn

5 Wie heißt das auf Deutsch?

a. Betrachten Sie die Fotos und lesen Sie die Wörter. Was kennen Sie schon?

das Telefon die Zeitung
die Bank der Zug das Hotel
das Taxi der Geldautomat
der Bus die Uhr

Beantworten Sie „Frage und Antwort“ in einer kleinen Gruppe.

Wie heißt Nummer 4 auf Deutsch?
Das ist ein Hotel.
Das ist richtig! / Nein, das ist nicht richtig!

Wie heißt Nummer 1 auf Deutsch?
Nummer 1 heißt der / die / das ...

1

Fokus Strukturen

Resim 47: “Lagune 1” adlı kitabın 1. ünitesinden bir örnek

“Moment Mal!” adlı kitabın yirmi beşinci ünitesinde Hıristiyan paskalya bayramı hakkında tam sayfa bilgiler iletilmektedir. İlgili kitapta çocuklar için bu bayramda saklanmış yumurtaları bulmanın eğlencesi ve söz konusu bayramın tarihi gelişimi ele alınmıştır.

25

5 Frohe Ostern!

A15

Feste und Traditionen beschreiben

Sammeln Sie Wörter und Bilder zum Thema „Ostern“.

→Ü28

„Als Kinder haben wir an Ostern immer Eier ausgeblasen und anschließend bemalt. Und wir haben aus Eierschalen kleine Vasen gemacht, die wir am Ostersonntag mit Schlüsselblumen oder Vergissmeinnicht gefüllt haben. Und natürlich haben wir Ostereier gesucht! Überall waren sie versteckt: eins unter der Couch, das andere im Bücherragal, das dritte hinter dem Vorhang. Ich mochte am liebsten die aus Marzipan.“
(Marianne, 43)

Ostern

Ostern ist das älteste Fest der Christenheit und das Fest der Auferstehung von Jesus Christus. Die Osterzeit dauert 40 Tage. Sie beginnt in der Nacht vom „Karsamstag“ zum „Ostersonntag“ – dem ersten Sonntag nach dem Frühlingsvollmond (nach Frühlingsanfang).

A16

Lesen Sie das Interview und ergänzen Sie Ihre Notizen aus A15.

→Ü29

Der Volkskundler Martin Heule über Ursprung und Brauchtum des Osterfestes:

- Herr Heule, was ist der Ursprung des Osterfestes?
- Ostern hat seinen Ursprung im jüdischen „Pessach“-Fest. Das war ein Frühlingsfest, bei dem Lämmer geopfert wurden.

- Und welche Bedeutung hat das Pessach-Fest heute bei den Juden?
- Pessach wird zur Erinnerung an den Auszug der Juden aus Ägypten gefeiert.
- Und was feiern die Christen?
- Sie feiern die Auferstehung Christi als Befreiung vom Tod. Das Lamm ist ein Symbol für Christus, der für die Sünden der Welt geopfert wird.

- Was haben Hase, Brot und Eier mit Ostern zu tun?
- Der Hase ist ein altes Symbol für Fruchtbarkeit. Früher hat man Osterbrot verschenkt: den Jungen in Form von Hasen, den Mädchen in Form einer Henne. Im Brot war oft ein Ei. Deshalb glaubten die Kinder, dass der Osterhase Eier legt.
- Hat Ostern heute seine religiöse Bedeutung verloren?
- Viele denken an Ostern kaum mehr an die Auferstehung Christi. Sie ruhen sich an diesen Tagen einfach aus, und sie essen und trinken miteinander.

A17

Welche Feste und Traditionen gibt es im Frühling? Fragen Sie im Kurs.

→Ü30

◀ „Auferstehung“, Ölbild auf Holz von Hans Pleydenwurf, 1465. Altar der Trinitatiskirche in Hof/Bayern.

78 • achtundsiebzig

Resim 48: “Moment Mal!” adlı kitabın 25. ünitesinden bir örnek

Almanya ile özdeşleşmiş bazı sembollerin “Studio d 2” adlı ders kitabında tanıtıldığını görmekteyiz. Adı geçen kitabın on ikinci ünitesinde Alman markaları olan Mercedes, Kinder, Braun ve Nivea gibi ürünlere yer verilmektedir ve Alman malı başka hangi ürünlerin olduğunun tartışılması istenmektedir.

Station 3
102
einhundertzwei

2 Themen und Texte

1 a) Deutsch und Deutschland im Alltag. Kennen Sie Produkte „Made in Germany“? Sammeln Sie.

b) Lesen Sie den Text. Welche Überschrift passt am besten?

a In einem Labor in Hamburg

b Creme und Body Lotion aus Öl, Wasser und Eucerit

c Nivea – eine Creme geht um die Welt

Wer kennt sie nicht, die blaue Cremedose mit der weißen Schrift? Nivea-Creme ist seit 1911 auf dem Markt. Der Apotheker Dr. Oskar Tropolowitz hat sie schon um 1900 in seinem Labor in Hamburg entwickelt. Tropolowitz hat Öl und Wasser mit Eucerit gemischt und so eine stabile Hautcreme erfunden. Der Name Nivea kommt von „nivis“, lateinisch für Schnee. Die blaue Dose gibt es seit 1924. Sie symbolisiert Frische und Sauberkeit. Nivea – das ist heute nicht nur Creme und Body Lotion, es ist die größte Kosmetik- und Körperpflegemarke der Welt.

c) Zahlen und Wörter. Notieren Sie Informationen aus dem Text.

1911

Labor

blaue Dose

2

Wählen Sie eine Person aus und schreiben Sie ihre Biografie.

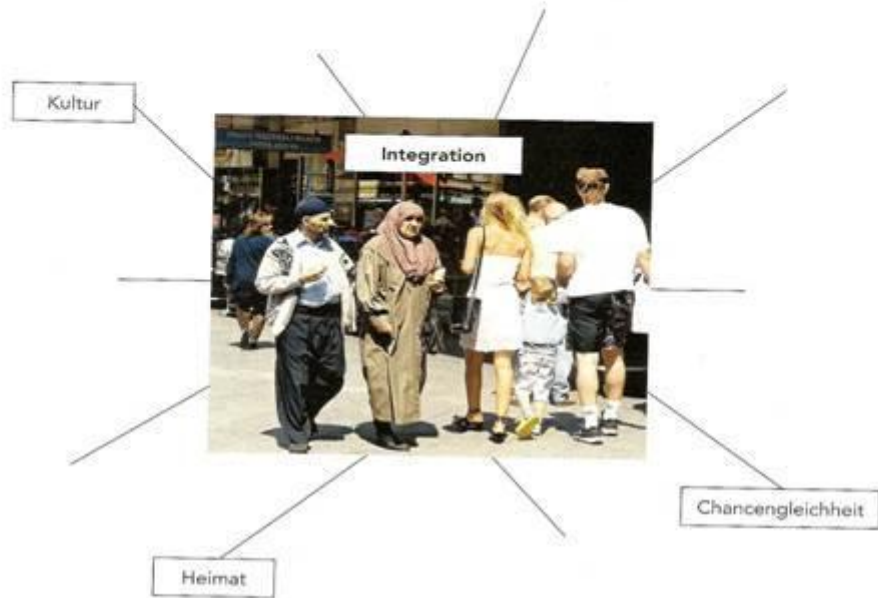
Ideen:

- Name, Alter, Herkunft, Beruf, Hobbys
- Was hat die Person gestern Abend / letzten Sommer / am Freitag gemacht?
- Wie ist / war ihr Tagesablauf?
- Was macht sie (nicht) gern?
- Welche Kleidung trägt sie gern / nicht gern?
- Was isst / trinkt sie gern?

Resim 49: “Studio d 2” adlı kitabın 12. ünitesinden bir örnek

Langenscheidt yayınevi tarafından yayınlanan “Aspekte 2” adlı kitabın birinci ünitesinde yer alan “Zu Hause in Deutschland” adlı bölümde Almanya’da çekilmiş gurbetçi bir Türk ailenin fotoğrafı yer almaktadır. İlgili fotoğrafla birlikte kültür, entegrasyon, fırsat eşitliği ve memleket kavramları masaya yatırılmış ve bu konular ile ilgili öğrencilere sorular yöneltilmiştir.

Zu Hause in Deutschland

1 Klären Sie, was die Begriffe mit Integration zu tun haben, und ergänzen Sie weitere Begriffe. Was bedeutet für Sie Integration? Diskutieren Sie.

1.6 2a Hören Sie einen Radiobeitrag zum Thema „Integration“. Der Beitrag ist in drei Abschnitte aufgeteilt. Was ist der Schwerpunkt der einzelnen Abschnitte? Geben Sie jedem Abschnitt eine passende Überschrift.

Abschnitt 1: _____

Abschnitt 2: _____

Abschnitt 3: _____

b Hören Sie den Beitrag noch einmal in Abschnitten.

1.6 Abschnitt 1: Ergänzen Sie die Informationen.

Anzahl der Menschen in Deutschland mit Migrationshintergrund: _____

Davon deutsche Staatsbürgerschaft: _____

Herkunftsland mit den meisten Zuwanderern: _____

keinen Schulabschluss: _____ keinen Berufsabschluss: _____ Arbeitslosenquote: _____

16:

Resim 50: “Aspekte 2” adlı kitabın 1. ünitesinden bir örnek

BÖLÜM-VIII

8. SONUÇ

Sunduğumuz “İlk ve Ortaöğretim kurumlarında okutulmakta olan Almanca ders kitaplarının kültürlerarası yaklaşım bağlamında incelenmesi” adlı çalışmada günümüzde adından sıkça söz edilen ve son derece popüler olan kültürlerarası yaklaşım kavramını ele aldık. Söz konusu yaklaşımın öngördüğü ifadelerin Türkiye’de ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulmakta olan Almanca ders kitaplarında yer alıp almadığını tespit etmeye çalıştık. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi uyarınca ilköğretim birinci-ikinci kademedeki ve ortaöğretim düzeyinde Almanca öğretmeye yönelik olarak hazırlanan ve 2009–2010 eğitim-öğretim yılında okutulan üç kitabı inceledik ve söz konusu kitapların başta “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni” olmak üzere çeşitli bilim adamlarının öngördüğü ve yabancı dil kitaplarında olması gereken kültürel ifadeler şeklinde ortaya koydukları maddelere yer verip vermediklerini tespit etmeye çalıştık. Bunu yaparken ayrıca modern dil öğretiminde geliştirilmesi hedeflenen dört temel becerinin adı geçen başvuru metninde yer alan kazanımlarla uyuşup uyuşmadığını da tespit etmeye çalıştık.

Sekiz bölümden oluşan tez çalışmamızın giriş bölümünde günümüzde yabancı dil öğrenmenin öneminden, gelişen teknolojiler vasıtasıyla insanların, dolayısıyla da kültürlerin karşılaşmasının sıklaşmasından, bu nedenle de kültürlerarası temaslardan kaynaklanan sorunların oluşmasının kaçınılmaz olacağından söz ettik. Bu sorunun ise yabancı dil derslerinde kültürel öğelere yer verilmek suretiyle, yani eğitimle çözülebileceğini dile getirdik. Ayrıca çalışmamızın amacı ve önemi gibi bilgileri de çalışmamızın birinci bölümünde yansıtmaya çalıştık.

Araştırmamızın çerçevesi ve konu ile ilgili yapılan araştırmalara ait bilgileri aktardığımız ikinci ve üçüncü bölümlerin ardından dördüncü bölümde konuyu enine boyuna ele almaya çalıştık. Buna ise “dil” kavramı ile başladık. Dilin ne olduğunu, dil ile ilgili farklı bilim adamlarınca neler söylendiğini, dilin nasıl tanımlandığını ve dilin özelliklerini saptamaya çalıştık. Ardından tezimizin ana konusunu oluşturan ve üzerinde yapılan tartışmaların yüzyıllarca süre geldiği “kültür” kavramını irdelemeye çalıştık.

Kültürün ne olduğu, nasıl tanımlandığı, neleri kapsadığını birçok bilim adamının tanım ve yorumları ışığında tartıştık. Dil ile kültürün iç içe olduğunu ve dilin kültürün bir aynası olduğundan hareketle “dil-kültür” ilişkisini de bu bölümünde sunduk. Bu bağlamda ise pek çok düşünür ve dilbilimcinin görüşlerinden yola çıktık.

Dil ve kültür kavramlarını tanıttıktan sonra konuyu yabancı dil açısından ele aldık. Beşinci bölümde yabancı dilin ne olduğunu, önemini, günümüzde yabancı dil bilmenin artık bir gereklilik olduğunu, yabancı dil bilmenin, öğrenmenin farklı dünyaları tanımak olduğunu ve bunun ticaret ve eğitim gibi hayatın birçok noktasında ihtiyaç konumunda olduğunu çeşitli görüşlerden yola çıkarak sunduk. Yabancı dil öğretiminde kültürel öğeler kısmında kültür aktarımının gerekliliğini çeşitli bilim adamlarının görüşlerinden de destek alarak sunduktan sonra konuyu ilginç hale getirmek amacıyla kültürden kopuk bir şekilde öğrenilen yabancı dilin doğurabileceği sorunları gerçek hayattan örneklerle yansıtmaya çalıştık. Bu süreçte beden dilinden kaynaklanan kültürel sorunlardan da örnekler verdik. İletişim esnasında kültürel hataların dilbilgisel hatalardan daha vahim sonuçlar doğurabileceğini dile getirdikten sonra dünyanın çeşitli noktalarından ilginç bulduğumuz kültürel öğeleri yansıttık.

Araştırmamızın ana konusunu oluşturan “kültürlerarası yaklaşımı” tüm bu bilgilerin ışığında altıncı bölümde enine boyuna tartıştık. Kültürlerarası yaklaşımın ne olduğunu, bu yaklaşıma neden gerek duyulduğunu, yabancı dil öğretiminde nasıl uygulanması gerektiğini, kültürlerarası yaklaşımın özelliklerini vs. gözler önüne serdik. Bu esnada, konunun çok aktüel olmasından dolayı hala tartışıldığını ve belli bir tanım üzerinde uzlaşamadığını tespit ettik. “Kültürlerarası yaklaşımın amacı” başlığı altında ise kültürlerarası yaklaşımın öngördüğü öğelere sahip bir kişinin ne gibi kültürel sorunların üstesinden geleceği hakkında çeşitli görüşlere yer verdik. “Kültürlerarası yaklaşımın sağladığı kazanımları” ele alırken öğrencinin kültürel bilgilerle donanması sonucunda nasıl bir kültürel bilince sahip olacağını belirttik.

Çalışmamızın teorik bölümünü burada noktaldıktan sonra yedinci bölümde ampirik bölüme geçtik. Bu bölümde yabancı dil öğretim materyallerinde kültür aktarımının nasıl olması gerektiği sorusuna yanıt aradık. İnceleyeceğimiz ders kitaplarında kontrol listesi olarak kullanacağımız çeşitli maddelere yer verdik. En başta

Avrupa komisyonu tarafından hazırlanan “Diller İçin Ortak Başvuru Metni” ve bazı bilim adamları tarafından ortaya konan yabancı dil kitaplarında aktarılması gereken kültürel konulara tek tek yer verdik. Söz konusu maddeler ışığında belirlediğimiz üç kitabı incelemeye çalıştık. Adı geçen Almanca ders kitaplarını üniteler düzeyinde tek tek inceledik ve yukarıda bahsettiğimiz maddelerin hangilerine yer verilip hangilerine yer verilmediğini ortaya çıkardık. Bunu yaparken de yukarıda da bahsettiğimiz gibi ilgili kitaplarda yer alan modern bilimin öngördüğü dilmeme, konuşma okuma, yazma ve dilbilgisel ifadelerin yeterliliğini de tartıştık, önerilerde bulunduk ve bir sonuca vardık.

“Hallo, Kinder!” adlı ders kitabını incelememiz neticesinde ilgili kitabın hemen hemen tüm ünitelerinde dinleme aktivitesinin ön planda tutulmuş olduğunu, adı geçen kitabın bütün ünitelerinde konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verildiğini, okuma aktivitesi olarak yer alan metinlerin öğrencilerin yaş gruplarına uygun konuları içerdiğini, “Hallo, Kinder!” adlı ders kitabında yazma becerisine yönelik herhangi bir aktiviteye rastlanmadığını, fakat alıştırma kitabında yer alan hemen hemen tüm etkinliklerin yazma becerisini geliştirmeye yönelik hazırlandığını ve modern dil bilimin öngördüğü şekilde dilbilgisel ifadelerin doğrudan ve klasik yöntemlerle yer almamasını, konuların içerisinde öğrencilere hissettirilmeden kazandırılmasının hedeflendiğini tespit ettik.

İncelediğimiz bu ilk kitabın içerisinde aradığımız kültürel ifadeler neticesinde ise kitabın; aile içinde yaşam, yerleşim, boş zamanların değerlendirilmesi, zamanla ilgili deneyimler, selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırma, kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmi durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplar, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları, oyunlar, ev hayvanları, arkadaşlık ilişkileri, yarışmalar, sporlar, hobiler, mektup yazma, oyun alanları, boş zaman etkinlikleri, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler ve vedalaşma gibi kültürel ifadelere yer verdiğini, fakat hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkiler, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorular, kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklar, gelenekler, efsaneler, hikâyeler, edebiyat, okunan kitaplar, evde, okulda, halka açık alanlarda, törenlerde, vb. yerlerdeki kurallar, festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri, tatil zamanları,

süreleri, tatilde gidilen yerler, yapılanlar, bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalar, trafik, evde yenilen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar, müzeler, sergiler, hayvanat bahçeleri, yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı, giyecek ve festivaller gibi kültürel öğelere yer vermediğini tespit ettik.

Kültürlerarası yaklaşım bağlamında incelediğimiz “Lern Mit Uns 1” adlı diğer kitapta ise dinleme aktivitesinin çok önemsendiğini, hemen hemen tüm konuların kasetle dinleme ile desteklendiğini, bu sayede öğrencilerin öğrendiklerini duyma imkânı elde ettiklerini, konuşma becerisinin önemsendiğini ve bu becerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere tüm ünitelerde yer verildiğini, okuma etkinlikleri neticesinde okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik aktivitelerin yansıtıldığını, yazma becerisinin önemsendiğini, buna yönelik alıştırmalara yer verildiğini, bunların da yazma simgesiyle belirtildiğini ve her ünitenin sonunda “Grammatik” başlığı altında ilgili üniteye işlenen dilbilgisel yapılar hakkında bilgiler verildiğini tespit ettik.

“Lern Mit Uns 1” adlı ders kitabının kültürel öğeler kapsamında; aile içinde yaşam aileyi aşan daha geniş bir topluluk içinde yaşam, yerleşim, boş zamanların değerlendirilmesi, zamanla ilgili deneyimler, yaratıcı olma, hayal gücünü geliştirme, selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırma, kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmi durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplar, gelenekler, efsaneler, hikâyeler, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları, evde, okulda vb. yerlerdeki kurallar, festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri, tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, tatilde yapılanlar, oyunlar, ev hayvanları, telefon konuşmaları, arkadaşlık ilişkileri, randevu verilmesi ve randevuya geliş saatleri, birini bir yere davet etme, dışarıda yenilen yemekler ve yendiği yerler, oyun alanları, ulaşım, yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı, ulusal bayramlar, boş zaman etkinlikleri, barınma olanakları, mizah ve vedalaşma gibi kültürel ifadelere yer verdiğini, buna karşın hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkilere, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorulara, kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklara, bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalara, temizlik standartlarına, yarışmalara, sporlara, trafiğe, radyo ve televizyon programlarına, mektup yazmaya, evde yenilen

yemeklere, masadaki oturma düzenine, yemekteki konuşmalara, tiyatroya, sinemaya, müzelere, sergilere, hayvanat bahçelerine ve beden diline yer vermediğini tespit ettik.

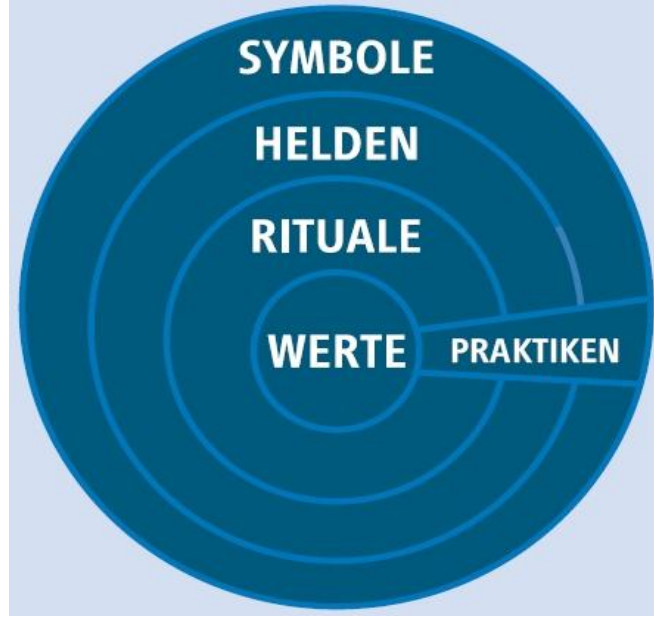
Çalışmamız esnasında incelediğimiz son kitap olan “Deutsch ist Spitze” adlı ders kitabında ise dinleme aktivitesinin modern bilimin öngördüğü şekilde neredeyse kitabın bütün bölümlerinde yer aldığını, konuşma becerisinin önemsendiğini ve her fırsatta kitapta yer alan konular hakkında öğrencilerin önbilgilerine, duygu ve düşüncelerine yer vermek maksadıyla öğrencilerin konuşmaya teşvik edildiğini, okuma becerisinin önemsendiğini, söz konusu beceriye yönelik olarak hazırlanan aktivitelerin ilgili simge ile desteklendiğini, yazma becerisine yönelik aktivitelere yer verildiğini, öğrencilerin nedeysel bütün sayfalarda yazma simgesi ile çalışma kitabına yönlendirildiğini ve çalışma kitabında ise yazma becerisine yönelik yeteri kadar alıştırmaların sunulduğunu ve dilbilgisi ile ilgili olarak modern dil öğretim yöntemlerinin öngördüğü şekilde kitabın sonunda “Grammatik auf einen Blick” başlığı altında sadece dilbilgisine yönelik olarak hazırlanmış ayrı bir bölümün oluşturulduğunu tespit ettik.

Kültürel öğelerin aktarılması kapsamında “Deutsch ist Spitze!” adlı ders kitabının; aile içinde yaşama, aileyi aşan daha geniş bir topluluk içinde yaşama, yerleşime, öğrenmeye, yeme-içmeye, boş zamanların değerlendirilmesine, yaratıcı olmaya, hayal gücünü geliştirmeye, selamlaşmaya, ayrılmaya, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalara, yeni bir kişiyi tanıştırmaya, kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmi durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplara, kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklara, geleneklere, oyunlara, müziklere, ev hayvanlarına, arkadaşlık ilişkilerine, giyeceklerle, bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalara, yarışmalar, sporlar, hobilere, birini bir yere davet etmeye, dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerlere, ulaşım, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkilere yer verdiğini, fakat karşılaştırmamız esnasında ilgili kitabın; zamanla ilgili deneyimlere, dinsel deneyimlere, otorite ile ilişkilere, hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkilere, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorulara, efsanelere, hikâyelere, edebiyata, okunan kitaplara, evde, okulda, halka açık alanlarda, askeri kurumlarda, törenlerde, vb. yerlerdeki kurallara, festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekillerine, tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen

yerler, yapılanlara, telefon konuşmalarına, kulüpler, gruplara, temizlik standartlarına, sigara içme konusundaki yaklaşımlara, randevu verilmesi ve randevuya geliş saatlerine, trafiğe, radyo ve televizyon programlarına, evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalara, tiyatro, sinemaya, müzeler, sergiler, hayvanat bahçelerine, beden diline, dakikliğe ve hediye kültürüne yer vermediğini tespit ettik.

Kültürden kopuk bir yabancı dil öğretiminin tam olarak başarılı sayılamayacağı hipotezini kanıtlamak için bizimle aynı görüşü paylaşan pek çok bilim adamının görüşlerine yer verdiğimiz çalışmamızda elde ettiğimiz bulgular neticesinde incelediğimiz “Hallo, Kinder!”, “Lern Mit Uns 1” ve “Deutsch ist Spitze” adlı Almanca ders kitaplarının Avrupa komisyonun öngördüğü ve bilimsel literatürde de vurgulanan kültürel öğeleri kısmen yansıttığını söyleyebiliriz. Zira ilgili kitapların kültürel ifadelere değinmekle birlikte birçok maddeyi göz ardı ettiğini, bazı öğelere özen göstermediğini saptadık.

İnsanlar öğrendikleri yabancı dil neticesinde yabancı kültürde kendi başlarına işlerini halledebilmeleri ve ilgili kültürde duruma uygun bir şekilde davranmaları ve konuşmaları gerekmektedir. Hollandalı sosyolog Geert Hofstede kültür aktarımı konusunda bir kültürel değerler tablosu oluşturmuştur. Bu kültürel değerler tablosunda kültür transferindeki semboller, kahramanlar, ritüeller ve kültürel değerlerden söz edilmektedir. Örneğin, Alman kültüründe semboller olarak Berlin duvarını, Alman birasını, karnavalları, Alp dağlarını, araba markalarını, Alman bayrağını vb. sayabiliriz. Kahramanlar olarak ise Bismarck’ı, Martin Luther’i, Goethe’yi, Schiller’i vd. gösterebiliriz. Ritüeller bağlamında ise Almanların pazar günleri takım elbiseleriyle kiliseye gitmeleri, paskalya bayramlarında yumurtaları çocukların bulması için saklamaları, Noel bayramında aslında Alman anne-babanın çocuklarına aldıkları bayram hediyelerinin kapının önüne bırakılarak sanki bunların Noel baba tarafından onlara armağan edildiğinin çocuklara söylenerek onlara Noel bayramı sürprizi yapılması, Katoliklerin cuma günleri et yememeleri vs. akla gelmektedir. Almanların disiplini, dakikliği, düzeni, çalışkanlığı ise değerler kısmına eklenebilir. Çoğaltılması mümkün olan bu örneklerden de anlaşılacağı üzere kültürlerarası temaslarda kültürlerarası yaklaşımla eğitilen insanlar bu kültürel farklılıkları hoşgörü ve anlayışla karşılayacaklardır.

Resim 40: Geert Hofstede'nin oluşturduğu kültürel değerler tablosu

Yukarıda adlarını andığımız Almanca ders kitaplarını teker teker ele aldığımızda bu öğelerin çoğuna yer vermediklerini söyleyebiliriz. Ders kitaplarından “Hallo, Kinder!” ve “Lern Mit Uns 1” adlı olanlarının baskı ve kâğıt kalitelerinin oldukça düşük olması öğrencilerin öğrenme motivasyonunu olumsuz yönde etkileyeceği açıktır. Yine her iki kitapta ses kasetlerinin olmayışı, öğrencilerin fonetik kurallarını ve dolayısıyla da kelimelerin doğru telaffuzunu öğrenememelerine neden olacaktır. Fonetik kurallarını ve doğru telaffuzu öğrenemeyen bir öğrencinin duyduğu kelimeleri anlamada büyük güçlükler yaşayacağı bilinen bir gerçektir. İletişim teorisine göre iletişimin gerçekleşmesi için üç unsur gereklidir. Bunlar verici (konuşan), alıcı (dinleyen) ve iletişim kanalıdır (dil). Kelimelerin fonetiğini ve telaffuzunu doğru olarak öğrenememiş olan yabancı dil öğrenen kimse, anadilinde telaffuz eden birinden duyduklarını tam olarak anlayamaz.

Kültürlerarası temas ve iletişimin tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar geliştiği dünyamızda yabancı kültürlerle sık sık karşılaşmak çağımızın bir fenomenidir. Bu da beraberinde yabancı kültürlerle sık sık temas etmeyi gerekli kılmaktadır. İşte bu nedenlerden dolayı yabancı dil öğretimi tarihin hiçbir döneminde günümüzdeki kadar önemli hale gelmemiştir. Bundan dolayı hayatın her alanında ve her meslek grubunda yabancı dil bilmek bir artı değer ifade etmektedir. Devletlerarasında yapılan kültür anlaşmaları çerçevesinde gerçekleşen akademisyen ve öğrenci değişimleri kültürlerarası

yaklaşım açısından değerlendirildiğinde dil, ülke ve kültür bilgisinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Günümüzdeki kültürlerarası temas ve iletişimin çok boyutluluğu, ders kitaplarının kültürlerarası yaklaşımın öngördüğü çerçevede tasarılanması gerektiğini göstermektedir.

Kültürlerarası iletişim odaklı anlayışa göre yazılması gereken yeni ders kitaplarında hem ana dilin hem de öğrenilen hedef dilin kültürüne yer verilmelidir. Böylece dil öğrenenler hem kendi kültürlerini, hem de yabancı kültürü karşılaştırma imkânı bulabilirler. Bu da onları kültürel açıdan daha donanımlı kılar.

Yabancı dil ders kitaplarının kültürlerarası yaklaşım çerçevesinde ve Avrupa komisyonunun hazırladığı Diller İçin Ortak Başvuru Metni'nin öngördüğü şekilde yazılması, yabancı dil öğrenenlere sosyal, kültürel, siyasal, tarihsel vb. bilgiler öğretir. Kültürlerarası iletişim odaklı bir anlayışla dil öğrenenler, dünyaya ve yeniliklere açık, farklı kültürlerle saygı duymayı öğrenirler ve farklı kültürlerden de öğrenilecek şeylerin olduğunu idrak ederler. Avrupa'da 1990'lı yıllardan itibaren kültürlerarası yaklaşımla yayınlanan ders kitaplarının bu yaklaşımın öngördüğü eğitim hedeflerine ulaşmada başarılı olduğu anlaşılmaktadır.

Kültürel hayattan kesitlerin de yer aldığı ve özellikle günlük hayatta karşılaşılabilecek konuları işleyen ders kitapları öğrencilere hem kültür ve ülke bilgisi, hem de konuşma becerisini geliştirmesi bakımından onlara gittikleri yabancı ülkede iletişim açısından pragmatik yarar sağlayacaktır. Dil kültürün aynası olduğu ve kültür de hayatın her alanını kapsadığı için dilin yanında o ülkenin kültürünü de öğrenen öğrenciler gittikleri ülkeye uyum konusunda çok büyük zorluklarla karşılaşmayacaklardır. Bu yüzden yeni ders kitaplarında nerede nasıl davranılması gerektiği, nasıl alışveriş yapabileceği, ilgili ülkede hangi kurallara uyulması gerektiği vb. konulara daha çok yer verilmelidir.

Ders kitaplarında belirtilmesi gereken bir başka konu da kültür içi ifade farklılıklarına (diyalekt, lehçe, ağız farklılıkları yanında aynı nesne ve kavramların farklı kelimelerle ifade edilmesi) yer verilmesidir. Yabancı dil öğretimini Almanca özelinde ele alacak olursak Almanca yazılan ders kitaplarında Almancanın Almanya

dışında Avusturya, İsviçre ve Lihtenştayn gibi ülkelerde de konuşulduğu belirtilmelidir. Daha sonra bu ülkeler arasındaki dil içi kültür farklılıklarından söz edilebilir. Örneğin ders kitaplarında “domates” kelimesinin karşılığı verilirken buna Almanya’da “Tomate”, Avusturya’da ise “Paradeiser” denildiği yansıtılabilir.

Türkiye ile Almanya arasında tarihten gelen geleneksel ilişkiler, Almanya’nın AB’nin lokomotif gücü olması ve dünyada yaklaşık 110 milyon kişinin ana dili olarak Almanca konuşmasından dolayı Almanca ülkemizde İngilizcenin yanında ikinci yabancı dil olarak önem kazanmaktadır. Bu önem Almanya’da 2,5 milyondan fazla Türk vatandaşının da yaşaması nedeniyle daha da anlamlı hale gelmektedir. Sonuç olarak Almanya’da yaşayan vatandaşlarımızın orada kalıcı olarak yerleşmeleri, oranın ekonomik, siyasal ve kültürel hayatında önemli bir rol oynamaya başlamaları, keza orada yaşayan Türk kökenli yazarların Almanca eserler vermeleri (göçmen edebiyatı), Türkiye-Almanya ilişkilerinin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bütün bu hususlar göz önüne alındığında kültürlerarası yaklaşıma yabancı dil öğretim müfredatında yer verilmesinin ne kadar isabetli olacağı daha iyi anlaşılmaktadır. Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası ilişkiler kilit rol oynamaya başlamıştır. İnsanların yaşam alanları kültürel yönden heterojen hale gelmiştir. Öteki dediğimiz yabancı kültür hemen yanı başımızda bitmektedir. Dünyanın her yerindeki farklı diller, kültürler, dinler, ideolojiler vb. yaşadığımız yerel dünyanın bir parçası olmuştur. Uluslararası ölçekte görülmemiş ölçüde insan hareketliliği (mobilité) vardır. Bunun sonucunda aynı toplum içinde farklı kültürler iç içe yaşamakta ve buna bağlı olarak da büyük bir kültür alış verişi gerçekleşmektedir. Küreselleşme dediğimiz bu olgu, yavaşlatılabilecek veya önlenilecek bir süreç değildir.

İnsanlar ve kültürler arasındaki bu yoğun temas ancak hedef ülkenin dilini ve kültürünü öğrendiğimiz takdirde sağlıklı sonuçlara ulaşabilir. Bu önlenemez yoğun kültürlerarası iletişimden dolayı en az bir yabancı dilin öğrenilmesi zorunlu hale gelmiştir. 21. yüzyılda öteki dediğimiz yabancı artık bizden olmayan veya düşman olarak anlaşılmamalıdır. Farklı kültürlere mensup insanlardan da bir şeyler öğrenebileceğimiz ve onların da kültürümüze zenginlik kattığı anlayışı insanlar arasında gittikçe daha yaygın hale gelmektedir. Bu anlayış çerçevesinde yabancı dil öğretiminde

“kültürlerarası yaklaşım” yönteminin kullandığı terimler olan “kültürlerarası öğrenme”, “kültürlerarası iletişim” ve “kültürlerarası edinç” gibi kavramalar ortaya çıkmıştır.

1990’lı yılların başından itibaren batı dünyasında ortaya atılan “kültürlerarası öğrenme” kavramı kamu okullarında bir eğitim ilkesi olarak yerini almıştır. “Kültürlerarası öğrenme” bize insanların eşit ama kültürel açıdan farklı olduğunu, insanın kimliğini sadece kültürün belirlediğini, kimliğinin zaman içinde değişip gelişebileceğini, farklı kültüre mensup insanlarla bir arada yaşayabileceğimizi, birbirimizden öğrenebileceğimizi, her insanın farklı kültürlerden gelmesine rağmen birbirine saygı duyabileceğini ve barış içinde yaşayabileceğimizi öğretir. Bu açıdan kültürlerarası öğrenmenin sosyal, siyasal, ırkçılığı önleyici, kişiliği geliştiren ve kültürlerarası çatışmayı önleyen boyutları vardır.

Bu eğitim ilkeleri ışığında kültürlerarası yaklaşımı değerlendirecek olursak onun insanları kendisiyle ve dünyayla barışık olma konusunda eğittiğini görürüz. Kendi kültürünü ve yabancı kültürü eşit olarak gören bir anlayışı yansıtan kültürlerarası yaklaşım sadece yabancı dili ve onun kültürünü somut veriler ışığında aktarmak anlamına gelmemektedir. Kültürlerarası yaklaşımın amacı, yabancı kültüre empati ve saygı duyma becerisini, yabancı toplum ve kültürlerle kurulan ilişkilerde bu ilişkilerin sağlıklı bir zeminde yürütülmesi için izlenmesi gereken eğitim stratejilerini geliştirmektir. Bu anlayış çerçevesinde kültürlerin ortak ve farklı yönlerini, öteki dediğimiz yabancının düşünce ve davranışlarını daha iyi anlamış oluruz. Bu da dünya barışına az da olsa bir katkı sağlar.

KAYNAKÇA

Akarsu, B. (1998). Wilhelm von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.

Akerson, F.E. (2000). Dile Genel Bir Bakış. İstanbul: Multilingual.

Aksan, D. (2007). Her Yönüyle Dil. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aktaş, T. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım. Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi Bildiriler Kitabı. S. 61–66. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Aktaş, T. (1–3 Mayıs 2009). Avrupa Ortak Yabancı Dil Öğretim Programı Çerçevesinde “Passwort Deutsch” Adlı Ders Kitabının Değerlendirilmesi. I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresinde sunuldu, Çanakkale.

Arslanoğlu, İbrahim. (2000). Kültür ve Medeniyet Kavramları. Hacı Bektaş Veli Dergisi. Sayı: 15. S. 243–255. Ankara: Gazi Basımevi.

Aufderstraße, H., Müller, J., Storz, T. (2006). Delfin 2. Wemdig: Max Hueber Verlag.

Aufderstraße, H., Müller, J., Storz, T. (2009). Lagune 1. Augsburg: Hueber Verlag.

Baltaş, A., Baltas, Z. (2002). Bedenin Dili. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Bilgiç, E. (1977). Milli Kültür Anlayışı. Millî Kültür Dergisi Cilt: 1 (1), S. 2–3.

Çakır, C. (2008). Kültürlerarası İletişim Penceresinden Bakmak. Hacı Bektaş Veli Dergisi. Sayı: 48. S. 201–207. Ankara: Gazi Basımevi.

Çakmak, M. (2001). Değerlendirme. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Cangil, B. E. (2004). Beden Dili ve Kültürlerarası İletişim. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 2. S. 69–78. İstanbul.

Çelik Z. Ö. (1998). Sözlü ve Yazılı Anlatım. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları. No: 1073. Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 590.

Demircan, Ö. (2005). Yabancı-Dil Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Der Yayınları.

Demirel, Ö. (2008). Yabancı Dil Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Dengler, S., Flear, S., Rusch, P., Schurig, C. (2010). Logisch!. Berlin: Langenscheidt.

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme - Öğretme – Değerlendirme http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AK/cefr_Turkce.pdf adresinden 12 Ocak 2010'da alınmıştır.

Durukafa, G., Durukafa, M. (2009). İlköğretimde Yabancı Dil Öğretimi ve Öğretmen Yetiştirme Programı. <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/makale/say%C4%B17/10-%C4%B0LK%C3%96%C4%9ERET%C4%B0MDE%20YABANCI%20D%C4%B0L%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%C4%B0%20ve%20%C3%96%C4%9ERET%20YET%C4%B0C5%9ET%C4%B0RM%E2%80%A6.pdf> adresinden 12 Kasım 2009'da alınmıştır.

Ferdinand d.S. (1980). Genel Dilbilim Dersleri. Çev. Berke Vardar. Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.

Funk, H., Koenig, M., Scherling, T., Neuner, G. (2002). Sowieso 1. Berlin: Langenscheidt.

Funk, H., Kuhn, C., Demme, S., Bayerlein, O. (2005). Studio d. Berlin: Cornelsen.

Funk, H., Koenig, M. (2006). Eurolingua Deutsch 1. Berlin: Cornelsen.

Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen. (2001). Linz: Langenscheidt.

Genç, A. (2000). Eğitim Sözlüğü. Wörterbuch Pädagogik. Ankara: Hacettepe Taş.

Genç, A. (2003). Türkiye’de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Genç, A. (2004a). Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi. Kırgızistan-Manas Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 10. S. 107–111.

Genç, A. (2004b). Lern Mit Uns Adlı Almanca Öğretmen Kitaplarında Ülkebilgisi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 14. (1). S. 91–102.

Glause, H., Göznek, S., Özoğlöz, M. K., Öz, V., Pıtraklı, O., Spangenberg, E. (2009). Deutsch ist Spitze! 2. Yabancı Dil Almanca Ders Kitabı. İstanbul: Rotamat.

Glause, H., Göznek, S., Özoğlöz, M. K., Öz, V., Pıtraklı, O., Spangenberg, E. (2009). Deutsch ist Spitze! 2. Yabancı Dil Almanca Çalışma Kitabı. İstanbul: Rotamat.

Gökmen, M. E. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası Edinç. Dil Dergisi. Sayı 128. S. 69–78.

Gürsu, S. (2008). Yeni Kuramlar Işığında Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Çeviri Etkinliğinin Değişen İşlevi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güvenç, B. (1985). Kültür Konusu ve Sorunlarımız. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Güvenç, B. (1991). İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitapevi.

House, J. (1997). Zum Erwerb interkultureller Kompetenz im Unterricht DaF. Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht. Web: http://spz1.spz.tu-darmstadt.de/projekt_ejournal/jg-01-3/beitrag/house.htm adresinden 01 Eylül 2009'da alınmıştır.

Huvaj, N. (2010). Dil Üzerine.

http://www.kafkasfederasyonu.org/kultursanat/anadil/dil_uzerine.htm adresinden 9 Şubat 2010'da alınmıştır.

Kautz, U. (1993). Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. München: Iudicium Verlag.

Kerman, O., Barçın, K., Tükenmez, N., Hartenburg, J. (2008). Hallo, Kinder! İlköğretim 4–5. Sınıf Almanca Ders Kitabı. Ankara: Tuna Matbaacılık.

Kerman, O., Barçın, K., Tükenmez, N., Hartenburg, J. (2008). Hallo, Kinder! İlköğretim 4–5. Sınıf Almanca Öğrenci Çalışma Kitabı. Ankara: Tuna Matbaacılık.

Koithan, U., Schmitz, H., Sieber, T., Sonntag, R. (2008).Aspekte 2. Würzburg: Langenscheidt.

Kongar, E. (2005). Kültür Üzerine. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Kongar, E. (1998). Demokrasi ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Krumm,H.,J. (1994). Mehrsprachigkeit und interkulturelles Lernen. In: Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache. Band 20. München. S. 13–36.

Krumm,H.,J.(1995). Interkulturelles Lernen und Interkulturelle Kommunikation. In: Fremdsprachenunterricht. Bausch, K.,R., (Hrsg.). Tübingen. S. 156–161.

Laskavceva, E. J. (2002). Linguokulturologische Analyse russischer und deutscher Volksmärchen im DaF-Unterricht. Germanistisches Jahrbuch der GUS „Das Wort“ S. 283–289.

<http://www.daad.ru/wort/wort2002/Lascavceva.Druck.pdf> adresinden 28.01.2010’da alınmıştır.

Lemcke, C., Rohrman, L., Scherling, T. (2003). Berliner Platz 2. Linz: Langenscheidt.

Meriç, C. (1986). Kültürden İrfana. İstanbul: İnsan yayımları.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). Tebliğler Dergisi. Cilt 72, Sayı: 2616.

Muharrem E. (1985). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Boğaziçi yayımları.

Müller, M., Rusch, P., Scherling, T., Weiler, E., Wertenschlag, L. (2001). Moment Mal!. Berlin: Langenscheidt.

Nalcioğlu, A.U. (2001). Adolf Muschg’un “Im Sommer des Hasen” adlı romanında kültürlerarası sorunlar ve etkileşim. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Neuner, G., Desmarests, P., Funk, H., Krüger, M., Scherling, T. (1991). Deutsch Konkret 1. Berlin: Langenscheidt.

Neuner, G., Hunfeld, H. (1993). Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Berlin: Langenscheidt.

Ozil, Ş. (1991). Dil ve Kültür. In: Çağdaş Kültürümüz. İstanbul: Cem Yayınevi.

Özcan, M. (2008). Araçça Yazma Becerilerinde Alternatif Bir Yaklaşım: İletişimsel Yazma Becerileri Etkinlikleri. Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi Bildiriler Kitabı. S. 682–685. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Özışık, C. (2009). Devlet okullarındaki yabancı dil derslerinde hedef kültüre ait öğelerin aktarımı. Web: <http://www.ingilish.com/cem4.htm> adresinden 16 Şubat 2010’da alınmıştır.

Pehlivan, F. (2007). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Roche, J. (2001). Interkulturelle Sprachdidaktik. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Rohrer, J. (1990). Gedächtnis und Sprachenlernen aus neuropädagogischer Sicht. In: Der fremdsprachliche Unterricht. S. 12–19.

Selimoğlu, B., Ayas, S., Kerman, O. (2006). Lern Mit Uns 1. İlköğretim 6. Sınıf Ders Kitabı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Selimoğlu, B., Ayas, S., Kerman, O. (2006). Lern Mit Uns 1. İlköğretim 6. Sınıf Alıştırma Kitabı. İstanbul: Milsan Basım A.Ş.

Songül, S. (1991). Hedef Kültürün Aktarılmasının Amaçları ve Öğretim Teknikleri. A.Ü. TÖMER Dil Öğretim Dergisi. Sayı 3. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Tahsin B. (2007). Türkçenin Grameri. Ankara: TDK Yayınları.

Toklu, O. (2007). Dilbilime Giriş. Ankara: Akçağ Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (1988). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.

Uyar, B. (2007). Eyleme ve üretime dayalı karşılaştırmalı kültür çalışmaları dersi: Don Kişot ile Nasrettin Hoca'yı tanıştırmak. Dil Dergisi. Sayı 135. S. 45–57.

Uygur, M. (1984). Kültür Kuramı. İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları.

Uyurgezer. (2010). Dünyadaki Farklı Kültürler ve Beden Dilleri. <http://www.uyurgezer.net/dunyadaki-farkli-kulturler-ve-beden-dilleri-t83473.html?s=655fafc83eaf28b60d51ad4cbed282e3&>; adresinden 23.02.2010 tarihinde alınmıştır.

Ülken, H. Z. (1948). Millet ve Tarih Şuuru. İstanbul: Pulhan Matbaası.

Ünver, Ş. (2009). Exkursion in (Inter)Kulturelle Themen. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Vardar, B. (1982). Dilbilimin Temel Kavramları. Ankara: TDK Yayınları.

Yasemin Ç. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Öğelerin Etkisi ve Bu Öğelerin Yabancı Dil Kitaplarında Uygulanış Biçimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, M. (2006). Cemil Meriç. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Zeuner, U. (2001). Landeskunde und interkulturelles Lernen. <http://www.tu-dresden.de/sulifg/daf/landesku/start.htm> adresinden 05.09.2009 tarihinde alınmıştır.